

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Friedrich

O BENİM ARKADAŞIMDI

Hans Peter Richter

t ü m z a m a n l a r y a v a n c ı l ı k

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

İkinci Dünya Savaşı, bir yandan bütün dünyada büyük yıkımlar yaşatırken, aynı zamanda inanılmaz dostlukların yaşanmasına da sebep olmuştur.

Friedrich, savaş döneminde Yahudi arkadaşıyla bir yaşamı paylaşan, onunla gülen, onunla ağlayan bir Alman gencinin öyküsüdür.

Dün İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşananlar, bugün siyahların ve öğrencilerin üzerinde deneniyor.
Ya yarın?!..

Yarınların savaşı, barış içinde yaşanabilmesi için bu gerçek öyküler unutulmamalıdır. Bu kitabı okuduğunuzda dostluğun ve duygusallığın savaş koşullarında bile nasıl somutlandığına tanık olacaksınız.

Bütün dünyada on dört dile çevrilen bu yapıt; Amerika'da verilen en iyi gençlik kitabı ödülü olan "Mildred Batchelder Award"ı kazanmıştır.

Sebaldus Gençlik Kitabı Ödülü ile Woodward School Book Award Ödülü'nü alan bu kitap, aynı zamanda Alman Gençlik Edebiyatı Ödülleri Antolojisi'ne girmiştir.

Friedrich, dtv Yayınları tarafından Gençlik Cep Kitabı serisi içerisinde, sadece Almanya'da iki milyonun üzerinde satmış, 1989 yılında Altın Cep Kitabı Ödülü'ne layık görülmüştür.

ISBN 975-7848-10-7

9 789757 848103

Hans Peter Richter

FRIEDRICH

- O Benim Arkadaşımdı -

1

© t ü m z a m a n l a r y a y ı n c ı l ı k

F R I E D R I C H

- O Benim Arkadaşımdı -

Özgün Adı: Damals war es Friedrich

Hans Peter Richter

Çeviri

Gülcan Arslan

Yayıma Hazırlayan

Necmi Akyazan

Teknik Uygulama

Tayf Ajans

0216. 338 96 38

Baskı

BETA Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

0212. 511 54 32

İstanbul, Haziran 2000

ISBN-975-7848-10-7

ü m z a m a n l a r y a y ı n c ı l ı k

Neşet Ömer Sk. 10/16

Kadıköy/İstanbul

0216. 336 90 81 - 349 43 15

Hans Peter Richter

FRIEDRICH

- O Benim Arkadaşımdı -

Çeviri
Gülcan Arslan

t ü m z a m a n l a r y a y ı n c ı l ı k

İçindekiler:

Ön hikaye	7
Rende pidesi	9
Kar	13
Büyükbaba	18
Cuma akşamı	22
Okula başlarken	25
Okul yolunda	31
İlmik	37
Top	44
Merdiven başındaki konuşma	48
Bay Schneider	51
Duruşma	55
Mağazada	61
Öğretmen	65
Temizlikçi kadın	71
Nedenler	75
Havuzda	80
Ayin	84
Karşılaşma	90
Pogrom	94
Ölüm	100
Lambalar	105
Film	108
Banklar	113
Haham	117
Yıldızlar	121
Salomon	124
Ziyaret	128
Yarasa	130
Resim	133
Bodrumda	137
Son	141
Kronolojik Liste	145
Açıklamalar	149

*Bir zamanlar Yahudilerdi ezilen
Bugün ise siyahlar, öğrenciler...
Ya yarın?
Sırada beyazlar mı olacak?
Yoksa Hristiyanlar mı?
Yoksa Müslümanlar mı?..*

Ön Hikaye

Biri onu Polykarp adıyla vaftiz etmişti. O günden beri bahçeyi o korurdu.

Yeşil pantolonu, kırmızı yeleği ve başında mavi külahıyla Polykarp, sol eli pantolonunun cebinde, sağ eli bir piponun kabzasında, öylece dururdu.

Polykarp, bulunduğu yerden hiçbir zaman ayrılmazdı. Çimler uzadığında bahçe çitinin hemen dibindeki dalya çiçekleri artık onun görüş alanının dışında kalırdı. O vakit, ev sahibinin karısı dizlerinin üzerine çöker ve bahçe makasıyla çimlerin boyunu, kibrit çöpü uzunluğunda kısaltırdı.

Evin sahibi Bay Resch, sadece havanın güzel olduğu tatil günlerinde bahçede görünürdü. Ağır adımlarla bahçenin ortasına dek yürür ve karısının bahçe cücesi Polykarp'ın hemen yanına çarçabuk yetiştirdiği sandalyeye, soluk soluğa otururdu.

Tıknaз Bay Resch, o sandalyenin üzerinde tam bir saat otururdu. Caddeyi seyreder ve gelip geçenleri izlerdi. Daha sonra ayağa kalkar, Polykarp'ın etrafında bir kez dolandır ve nefes nefese yine evine yürürdü. Bay Resch, bir dahaki tatil gününe dek Polykarp'ı, bahçeyi ve caddeyi sadece pencereden seyrederdi.

Bay Resch, sadece ev sahibi değildi. İşe, mayo üreten bir firmanın temsilciliğiyle başlamıştı. Yıllar sonra toptancılığa kadar yükselmişti. Artık onun işini başkaları görüyordu. O ise sadece

telefonun başında oturuyor ve işlerini oradan yürütüyordu. Nihayet hüküm sürme sırası ondaydı ve o bunu çevresinde bulunan herkese hissettiriyordu. Evi onun hakimiyet alanı, vekili ve evin sakinleri de tebaasıydı.

Evin ilk katında biz otururduk; daha doğrusu o zamanlar, daireyi, annem ve babam paylaşıyordu. Annemin karnındaki varlığım belli olmaya başlayınca, babam işsiz olduğu için hemen oturduğu daireyi daha küçük bir daireyle değiştirmeyi düşünmüştü.

1925 yılında, Almanların çoğunun birikimleri tükenmişti.⁽¹⁾ Bunun nedeni ise enflasyondur. Evin geçimini karşılayabilecek bir iş bulunabilmesi oldukça zordu. Yoksulluk ve işsizlik gün geçtikçe artıyordu. Üstüne üstlük benim dünyaya gelişim, annemin ve babamın endişelerini daha da artırmıştı; benim de yemem, benim de giyinmem gerekiyordu.

Benim doğumumdan hemen bir hafta sonra Friedrich Schneider doğmuştu. Schneider'ler bizimle aynı binada, bir üst katımızda oturuyorlardı. Bay Schneider postanede memurdu. Bizimkilerle tanışıklığı, Bay Schneider'in sabahları işine giderken, akşamları da evine dönerken, nezaketle verdiği selamı karşılamaktan ibaretti. Arada sırada bir şeyler konuştukları da olurdu.

Bayan Schneider, ufak tefek, koyu saçlı bir kadındı. O, Bay Schneider'den daha az görünürdü. Alışverişe gider ya da kapısının önündeki basamakları siler ve yine çarçabuk evine girerdi. Yolda biriyle karşılaşırsa gülümserdi ama asla yol üzerinde duraksamazdı. Ailelerimizin birbiriyle yakınlaşması, Friedrich'le benim birlikte oynamamızla başladı.

1- İlk enflasyon 1922 yılının ağustos ayında başlamıştır. 1923'e kadar para gün geçtikçe değer kaybetmiştir. 15 Kasım 1923'te yeni bir ekonomik düzenlemeye gidilmiştir. 1 Bilyon (1.000000000000) kağıt para o günden itibaren 1 Mark'la aynı değere getirilmiştir. Enflasyon, Almanların çoğunun yoksullaşmasına neden olmuştur. Bununla birlikte işsizlerin sayısı artmıştır; 1930 aralık ayı sonunda Almanya'da işsizlerin sayısı 4.4 milyonu bulmuştu. 1931 aralığında 5.7 milyon, 1932'de ise bu sayı 6 milyona yükselmiştir ve bazı aylarda bir düşüş gözlemlense bile bu sayı 5 milyonun altına düşmemiştir.

Rende Pidesi

Bayan Schneider kapıyı çaldığında annemle henüz kahvaltı sofrasındaydık. Bayan Schneider'in belediyeye gitmesi gerekiyordu. Friedrich'i ne evde bırakmak ne de beraberinde götürmek istiyordu. Bize getirmesinin mümkün olup olamayacağını soruyordu.

Annem, "Tabii ki, onu getirebilirsiniz" dedi.

Yarım saat sonra Friedrich kapıdaydı. Birbirimizi tanıyorduk hatta kavga bile etmiştik fakat, dört yıldır üst katımızda oturmasına rağmen evimize ilk kez geliyordu.

Oyuncaklarımın bulunduğu odanın önünde, bacaklarımı iki yana ayırmış, inatla dikiliyordum. Annemin uyarıları bir işe yaramadı, yerimden kımıldamıyordum. Friedrich'e düşmanca bakıyor, oyuncaklarımı onunla paylaşmak istemiyordum.

Friedrich bir süre bana baktı, sonra holün kapısının önüne oturdu ve sırtını kapıya dayadı. Pantolonunun cebinden uzunca bir dal parçası çıkararak, "Babam bu flütü bana kara ormana götürtiğinde getirmişti. Bu bir guguk kuşu flütü!" dedi. Friedrich flütü ağzına dayadı ve bir 'guguk' sesi çıkardı. Sonra flütü ağzından uzaklaştırdı ve bana bakarak güldü. Sonra yine aynı oyunu tekrarladı. Ben, her 'guguk' sesinde Friedrich'e bir adım daha yaklaşıyordum. Sonunda iyice yaklaştım. Friedrich yine güldü ve bu kez guguk flütünü bana uzattı. Ben önce hiçbir şey söylemeden, onu ceketinin kolundan tutarak holden dışarı çektim,

ve kapıdan içeriye, oyuncaklarımın yanına kadar götürdüm. “Bunlarla oynayabilirsin” dedim. Sadece oyuncak ayımı alarak, yatağımın bulunduğu köşeye çekildim. Orada uzun bir süre guguk sesi çıkardım.

Friedrich, önce oyuncaklarımın bulunduğu kasayı boşalttı ve tahtadan yapılmış tüm oyuncak tuğlalarımı üst üste dizerek bir kule yapmaya çalıştı. Fakat her defasında kule yıkılıyordu. Başlangıçta bu, Friedrich’in hoşuna gidiyordu; kahkahalarla gülüyordu. Bir süre sonra ise buna sinirlendi ve tahta parçalarına kızmaya başladı. En sonunda kuleyi kendi eliyle yıktı ve yeni bir oyuncak aramaya başladı. Kamyonumda karar kıldı. Bu kez tüm tuğlaları kamyonun kasasına tıka basa doldurdu ve kamyonu dönemeçler yaparak odanın içerisinde sürdü.

Bu arada bana da guguk sesi çıkarmaktan gına gelmişti. Alışkın olmadığım için üflemeden çenem ağrıyordu. Flütü bir yana bırakarak, oyuncak dolabımdan treni çıkardım.

Friedrich bana rayları uzattı, ben de onları birleştirdim. Sonra üzerine vagonları yerleştirdik. İpi çekilerek çalıştırılan lokomotifini Friedrich’e verdim. Dişliyle çalışanı ise ben aldım. Tren hareket etti. Treni durdurmak için yüzüstü yere uzanmak ve makinist odasındaki kolu ters yöne çevirmek gerekiyordu. Fakat tren kendiliğinden duruyor, lokomotifin dişlisi yeniden kurulmayı bekliyordu. Önce vagonlara kestane yerleştirerek yük treni yaptık. Daha sonra da Friedrich’e trenin nasıl yoldan çıktığını gösterdim. Böylece tren kazası da yapmış olduk.

Artık oynamaktan yorulmuştuk; yere uzanmış, budalaca ampule bakıyorduk. Dört bir yanımıza da tuğlalar, raylar, kestaneler, vagonlar, eski bez parçaları ve kağıt kırıntıları, dağınık bir halde saçılmıştı. Sadece oyuncak ayım bir köşede düzgün bir şekilde oturuyor ve odanın karışıklığını seyrediyordu.

O sırada annem içeri girdi. Birlikte rende pidesi yapmamızı istiyordu. Rende pidesini sadece özel günlerde yapardık. Baba-

mın en çok sevdiği yemekti. Annem, rende pidesi yaptığında, bizim de yardım etmemize izin verirdi. Babam patatesi rendeler, ben de gözlerimden yaşlar akana kadar soğan doğurdım.

Bu kez babam evde olmadığı için, patatesleri rende makinesine ben doldurdum ve Friedrich’de makinenin kolunu çevirdi. Soğanları ise annem doğradı. Daha sonra Friedrich’le, patates ve soğandan oluşan püreye un serptik ve biraz da tuz ekledik. Başardığımız işten son derece gurur duyuyorduk! Annem, içine yağ döktüğü bir tavayı, ateşin üzerinde kızdırdı. Daha iyi izleyebilmek için ocağa iyice yaklaştık. Kaynayan yağ cızırdıyordu. Patates hamuru tavaya düştüğünde, kocaman bir cızırtı çıkarıyordu. Kısa bir süre sonra mutfak buhar içinde kalmıştı; çok güzel kokuyordu. Annem, diğer yüzünün de pişmesi için pideyi çevirdi. Kenarları koyu kahverengi, ortasına doğru daha açık kahverengi ve tam ortası kırmızı-kahverengi olmuştu. Bitmişti işte!

Pişen ilk pide Friedrich’indi.

Annem, “Sıcak!” diye uyardı onu.

Friedrich, pideyi bir elinden diğerine atıyordu.

Sıcak pideyi elinden kaptım.

Friedrich tekrar geri aldı.

Biz çekişip dururken, annem araya girdi.

Bir yandan da tavadaki yağ patlıyordu.

En sonunda pide yerdeydi.

Bu kez anlaşmıştık; pidenin bir yanından ben ısıracaktım, diğer yanından da Friedrich.

Bu şekilde tüm pideleri bitirdik.

Büyük bir eğlenceydi! Yorgun ve tok bir karınla ocağın yanındaki duvara yaslandık.

Annem, “Yazık! Babana bir tane dahi bırakmadınız” dedi. Tavayı kenara koydu, bize baktı ve sonra “Halinize bir bakın! Banyoya gitmeniz gerekiyor...” dedi. Daha sonraki sözleri sevinç çıkışlarımızın arasında kayboldu.

Küvetin içindeki suda gülüp bağışarak, suyla çıkarılabilecek her türlü sesi çıkararak eğlendik. Annem, etrafa sıçrayan suları silmek için yeri boydan boya paspasla sildi. Belli ki alt kattakileri rahatsız etmiştik; tavana vurarak bizi uyardılar. Biz de gü-rültümüze son verdik.

Annem, fırsattan yararlanarak bizi bir temiz yıkadı. Bir kez sabunlanmamız yetmemişti. Gerçek rengimiz, ancak üçüncü kez sabunlandıktan sonra durulandığımızda ortaya çıkmıştı. Ben suyla oynarken, annem de Friedrich'le ilgileniyordu. Onu kurularken gülerek, “Bak hele şuna! Küçücük bir Yahudi'ye benzedin” dedi.

Kar

“Anne, bak ne güzel kar yağıyor! Dışarıya çıkmak istiyorum!” diye seslendim anneme. Bana mutfaktan cevap verdi: “Evet ama önce iş gelir oğlum. Daha sonra çıkarız!” dedi.

Bahçe kara gömülmüştü. Beyaz örtünün üzerinde sadece Polykarp’ın şapkasının ucu görünüyordu. Dış kapıdan bahçe kapısına kadar uzanan taş döşemenin üzeri parılıyordu.

Kar taneleri, ağır ağır yağmaya devam ederken, bahçeye Bayan Resch girdi. Elindeki kürekle, karı taşlığın üzerinden köklerinden budanmış güllerin çukurlarına küredti. Evin kapısından bahçe kapısına kadar, kardan uzun bir tümsek oluşana dek yolun kenarındaki çiçek tarhını doldurdu. Tüm yolu açtıktan sonra yine eve girdi.

“Anne! Bayan Resch karları kenara küredti!” dedim. Annem gülerek, “Merak etme, daha çok yağar!” dedi.

Dış kapının kapandığını duydum. Friedrich bahçe kapısına kadar koşarak, karın içinde zıpladı. Dikkatlice kocaman bir adım attıktan sonra geriye dönüp eğilerek, kardaki ayak izine baktı. Sonra yine doğruldu ve başını iyice arkaya atarak ağzını açtı. Yağan kar tanelerini diliyle yakalamaya çalıştı. Bu şekilde uzun bir süre kar yuttu. Sonra yine ayak izine baktı. Herhalde aklına bir şey gelmiş olacak ki karın içinde yeniden bir yol daha açtı. Friedrich yürürken, havada kardan çok güzel toz bulutları oluşuyordu. Ayaklarını sürterek yürümeye devam etti. Etrafında kar taneleri uçuşuyordu.

“Anne bak Friedrich karda oynayıp duruyor. İşin daha uzun sürer mi?” dedim.

Annem, “Beklemeyi öğrenmelisin. Biraz daha sabırlı ol!” diye cevap verdi.

Bayan Schneider, yavaşça kapıyı örterek bahçeye çıktı. Friedrich’i komşu evin önünde görünce arkasından gizlice yanaştı. Friedrich, daha annesini görmeye kalmadan, annesi yerden aldığı karı olduğu gibi Friedrich’in kafasına attı.

Friedrich, bir çığlık attı ve başını sallayarak karı silkeledi. Arkasını döndüğünde, annesinin ona hala kar topu atmaya devam ettiğini görünce, gülerек elleriyle yüzünü korudu. Bir sıçrayışta annesinin önüne geçti. Başını annesinin mantosunun içine gizleyerek, kar bombardımanından korunmaya çalıştı. Sonra annesine sımsıkı sarıldı.

Bayan Schneider yere çöktü. Bir yandan gülerken, bir yandan da Friedrich’i göğsüne bastırıyordu. Friedrich’in paltosuna bulaşan karları temizledikten sonra ellerini onun omuzlarına koyarak onunla dans etti.

“Anne!” dedim, Bak Bayan Schneider, Friedrich’le karın içinde oynuyor. Biz de aşağı inelim, lütfen!”

Annem iç geçirdi. “Bana eziyet edip durma oğlum. Acele ediyorum işte!” dedi.

Bayan Schneider kaldırımın kenarındaydı; yolun açık olup olmadığını görmek için sağa sola baktı. Sonra hızlı bir şekilde caddenin üzerinde kaydı. Kaygan bir zemin oluşana kadar bunu tekrar etti. Bir adım attıktan sonra buzlaşmış yolun üzerinde kollarını açarak tekrar kaydı. Bundan büyük bir keyif aldığı belli oluyordu. Ama bu kez yalpalamıştı, dengesini kaybetti ve güm! Karın içinde oturuyordu işte. Oturduğu yerden de kahkahalar atıyordu. Friedrich, eğilerek onu yerinden kaldırmak istedi. Fakat Bayan Schneider, doğrulmuştu bile. Annesi, Friedrich’in

kaymasına da izin vermişti ama o annesi kadar iyi kayamıyordu. Hız aldıktan sonra adımlarını birbiri ardı sıra atacağına, aynı anda atıyordu. Kollarıyla havada kürek çekiyordu sanki. Annesi düşeceği zaman her defasında onu tutuyordu.

“Anne baksana! Schneiderler kayıyor!” diye yakardım.

Annem, isteksizce karşılık verdi: “Şu bulaşıkları durulayayım, sonra gideriz. Kayma şeridi öyle çarçabuk erimez ya oğlum!” dedi.

Friedrich, karın temiz olan kısmından küçük toplar yapıyordu. Karı avuçlarının içinde sıkabildiği kadar sıkıyor, sonra da bahçe kapısının önüne diziordu.

Bayan Schneider de kartopu yapıyordu. Sonra da onları karşı kaldırıma diziordu. Bir yandan da oğluna yardımcı oluyordu. Daha sonra kartoplarını birbirlerine atmaya başladılar. Friedrich, bahçe çitinin bitimindeki kaldırımda, Bayan Schneider de oğlunun fazla uzağa atamayacağını düşünmüş olacak ki, karşı kaldırımda değil de yolun tam ortasında duruyordu. Kartopları, bir o yana bir o yana uçuşmaya başladı. İlk önce Friedrich’in topu isabet etti. Bayan Schneider’in öne doğru eğilmesiyle birlikte, Friedrich hemen bir kartopu daha fırlattı. Bu kez top, Bayan Schneider’in sırtında dağılıverdi. Fakat hemen ardından Bayan Schneider’in attığı kartopunun izi Friedrich’in paltosunda görülebiliyordu. Eğilip doğrulmaktan, koşmaktan ve kartopu atmadan ikisinin de yüzü kıpkırmızı olmuştu. Ne kadar keyifli ve rahatlamış oldukları her hallerinden anlaşılıyordu.

“Anne, bak kartopu oynuyorlar! Keşke ben de orada olabilseydim!” diye sitem ettim. Annem de, “Şimdi bitiyor oğlum, niyet gidebiliriz.” diyerek beni sakinleştirmeye çalıştı.

Friedrich’in annesi, karın henüz hiç bozulmamış olduğu bir yer aradı. Daha sonra da eğilip yeniden bir kartopu hazırladı. Fakat bu kez elindeki kartopunu yine karın içinde yuvarlamaya

başladı. Önce ufacık olan kartopu, gittikçe büyüyordu. Arada bir yuvarlamaya ara veriyor, topa dolanan karları elleriyle adama-kıllı pekiştiriyordu.

Friedrich bir süre annesini izledikten sonra koşarak yanından uzaklaştı. O da karın hiç dokunulmamış bir yerinden kartopu yuvarlamaya başladı. Onu, kısa bir süre sonra koca bir kartopuna dönüştürmüştü. İlk bitiren Bayan Schneider'di. Topu, tüm gücüyle bahçenin sonundaki kaldırıma yuvarladı. Burada kartopunun üzerine oturarak üst kısmını düzeltti. Daha sonra da Friedrich'in topunu kendi topunun üzerine yerleştirdi. Aradaki boşlukları da karla bir güzel doldurduktan sonra kardan adamın dört bir yanını düzelterek şekil verdi.

Anneme, "Anne bak! Şimdi de kardan adam yapıyorlar" diye seslendim. Beni sakinleştirmeye çalışıyordu: "Tamam, tamam. Şimdi geliyorum!" diye cevap verdi annem. Kalın, kışlık botlarımla kabanımı getirmişti. Giyinmeme yardımcı olurken, bir yandan da pencereden dışarıyı izliyordu.

Bayan Schneider ile Friedrich bu kez kardan adamın kolları için kardan iki silindir yuvarladılar. Friedrich, yaptığı kolları annesine uzattı. Bayan Schneider'de onları kardan adamın göğüs kısmına yerleştirdi. Bu pek kolay olmuyordu, çünkü kollar ikide bir düşüyordu.

Annem, "Görüyor musun? Kar hala yağıyor." dedi. Atkımı boynuma doladı; başlığımı da kulaklarıma kadar çekti. Annemin bana örmüş olduğu eldivenleri ilk kez giyiyordum. Annem, beni yukardan aşağıya şöyle bir süzdükten sonra "Şimdi ben de hazırlanınca, doğruca kara!" dedi.

Friedrich, kardan adamın başı için bir top yuvarlarken, Bayan Schneider de çöp tenekesini karıştırıyordu. Patates kabuklarıyla bira şişeleri vardı. Friedrich, yaptığı topu annesinin ayaklarının dibine kadar yuvarladı. Annesi de topu aldığı gibi kardan adamın üzerine yerleştirdi. Bir bira şişesinin boyun kısmından

kardan adama burun yaptı. Gözlerini yemek artıklarından, kulakları ile o komik kahverengi kaşlarını da patates kabuklarından yaptı.

Annem, “Ben hazırım, gidebiliriz artık.” dedi. Arkamda duruyor ve pencereden dışarıya bakıyordu. “Güzel bir kardan adam. Bir şapkası eksik.” dedi.

Anlaşılan, Bayan Schneider de kardan adamından pek hoşnut değildi. Karşısına dikilmiş, ötesini berisini inceliyordu. Bir süre sonra başını hafifçe salladı ve cebinden anahtarını çıkararak eve doğru yürüdü.

Friedrich, kardan adamı elleriyle sıvazlayarak düzelttikten sonra eve baktı. Sonra da sallanarak eve doğru yürümeye başladı. O arada bahçedeki taşlığın yanındaki kar tümseğini fark etti. Tümseğin üzerine çıkmasıyla içine çökmesi bir oldu. Tümseğe basarak eve doğru geliyordu ki, birden alt kattan bir pencerenin açıldığını duyduk. Bay Resch, “Güllerimden uzak dur! Seni Yahudi veledi seni!” diye var gücüyle bağırdı.

Annem, geri çekildi. “Gel oğlum, pencereden uzaklaş.” diye.

Büyükbaba

Annemin babası demiryollarında memurdu. Seferi durdura-bilme yetkisi olduğundan, şehirden geçerken bazen bizi ziyaret ederdi. Her defasında da geleceğini bize bir kartpostalla bildirirdi.

Annem, büyükbabamın geleceğini öğrenir öğrenmez büyük bir telaşla evi düzene sokmaya çalışırdı. Toz olmayan yeri dahi siler, son kuruşuyla da büyükbabama kahve çekirdeği alırdı.

Annem, ellerimi fırçayla öyle bir fırçalardı ki hiçbir şeyi tutamaz olurdum. Kaküllerimi dağınık durmaması için ıslatarak başıma yapıştırırdı.

Böylece büyükbabamın geleceği saati, pazar giysilerimin içerisinde, holde beklerdim.

Zil çalmıştı. Kapıyı açtım. Onu saygıyla eğilerek selamladım. “Merhaba sevgili büyükbaba! Evimize hoş geldin.” dedim.

Büyükbabam hiçbir şey söylemeden içeriye geçti. Tüm odalara teker teker baktıktan sonra oturma odasında karar kıldı.

Artık ona elimizi uzatabilirdik. Ellerime baktı; tertemizlerdi.

Sonra da kendi etrafımda bir kez dönmem gerekiyordu, çünkü büyükbabam, ayakkabılarımın tabanı ile ökçesi arasındaki kısmın, ayakkabı kremi ile temizlendiğinden emin olmak istiyordu. Onun huyunu çok iyi bildiğimiz için bu kez de itiraz edebileceği hiçbir şey bulamadı.

Daha sonra masada her zamanki yerine geçti. Sandalyede her

zaman dimdik otururdu. Babam onun karşısına oturur, annem de büyükbabamın isteklerini hemen yerine getirebilmek için ayakta, onun arkasında bekledi.

Ben, fırça darbeleri ile kıpkırmızı olmuş ellerimi, tertemiz dizlerime koyar, bir köşede sessizce otururdum. Hareket ettiğim vakit, annemin bakışlarıyla karşılaşırdım; parmağını dudaklarına götürür, uslu durmam gerektiğini hatırlatırdı.

Büyükbabam, her zamanki gibi yine babamla uğraşıyordu. Babamı işiyle yeterince ilgilenmemekle suçluyordu. Babam, yine her zamanki gibi başı eğik dinledi; çünkü konuşmanın nereye varacağını iyi biliyordu. Konuşmanın akışı hep aynı seyrederdi. Sonunda büyükbabam şöyle derdi: “Benim gibi demiryollarına girseydin, ailen de böyle yoksulluk çekmezdi!”

Büyükbabam bu kez de aynı sözleri sarf etti. Babam, teslim olmuş bir tavırla başını salladı.

“Ama bu çocuk...” diye devam etti büyükbabam, “O, demiryollarına girecek, bunu ben sağlayacağım. Çocuğun geleceği güvencede olmalı. Emeklilik hakkına sahip olmalı.”

Babam büyükbabamı başıyla onayladı. Onu her konuda onaylıyordu zaten; çünkü Büyükbabam bize parasal yardımda bulunuyordu. Babamın aldığı işsizlik parasından başka bir gelirimiz olmadığından, büyükbabam bize her ay para yolluyordu. Bu miktar evin giderlerine eklenirdi. Bu yardım olmasaydı daha da yoksul olurduk. O yüzden babam ona hep hak verirdi. Birden yukarıda büyük bir patırtı koptu. Tavandaki ampul sallanmıştı. “Bu kesin Friedrich!” diye hemen atıldım. Büyükbabam kaşlarını çatarak bana baktı. Sonra babama dönerek, “Friedrich’de kim?” diye sordu.

Babam, “Üst katta Yahudi bir aile yaşıyor, Schneider ailesi. Çocuğun adı Friedrich. Bizimkiyle aynı yaşta, arkadaşlar.” diye açıkladı.

Büyükbabam hafifçe öksürdükten sonra, “Bir Yahudi ailesi mi dedin?” diye tekrar etti.

“Evet” dedi babam, “İyi insanlar” diye ekledi.

Büyükbabam dudaklarını sımsıkı birleştirmişti. Bir süre öylece kaldı. Sonra “Bir zamanlar benim bir amirim vardı.” diye söze başladı. “Danışman Cohn; bir Yahudi’ydi. İşyerinde onu kimse sevmeydi. Her zaman gülümserdi hatta bizi uyardığı zamanlarda bile gülümserdi. Biri bir hata yaptığında onu kibar bir şekilde odasına çağırırdı. Sonra da yapılan hatalar hakkında, bir ilkokul çocuğuna öğüt verir gibi uyarılarda bulunurdu. Tabii her zaman nazik bir dille. Bir gün, -bir yaz günüydü- gömleğinin altında dört köşe bir kumaş parçası fark ettim. Göğüs ve sırt kısmını kaplıyordu. Püsküllü bir ⁽²⁾muska. Odasında dahi ⁽³⁾şapkasını çıkarmazdı. Danışman Cohn’u hatırlamak bile istemiyorum.”

Büyükbabamın bu hikayesi üzerine ne annem ne de babam tek bir söz etmedi.

Büyükbabam bize baktı ve sonra ⁽⁴⁾”Biz Hristiyanız, efendimizi çarmıha geren Yahudilerdi. Hatırlayın!” dedi.

Babam araya girerek; “Schneider’ler değildi herhalde!” Annemin birden rengi attı.

Büyükbabam sandalyesinden doğruldu, yumruğunu masaya dayadı ve “Çocuğun Yahudi velediyle hiçbir şekilde görüşmesini istemiyorum!” diye emretti. Dişlerinin arasından bir ıslık se-

2- Dindar bir Yahudi, özellikle dua sırasında üzerinde şala benzer, muska denilen püsküllü bir bez örtünür. Sürgün dönemlerinde ya da Yahudilerin içinde yaşadıkları hal-ka uyum sağlamaya çalıştıkları dönemlerde bu şal, Yahudileri ele verebiliyordu. Bu yüzden, Tanrının emirlerine riayet edebilmek için, daha çok elbisenin altında taşınan ‘küçük muska’yı kullanmaya başladılar. Bu ibadet şekli Hz. Musa’nın 4. kitabına bağlanmaktadır. (15.19/39:

“Ve Efendimiz Musa’ya şöyle dedi: İsrailoğullarına; kendilerinin ve kendinden sonrakilerin de giysilerinin uçlarına, püskül dikmelerini ve püsküllere mavi ipler bağlamalarını söyle. Bu püsküller size emirleri hatırlatsın...”

3- Dindar Yahudiler, çoğu zaman evde de başlarındaki takkelerini çıkartmazlar. Özellikle dua ve ibadette başları mutlaka örtülüdür. (Şulhan Aruh, Orach Hayim, 91, pgf. 3)

4- Büyükbaba, Hristiyanlar tarafından Yahudiler hakkında genellikle öne sürülen bahanelerden biriyle suçlamada bulunuyor.

si duyulmuştı. Sandalyesine yeniden oturuşu da kalkışı gibi ani olmuştu.

Annemle babam korkuyla birbirlerine bakakalmışlardı. Odayı korkunç bir sessizlik basmıştı.

Kapının zili bu sessizliği bozdu.

Annem kapıya koştu.

Dışarıdan Friedrich'in sesi geliyordu: "...bize gelebilir mi?" Annem fısıltıyla, "...olmaz... Büyükbaba burada" dedi.

Kapıyı kapadı ve salona geri döndü. Büyükbabam, "Kimdi o?" diye sertçe sordu. Annem, "Komşunun çocuğu," diye cevapladı. Sonra "Bir fincan kahve daha ister misin?" dedi.

†

Cuma Akşamı

Annem başkalarının çamaşırlarını yıkardı. Fakat bunu hiç kimsenin bilmesini istemezdi; çünkü bundan utanırdı. Babam o gün iş arıyordu. Ben de Schneider'lerin evinde Friedrich'le oynuyordum.

Friedrich'e, "Kapınızda asılı olan şu şey ne?" diye sordum.

Bayan Schneider yanımıza geldi. Friedrich'in yerine o yanıt verdi: "O bizim Mesusahımızdır.⁽⁵⁾ Tanrı'yı ve onun emirlerini hiçbir zaman unutmamamız için o hep evimizi kutsar." dedi.

Elimden tuttu ve birlikte odadan çıktık. Odadan çıkarken de sağ eliyle Mesusah'a uzandı. Daha sonra da Mesusah'a dokunan parmaklarını öptü.

Bayan Schneider, "Pencereden dışarıyı izle biraz. Friedrich'in üstünü değiştirmesi gerekiyor; birazdan babası gelir." dedi ve odaya geri dönerek, kömür küreğiyle sobayı tıka basa doldurdu. Ateşi, sadece zayıf bir alev çıkacak kadar ayarladıktan sonra odadan çıktı.

Odada tek başıyındım. Annem temizliğe cumartesi günü başlayacaktı. Oysa Friedrich'in annesi temizliğini çoktan bitirmişti. Masanın üzeri parlıyordu; mobilyaların üzerinde hiç toz yoktu, dolapların camları ışıltı ışıltıydı.

Odayı hayranlıkla incelediğim sırada, Friedrich odaya girdi.

5- Mesusah'la Musa'nın 5. kitabındaki emre riayet ediliyor. (6,9):

"Ve onları (Tanrı'nın halkına sunduğu emirleri) evinin kapısına yaz."

En güzel takımının altına beyaz bir gömlek giymişti. Bayan Schneider bize iki sandalye getirdi. Sessizce dışarıyı izledik.

Hava kararıyordu. Polykarp'ın külâhı çimlerin renginden zorlukla ayırt edilebiliyordu. Bazı evlerin ışığı yanıyordu. Sokaktaki gaz lambaları arka arkaya yanmaya başladı. Yoldan tek tük insanlar geçiyordu. Her yer sessizdi.

Schneiderlerin oturma odası oldukça sakindi. Bayan Schneider, masaya beyaz bir örtü serdi. Örtü o kadar beyazdı ki, odanın loş karanlığında dahi ışıldıyordu. Dolaptan iki mum, iki de lamba çıkardı.⁽⁶⁾ Lambaları masanın üzerine bıraktı. Mutfaktan ev yapımı iki küçük ekmek⁽⁷⁾ getirdi ve lambaların arasına koydu. Artık pencereden dışarıyı izlemiyordum; onun yerine Bayan Schneider'in yaptığı hazırlıkları izliyordum.

Friedrich'e, "Sizin evde neler oluyor böyle?" diye merakla sordum "Sabbat"⁽⁸⁾ dedi Friedrich fısıltıyla.

Sadece sokağın bitimindeki bir evin çatısında, kan kırmızı bir çizgi, güneşin nerede battığına dair bir izdi. Bu çizgi her yeri kırmızıya boyamıştı.

Bayan Schneider üzerindeki önlüğü çıkardı. Dolaptan büyük bir gümüş bardak⁽⁹⁾ aldı ve Bay Schneider'in masada her zaman ki yerine koydu. Bardağın yanına da bir dua kitabı bıraktı. Sonra mumları yaktı. Bayan Schneider o sırada sırtını akşam kızılıının yansıdığı duvara dönmüştü ve bir dua mırıldanıyordu.

O sırada Bay Schneider'in kapıyı açtığını duyduk.

6- Sabbat lambaları; Şulhan Aruh'a göre, Sabbat ayininde en az iki ışık yanmalı. Sabbat ayini sırasında başka ışığa izin verilmediği için aydınlatma için bu lambalar kullanılmaktadır. (Şulhan Aruh, Orah Hayim, 263 pgf. 1)

7- Sabbat ekmekleri üzeri örtülü olarak masanın üstünde bulunur. Bu adet de yine Şulhan Aruh'ta yazılıdır.

8- Sabbat: Musa'nın 2. kitabının 31, 12-15 dizesinde şöyle denilmektedir:

"Ve efendimiz Musa'ya şöyle dedi: İsrailoğullarına, benim Sabbatımı yerine getirin, sizi kutsayan Efendinin olduğumu bilmeniz için bu benimle sizin ve sizden sonrakiler arasında bir işaretir. Bu yüzden Sabbatımı yerine getirin. Bu sizi kutsayacaktır. Sabbat'ı kutlamayan ölsün. Sabbat ayini sırasında çalışan kişi halkı tarafından yok edilsin. Altı gün çalışılsın fakat yedinci gün Sabbat günüdür; Tanrı'nın kutsal istirahatıdır.

9- Kidduş bardakları: Sabbat kutlanırken şarap bereket getirmektedir".

Kısa bir süre sonra Bay Schneider koyu takım elbisesi ve başında küçük örme takkesiyle⁽¹⁰⁾ odada belirdi.

Friedrich ona doğru yürüdü. Bay Schneider elini Friedrich'in başına koydu. Sonra dua etmeye başladı: "Tanrı seni Efraim ve Menâşe gibi yapsın. Tanrı rahmetini senden esirgemesin ve hep korusun. Efendimiz nurunu üzerine yağdırsın ve sana karşı bağışlayıcı olsun ve sana huzur versin."⁽¹¹⁾

Masadaki kitabı açtı ve karısına bir şeyler okudu.⁽¹²⁾

Bayan Schneider sessizce kocasını dinliyordu.

Ben hala şaşkınlıkla gözlerimi mumların ateşine dikmiş, olan bitene bir anlam vermeye çalışıyordum. Bay Schneider masadaki bardağa şarap doldurduktan sonra her iki eliyle bardağı tutarak dua etti.

Daha sonra o bardaktan sırayla her birimiz içtik. Önce Bay Schneider, sonra Bayan Schneider, daha sonra da Friedrich ve ben.

Bay Schneider, ellerini yıkamak için odadan çıktı.⁽¹³⁾

Geri geldiğinde, karısının yapmış olduğu ekmeklerle ilgili bir dua etti: "Yüce Tanrımız! Ekmeği topraktan var eden her şeyin hakimi, hamdolsun."

Ekmeği dilimledi ve her birimize birer dilim uzattı. Sessizce yedik.

Aşağıda, bizim evde biri musluğu açmıştı. Bayan Schneider, alçak sesle, "Annen eve geldi. İstersen ona bir kaç armut götürrebilirsin. Burada nasıl olsa çürürler. Sepet holde." dedi. Teşekkür ederek onlardan ayrıldım ve armutlarla aşağı indim.

Uyumak üzereyken, Schneider'lerin sessizce hüznünlü bir şarkı söylediklerini duyuyordum.

10- Dua takkesi: Uygun ortamlarda şapkanın yerini almaktadır.

11- Çocuklar için söylenen bereket duası Musa'nın 1. kitabında (Bölüm 48) geçmektedir.

12- Kadına okunan bereket duası (31/10/31) şöyle başlamaktadır:

"Kendisine erdemli bir kadın verilen kişi, muhteşem incilerden daha değerli bir şeye sahiptir. Kocasının kalbi sonsuza dek güven içindedir! O kişinin bereketi sonsuza kadar eksilmeyecektir..."

13- Ekmek yemeden önce ellerin yıkanması, eski Musa sonrası adetlerden ileri gelmektedir. (Sen Matyas 15,2)

Okula Başlarken

Friedrich ile aynı sırayı paylaşmamıza izin verilmişti. Öğretmenimiz bize bir hikaye anlattı. Sonra hep birlikte “Küçük Hanscık” şarkısını söyledik. Böylece ilk dersimiz bitmişti.

Okul kapısının önünde ailelerimiz bizi bekliyordu. Babam zaten işsizdi. Bay Schneider de okulun ilk günü için izin almıştı.

Bana ve Friedrich’e kocaman, sivri bir okul külâhı* almışlardı.

Friedrich’in külâhı kırmızıydı, benimki ise maviydi. Benim külâhım onunkinden biraz küçüktü.

Friedrich külâhını hemen açtı. İçindekilerden bana ikram etti. Sonra da bir çikolatayı bölerek hepimize pay etti.

Ben külâhımın kurdelasını çözmeye çalışırken, annem başını sallayarak bu girişimimi engelledi. Beni kenara çekti ve eve gidene kadar sabretmem gerektiğini söyledi. Buna bir anlam verememiştim fakat yine de onun dediğini yaptım.

Bir köşe başına gelmiştik. Bay Schneider yüksek sesle “Eee... şimdi nereye gidiyoruz?” dedi. Bunu söylerken de gülerek etrafına bakındı. Babam, tedirgin gözlerle anneme baktı.

Bay Schneider’in sorduğu soruya Friedrich karşılık verdi, sevinçle, “Lunaparka gidiyoruz!” dedi.

Babam yine anneme baktı, bu kez gözlerinde korku vardı.

* Okul külâhı: Okula yeni başlayan çocuğa hediye edilen, içi şekerlemelerle dolu, üzeri renkli kağıtla kaplanmış 60-70 cm boyunda, kartondan külâh. (Çev.)

Annem Bay Schneider'e, "Ne yazık ki biz gelemiyoruz. Evde yapılacak bir yığın işim var. Öğle yemeğini de henüz hazırlamış değilim." dedi.

Ben, anneme yalvaran gözlerle, "Ama anne! Ben de lunaparka gitmek istiyorum. Hem de çok!" dedim.

Babam elini başıma götürerek, "Gidemeyiz evlat. Anneni bir düşün." dedi.

Bay Schneider ise annemin koluna girerek, "Bugün bütün bahaneler geçersiz!" dedi. Bayan Schneider'de babamın koluna girdi.

Bay Schneider, "Bugün okulun ilk günü ve biz bugün lunaparka gidiyoruz!" diye ekledi.

Annemle babamın canı sıkılmıştı. Fakat yine de eve dönmedik.

Friedrich, ağzıma üç parça çikolata birden tıktıktan sonra biz de birbirimizin koluna girdik. Kucağımızdaki külahlarımızla koşarak onların önüne geçtik.

Lunaparka geldiğimizde, ikimiz de babalarımızın elinden tutmuş geziniyorduk. Babam kimseye belli etmeden anneme yanaştı ve gizlice kulağına, "Bana beş mark borç vermelisin!" diye fısıldadı.

Annem, "Yanıma para almadım. Sadece ev harçlığından artan iki Mark var." diye alçak bir sesle karşılık verdi. Sonra derin bir iç geçirdi. Babam, "Tamam, ver onu. Yetmiş kuruş da benim cebimde var." dedi.

Annem, mendil aramış gibi çantasını karıştırdı. Sonra parayı gizlice babamın eline sıkıştırdı.

Babamın canı hala çok sıkkın görünüyordu. Onları lunaparka gitmek için zorlamış olmamdan pişmanlık duymaya başlamıştım. Schneider ailesi gayet mutlu gezinirken, biz keyifsizce peşlerinden gidiyorduk.

Atlıkarıncaya geldiğimizde durduk ve bir süre dönüşünü sey-

rettik. Friedrich, birden elime bir bilet sıkıştırdı. Atlıklarınca durduğunda külahlarımızı annelerimize bıraktık ve atlarımıza bindik. Benimkinin adı Bella'ydı; onunkinin eyerinde ise Tilki yazılıydı. Sürekli dönmek çok güzeldi. Atlarımızın üstünde hop hop hopluyor, el sallıyor, neşeyle bağırıyorduk. Atlıklarınca durduğunda Bay Schneider bize iki bilet daha getirdi. Ve biz yine atlarımızı hızla koşturduk.

Bay Schneider, karısı, annem ve babam da atlıkarıncaya bindiler ve yine dönmeye başladık.

Atlıklarından indikten sonra Bayan Schneider, hepimize birer kocaman pamuk şekeri aldı.

Bizler pamuk şekerimizi yiyerek gezerken, babam da yanından geçtiğimiz her büfenin önünde duraksıyor, herkese bir şeyler ısmarlayabilmek için çaresiz bir yüz ifadesiyle parasını hesaplıyordu. Anneme “Ne yapacağım?” dedi alçak bir sesle.

Annem çaresizce omuz silkti. Bay Schneider, herkese haşlanmış birer uzun sosis, hardal ve küçük francala ısmarladı.

Babam, canının sıkıntısından, ısmarlanan yiyeceği zar zor yiyebildi.

Annemin, kermes sosislerini çok severek yediğini biliyordum fakat bu kez kendisini iyi hissetmediğinden olacak, bu sosisin onun pek hoşuna gitmediğini görebiliyordum.

Bir an kaybolan babamı geri geldiğinde, altı tane meyankökü şekeri getirmişti.

Bayan Schneider, meyanköküne o kadar sevinmişti ki, sanki bu güne kadar bundan daha güzel bir hediye almamış gibi görünüyordu. Hep beraber şekerimizi yaladık.

Babam rahatlamıştı. İtfaiye dönme dolabına biz çocuklar da binebiliyorduk. Daha sonra büyükler gondola bindi. Babam, Bayan Schneider'in, annem de Bay Schneider'in yanına oturdu. Biz de onları seyrettik.

Friedrich esniyordu. Benim de uykum gelmişti. Bay Schneider: “Bugünlük yeter!” dedi ve çıkış kapısına doğru yöneldi.

İşte tam orada, lunapark bitiminde, babam nihayet aradığı doğru büfeyi bulmuştu.

Büfenin duvarında, “Hatıra fotoğrafları-kartpostal 1 Mark! İki kartpostal 1.50 Mark!” yazıyordu.

Babam hemen büfeye doğru yürüdü. Büfe sahibine, “Bizim fotoğrafımızı çekin!” dedi. Bu arada üzerinden büyük bir yük kalkmışçasına rahatlamış görünüyordu. “İki kartpostal alıyoruz” diye ekledi.

Büfe sahibi eğilip bükülerek, “Buyursunlar efendim. Lütfen içeriye giriniz.” diye ağzının içinde geveledi.

Büfenin içine girdiğimizde, bir duvarın tamamen dağ manzarasıyla boyanmış olduğunu gördük. Duvarın önünde de tahtadan, benekli bir at duruyordu.

“Oturun lütfen!” dedi büfe sahibi.

Babam, “Peki nereye?” dedi.

“Atın üzerine.” dedi adam.

Babam, “Fakat onun üzerine iki kişi ancak sığabilir” dedi.

“Bir saniye!” dedi adam ve atın kuyruğunu tuttuğu gibi omzuna atarak sert bir şekilde çekmeye başladı, sanki koparmak istiyordu.

Birdenbire tahta at uzamaya başlamıştı. Uzadıkça uzuyordu; o kadar uzamıştı ki, artık ona rahatlıkla on yetişkin aynı anda binebilirdi.

Bu iş, Bay Schneider’in pek komiğine gitmişti. Onu daha önce hiç bu kadar çok gülerken görmemiştim.

Babam, bu upuzun ata sanki gerçek bir ata biner gibi heybetle bindi. Büfe sahibi küçük bir iskemle getirerek kadınların binmelerine yardımcı oldu. En son da biz çocukları bindirdi.

Bay Schneider ata binerken, gülmekten neredeyse kayarak atın diğer yanından aşağı düşecekti.

Nihayet herkes atın üzerinde arka arkaya dizilmiş oturuyorduk. Annelerimiz bizi sıkıca tutuyordu; yoksa yorgunluktan elimizdeki külahlarla birlikte düşebilirdik.

Babamın bir eli belindeydi. Hepimizin ortasında dimdik, gösterişli bir şekilde oturuyordu. Bay Schneider, uzatılabilen tahta ata hala gülüyordu. Sonunda bize de bulaştırmıştı. Babam, atın üzerindeki o muhteşem duruşunu her ne kadar bozmak istemese de gülmekten kendini alamıyordu.

Büfe sahibi, fotoğraf makinasına asılı olan siyah örtünün altından çıkardığı ve hiç birimizin anlayamadığı seslerle bir takım talimatlarda bulunuyordu. Daha sonra makinedeki buzlu camın yerine saydam bir cam levha yerleştirdi. Makinenin yanına geçerek, “Dikkat!” diye mırıldandı ve elindeki kırmızı lastik topu sıktı.

Büfe sahibi bize “Teşekkürler” diyene kadar gülmeyi kesmiş, hareketsizce fotoğraf makinesine bakıyorduk.

Büfe sahibi cam levhayla birlikte karanlık odaya geçtiğinde, biz de attan indik. Bay Schneider, iner inmez atın kuyruğunu çekmeye başladı. Fakat o da ne! At daha da uzuyordu. Bay Schneider, atı çeke çeke duvarın köşesine kadar uzattı. Hayvanın dağ manzarasının önündeki o hali, babamın bile kahkaha atmasına neden oldu.

Büfe sahibi bize kartpostalları getirdiğinde, babam ceketinin cebinden cömertçe çıkardığı parayla ücreti ödedi. Kartpostalların birini Bayan Schneider’e uzattı.

Fotoğrafta, atın üzerinde en ön sırada ben oturuyordum. Tahta at, külahımı tam kulaklarının arasında taşıyordu. Hemen arkamda annem oturuyordu.

Yüzü öyle bir hal almıştı ki, sanki ağzında tuttuğu bir kurbağayı kaçırmamak için büyük bir çaba sarf ediyordu.

Babam hepimizin tam ortasında sanki atın üzerinde değil de bir kral tahtında oturur gibiydi. Bu fotoğrafı kim görse, herhalde atın ona ait olduğunu düşünürdü. Friedrich, babamın ceketine tutunmuştu. Külahı, resimdeki dağların zirvelerini aşıyordu. Sanki dağların üzerindeki bulutları o tutuyordu. Bayan Schnei-

der, Friedrich'in yakasını kavramıştı. Güzel çıkmıştı. Bay Schneider'de ona sarılmıştı.

Eve giderken sık sık fotoğraflara bakıp güldük. Babam, tah-ta atın üzerinde o kadar ciddi bir pozisyonda durduğu için utan-mıştı.

Eve vardığımızda yorgunluktan hole sendeleyerek girdim. Hemen yeni sırt çantamı bir köşeye atarak külahımın kurdela-sını çözmeye koyuldum. İçinde, bir torba şekere batırılmış peksi-metle bir yığın -hem de fazlaca bir yığın-, buruşturulmuş gazete kağıdından başka bir şey yoktu.

Annem başımı okşayarak, “Biliyorsun oğlum, biz yoksu-luz.” dedi.

Babam ellerini yıkadıktan sonra “Bugün öğle yemeğinde ne var?” dedi.

Annem iç geçirerek yanıt verdi: “Yemekte kartpostal var! Ev harçlığını lunaparkta yedik.” dedi.

Okul Yolunda

Nisan 1933, bir cumartesi günüydü. Okuldan eve dönüyorduk.

Friedrich, “Biliyor musun, annem beni dün öğleden sonra kulaklarımı yıkatmak için doktora götürdü. Fakat doktor yıkamadı!” dedi.

“Neden?” diye sordum.

Friedrich güldü ve dedi ki; “Buna gerek olmadığını söyledi. Önce güçlendirici bir ilaç almalıymışım. Bir ilaç yazdı, çok tatlı bir ilaç. Bu ilaçtan üç kaşık alınca öyle güçlü olurmuşum ki, kulağımdaki kirler pislikler kendiliğinden sökülür gelirmiş.”

Friedrich’e merakla bakıyordum. “Eee...?” dedim. Friedrich omuzlarını yukarı kaldırdı ve “Çok tatlı olduğu için tam beş kaşık içtim” dedi.

Friedrich bana daha beklediğim cevabı vermediği için yeniden sordum: “Peki kulakların?”

Friedrich alt dudağını bükerek, “Dün akşam annem temizledi.”

Friedrich’in yanıtı beni hala tatmin etmemişti. “Bağırdın mı?” diye sordum.

Friedrich gözlerini yumarak, “Sadece biraz” dedi.

Yanyana sessizce yürüyorduk. Bütün cumartesileri gibi bir cumartesiydi; trafik sakindi, kadınlar pazar günü için alışveriş yapıyordu ve ev ödevlerimiz azdı.

“Hangi doktora gidiyorsunuz?” dedim.

“Biraz sonra onun evinin önünden geçeceğiz.” dedi ve parmağıyla birkaç katlı bir evi gösterdi. “İşte şurası! Bak orada bir levha asılı!” dedi.

Evin kapısının yanındaki duvarda beyaz bir doktor levhası asılıydı. Siyah harflerle, “Dr. YAKOP ⁽¹⁴⁾ASKENASE / ÇOCUK HASTALIKLARI UZMANI / TÜM SAĞLIK SİĞORTALARI GEÇERLİDİR / MUAYENEHANE CUMARTESİ HARIÇ HERGÜN 9-12 VE 15-17 SAATLERİ ARASINDA AÇIKTIR.” Yazılıydı. Biri bu yazının üzerine, kırmızı bir boyayla çaprazlamasına “Yahudi” yazısını karalamıştı.

Friedrich, sanki gördüğü şeye inanamıyordu. Başını sallayarak, “Bunu kim yapmış olabilir?” dedi. Parmağıyla boyaya dokundu. “Henüz kurumamış. Yeni yazılmış!” dedi.

Friedrich sağına soluna bakındı. Sonra “Gel benimle” dedi. Üzerinde “Dr. Askenase” yazan zile bastı.

Bekledik.

“Bugün muayene günü değil, belki de evde yoktur.” dedim.

Tam gitmek üzereyken otomatik kapının açılma sesini duyduk. Friedrich, sırtıyla kapıyı iterek içeri girdi. Birkaç basamak sonra doktor tabelasının önündeydik.

Açılan kapıda, koyu takım elbisesi içerisinde, yaşlıca bir bey görüldü. Başında takkesi vardı. Friedrich’i görünce gülümsedi ve “Ne haber Friedrich, kulakların çiçek açtı mı?” dedi.

Friedrich’in yüzü kızardı. Sessizce, neredeyse işitilemeyecek bir tonda, “Annem dün kulaklarımı temizledi” dedi.

Doktor başını salladı. “Gördün mü, böyle iyi bir ilacın seni uslandıracığını biliyordum. Yoksa tadı hoşuna gitmedi mi?” diye sordu.

14- Askenase ismi Yahudi kökenine gönderme yapmaktadır. Çünkü Yahudiler, Alman asıllı Yahudileri genellikle Aşkenasim diye adlandırırlar. (Musa - 1. kitap 10,3): Gommer’in çocukları ise; Askenase, Ribat ve Togarma’dır. İspanyol asıllı Yahudilere ise Separdim denmektedir. (Obadya 20):
“... Ve Kudüsten sürülen Separadlar, öğleye doğru şehirleri ele geçirecekler.”

“Hayır, hayır!” diyerek itiraz etti. Hızlıca dudaklarını yalayarak ilacın hoşuna gittiğini ima etmeye çalıştı. “Bu benim arkadaşım” dedi ve hemen ekledi: “Ona da bu yararlı damladan yazmalısınız.”

Dr. Askenase bana elini uzattı ve “O zaman bir gün annenle birlikte gelirsin!” dedi. Hemen ardından “Herhalde bugün buraya bunun için gelmediniz?” diye sordu. “Biliyorsun Friedrich, bugün muayene günü değil.” dedi.

Friedrich biraz tedirgin görünüyordu. “Biz size...” diye başladı söze fakat cümlesini tamamlayamadı.

“Aşağıda biri tabelanıza Yahudi yazmış” diye ben devam ettim.

“Biliyorum, gördüm. Sorun değil, ben onu yarın yok ederim” dedi Doktor.

Dr. Askenase birden ciddileşmişti. Bize elini uzattı ve “Geldiğiniz için size çok teşekkür ederim. Şimdi hemen evinize gidin.” diyerek başını salladı fakat bu kez gülümsemiyordu. Daha sonra kapıyı kapadı.

Dışarı çıktığımızda, köşede bir kalabalık fark ettik.

“Kaza!” dedi Friedrich. Sırt çantalarımızı çıkarıp koltuğumuzun altına aldık. Ben önden koştum. Köşede küçük bir kırtasiye dükkanı vardı. Dükkana girmek için birkaç basamak aşağı inmek gerekiyordu. Orada, mürekkeplerin, resim defterlerinin ve renkli kağıtların dışında, şekerlemeler, beş kuruşa çikolata, iki kuruşa meyankökü çubukları da bulunurdu. Dükkan, sivri sakallı,⁽¹⁵⁾ küçük, yaşlı bir adamındı. Defterlerimizi hep ondan alırdık. Güleç yüzlü ihtiyar, bize her seferinde birkaç kuruş indirim yapıp, iki tane de zenci parası hediye ederdi.

İhtiyarın o titrek sesiyle her zaman alay ederdik. Basamak-

15- Dindar Yahudilerde sakal kesilmemektedir. Musa'nın kitabında şöyle geçmektedir:

“Başınızdaki saçı ve sakalı kesmeyiniz.”

lardan aşığı inerken, onun sesini taklit ederek inerdik. Fakat o küçük adam bundan hiç alınmazdı. Hatta bazan bize öyle gelirdi ki, sanki özellikle bizi güldürmek için sesini daha bir titretirdi.

İşte, kalabalık tam onun dükkanının önünde birikmişti. Birbirlerine o kadar yanaşmışlardı ki, neyin olup bittiğini göremiyorduk. Kalabalığın içinde kimileri gülüyor, alay ediyor, kimileri de ciddi bir yüz ifadesi taşıyordu.

Olayın ne olduğunu görebilmek için kalabalığı yararak öne doğru ilerledik. Kimse bize zorluk çıkarmadı. Hatta genç bir kadının beni öne doğru iterek yardımcı bile oldu.

“ABRAHAM ROSENTHAL / KIRTASIYE” yazılı levhanın hemen altında, kısa gri pantolonlu bir adam, bacaklarını açmış, dükkanın girişini kapatmıştı. Bacaklarındaki dolak, düzensiz bir biçimde sarılmıştı. Sarı gömleğinin sol kolunda, üzerinde gamalı haç işareti bulunan bir bant sarılıydı. Sağ elinde bir süpürge sapını tutuyordu. Sıradan bir süpürge sapıydı bu ve ucunda da kartondan bir pankart asılıydı. Pankartın üzerinde ise eğri büğrü harflerle, “Yahudiden alışveriş yapmayın.” yazılıydı.

Yaşlı bir kadın elinde yamalı bir alışveriş çantasıyla pankartın dibine kadar yanaştı. Mantosundan, bir kulpu olmayan gözlüğünü çıkardı ve gözlerine iyice yanaştırarak, pankarttaki yazıyı okumaya çalıştı.

Pankartı taşıyan adam hiç orali olmuyordu. Donuk bakışlarını, ilgisizce kadının yanından geçirerek meraklı kalabalığın üzerinden ta uzaklara dikilmişti. Kadın gözlüğünü yeniden mantosunun cebine yerleştirdi. Kolluklu adamın önünde ufak adımlarla bir sağa bir sola yürüyor, dükkana girebilmek için bir yol arıyordu. Sonunda adamın önünde durdu ve alçak bir sesle, “Lütfen, bırakın geçeyim!” dedi.

Nöbetçi hiç kımıldamıyordu; uzağı diktığı gözlerini hiç oynatmadan tekrarlardı: “Yahudi’den alışveriş yapmayın!”

“Ama ben yapmak istiyorum” diye diretti yaşı kadın. Bekçi çekilmeyince, kadın onunla dükkanın duvarı arasındaki boşluktan zorlukla geçerek, basamaklardan aşağı, dükkana girdi.

Gözlerinin önünde geçen olayı izleyenler gülüyorlardı. Hatta arka sıralarda kahkaha atanlar bile vardı.

Pankartlı adamın mimiklerinde bir değişiklik olmamıştı fakat baş parmağını kemerinin tokasına sıkıştırdığı sol elini, yumruk haline getirmişti.

Kısa bir süre sonra yaşı kadın, ıkına sıkına yine basamakları çıktı. Kadın, bekçinin sırtını omzuyla sıyırarak geçerken, gülüyordu. Çantasında okul kitaplarının kaplandığı mavi bir rulo kaplama kağıdı görölüyordu.

Yaşı kadın, kısa pantolonlu adama başını sallayarak, “Teşekkür ederim genç adam” dedikten sonra çantasını, mavi ruloyu herkesin görebileceği şekilde tuttu. Başı dik, gururla topluluğun önünden geçerken, miyop gözleriyle herkese gülümseyerek oradan uzaklaştı.

Bodrum dükkanının kapısında Abraham Rosenthal göründü. Dükkanının önünde birikmiş olan insanlara, yüzünde ağır bir ciddiyetle bakıyordu.

Friedrich, sivri sakallı adamcağıza saygıyla selam verdi. Bunu öyle belirgin bir şekilde yapmıştı ki, orada bulunan herkes bunu görmüş olmalıydı.

Ben sadece başımı salladım.

Bodrumdaki adamcağız bize sessiz bir eğilmeyle karşılık verdi.

Pankart taşıyan adam, dişlerini sıkarak bize “Defolun gidin buradan.” dedi.

Friedrich, adamı yukardan aşağı süzdükten sonra “Siz burada durduğunuz sürece, bizim de burada durmaya hakkımız var.” diye karşılık verdi.

Kartonlu adam, çenesini öne doğru uzatarak derin bir nefes

aldı. Sol elini kemerinden çekti ve bir adım ileri atıldı. “Küstaşmaya başladın sen, sümüklü.” diyerek üzerimize doğru yürüdü.

Orada toplanmış olanlardan bazıları yoluna devam ettiler. Kalanlar da bir adım geriye çekildi. Birdenbire bir sessizlik olmuştu. Ne konuşan ne de gülen vardı.

Orta yerde tek başımızaydık. Adam, nefes alıp verirken zorlanıyordu. Elinde tuttuğu sapın ucundaki karton titriyordu.

Birden, Friedrich’in omzuna, bir elin dokunduğunu fark ettim. O an benim omzuma da biri dokunmuştu.

Arkamızı döndük.

Arkamızda duran, Friedrich’in babasıydı. “Gelin!” dedi bize. Bizi eve götürdü.

İlmik

Merdivenlerden koşarak indim. Dış kapıda Schneiderlerin ziline bastım. Arka arkaya üç kez, arkasından da uzun bir basış. Bu bizim işaretimizdi. Polykarp'ın yanından geçtikten sonra so-kağa, oradan da köşeye kadar yürüdüm.

Kısa bir süre sonra Friedrich yanıma gelmişti. Nefes nefese, “Teşekkür ederim. Beni çağırdığın için çok teşekkür ederim.” dedi.

Yeşil alana doğru yürüdük. Acele etmemize hiç gerek yoktu, çünkü vakit daha erkendi.

“O kadar seviniyorum ki...” dedi Friedrich. “Ama babama sakın bir şey söyleme. Babam oraya gitmemden hoşlanmıyor. Biliyor musun, ben sizi şehirde bayrağınızla yürüyüş yaparken izledim. Şarkı söylüyordunuz. Bu o kadar hoşuma gitti ki...! Ben de katılmak istedim ama babam izin vermedi. Belki bir dahaki sefere fikrini değiştirir.”

Parktan geçiyorduk. Ağaçların arkasından eski kalenin kah-verengi kiremitleri görülebiliyordu. “Bugün ne yapacaksınız? Yine parmaklık oyunu mu?” diye sordu Friedrich.

Ben başımı sallayarak “Hayır! Çarşamba günleri ocak günle-ridir. Yeni katılanlar sadece ocak⁽¹⁶⁾ günlerinde getirilebilir. Sen

16- 1933 yılında 7-8 yaşlarındaki çocukların da ‘Alman Jungvolk’una alınması mümkün oluyordu. Katı disiplinli organizasyonun kendini kabul ettirmesi çok sonra ol-muştur. Bu dönemden itibaren Alman Jungvolk’u 10-13 yaşlarındaki gençlerden oluş-turulmuştur. 14 yaşına basan gençler ise ‘Hitlerci Gençlik’e alınmıştır.

en iyisi şimdilik Yahudi olduğunu söyleme.” dedim. Friedrich kolunu omzuma attı ve kendi kendine sessizce, “O kadar seviniyorum ki...!” dedi.

“Piyade birliği kumandanımız iyi biridir.” dedim.⁽¹⁷⁾ “Uzun süredir ocakta. Ocağa gittiğimizde, duvarda onun boyunbağını görürsün. Tam ortasında bir kesik var. Bir saldırı sırasında boy-nundaymış. Komünistin biri onu bıçaklamak istemiş ama ku-mandanımızın şansı varmış ki, bıçak sadece boyunbağını delmiş ve o yara almadan kurtulmuş.” dedim.

Friedrich, pantolonunun cebini karıştırmaya başladı. “Nere-deyse unuttuyordum!” dedi yüksek sesle. Cebinden siyah, üçgen bir boyunbağı çıkardı. “Bunu annemin sargı kutusundan çıkar-dım” dedi gülererek.

Parktaki bir banka oturduk. Friedrich’e boyunbağının ocak kurallarına uygun bir biçimde nasıl katlanması gerektiğini gös-terdim. Sonra bağı, beyaz gömleğinin yakasına bağladım. Ense bölümünde, yakasının altından sadece bağın üçgen ucu görünüyordu. Bağa düğüm atmak üzereydim ki, Friedrich, cebinden bir ilmik çıkarıverdi. Üzeri gamalı haç damgalı, kahverengi deri bir ilmikti. O ilmikten kumandanımızda dahi yoktu.

Friedrich, ilmiği gururla boyunbağının uçlarından geçirerek boynuna dek itti. Benim ilmiğe gıpta ile baktığımı görünce de daha bir neşelendi. Göğsünü gererek adımlarını adımlarıma uy-durdu. Uygun adım eski kalenin kapısından geçerek, görev ala-nına geldik.

Diğerleri alanda birbirleriyle oynuyorlardı. Bizimle ilgilenen yoktu. Çoğunun üzerinde kısa bir pantolonla kareli ya da çizgi-li bir gömlek vardı. Çocuklardan sadece birkaçı kahverengi gömlek giyinmişti. Aslında ocak kurallarına uygun giyinmiş hiç kimse yoktu.

17- 1933 yılına dek, Hitlerci Gençlik taraftarları ile başta Alman Komünist Par-tisi (KPD) olmak üzere, diğer partilere mensup olanlar arasında kanlı çatışmalar ya-şanıyordu.

Herkeste aynı olan tek şey, ucu yakaların arka kısmında görünen üçgen boyunbağıydı.

Friedrich, hevesli gözleriyle yanımdaki duvara yaslandı. Ben de katılabildiğim için çok mutluyum.” dedi. Parmakları ilmiğindeydi.

Nihayet ⁽¹⁸⁾gençlik alayı önderi gelmişti. Benim önderim on beş yaşlarındaydı ve kurala uygun bir üniforma taşıyordu.

Ona yeni birini getirdiğimi bildirdim. “Tamam, ama şimdi vaktim yok. Bunu daha sonra hallederiz” dedi. Sonra sıraya girdik.

Biz en arka sıradaydık.

“Sağa dön! İleri!” diye komut verdi önder.

Friedrich sıraya girmeyi pek beceremediği için safta ufak bir karışıklığa neden oldu. Karışıklıktan dolayı birkaç dirsek yedikten sonra arkamda düzgün adımlarla ilerlemeye devam etti. Sonra hep beraber sert adımlarla, dar, helezon merdivenden yukarı çıktık.

Ocağımız, eski kalenin içinde, penceresiz bir bölmeydi. Tavanda iki tele bağlı, güçlü bir ampul asılıydı. İçeri girer girmez, ilk göze çarpan, kapının karşısındaki duvarda asılı olan Hitler’in resmiydi. Resmin hemen altında, gerilmiş bir şekilde, kumandanımızın o ünlü boyunbağı asılıydı.

Boyunbağındaki efsanevi kesik, ona hayranlıkla dokunan parmaklardan sonra, içinden bir başın rahatlıkla geçebileceği büyük bir deliğe dönüşmüştü.

Sağdaki duvarda birbirlerine çapraz olarak asılmış iki çubuk bulunuyordu. Çubukların ucundaki siyah flamalar, iğneyle tuttu-

18- Alman Jungvolk’un en küçük birimi yaklaşık on erkek çocuğundan oluşan ‘Jungenschaft’u. (Erkekler Birliği) Üç Jungenschaft bir ‘Junzug’u (gençlik alayı) oluşturuyordu. Üç Junzug da bir piyade birliğini oluşturuyordu. Birim önderleri sırasıyla; erkekler birliği önderi, gençlik alayı önderi, piyade birliği önderi, oymak önderiydi. İleriki dönemlerde “Gençlik, gençlik tarafından yönetilmeli” ilkesine harfiyen uyulmasına rağmen, ilk yıllarda birimlerin başında pek çok ileri yaşta önder bulunuyordu.

rulmuştu. Flamalarda, beyaz iple işlenmiş zafer işareti⁽¹⁹⁾ dikkati çekiyordu.

Kapının yanındaki duvara, gençlik alayı önderlerinden biri sulu boyayla vecizeler karalamıştı; “Varolmaktan daha fazlası olmak!”, “Yaşamak istiyorsan savaş!”

Friedrich benim yanıma, tahta sıraya oturdu. “Harika! O kadar mutluyum ki!... Ben de yavrukurt⁽²⁰⁾ olacağım!” diye fısıldayarak sevincini yineledi. Herkes daha henüz oturmuştu ki, gençlik alayı önderi “Dikkat!” diye bağırdı. Herkes ayağa kalkarak, yüzünü Hitler resmine doğru çevirdi. Önderimiz, piyade birliği kumandanını çağırdı.

Kumandan, sert adımlarla resmin önüne geldi. Elini kaldırdı, “Arkadaşlar! Yaşasın zafer!”⁽²¹⁾ diye selam verdi. Biz de “Yaşasın zafer!” diyerek karşılık verdik.

Friedrich bağıırırken öyle heyecanlanmıştı ki, sesi çatallı çıkmıştı.

Kumandan, “Oturun!” diye komut verdi. Bizler kendimizi gürültüyle tahta sıraya bırakırken, o konuşmaya devam ediyordu: “Arkadaşlar, bugünkü ocak akşamımıza size birini getirdim. Kendisi bölge idaresinde⁽²²⁾ özel görevlidir. Size çok önemli bir konuda konuşma yapacak.” Sırtında kamburu olun bu çocuğu yeni fark etmiştim. Boyu kısa olduğu için diğer çocukların arasında dikkatimi çekmemişti. Baştan ayağa kahverengiydi. Çizmeleri dahi kahverengiydi. Başındaki kepinin siperi, yüzünün seçilmesine engel oluyordu.

Resmin önüne geldi. Fakat o kısacık boyuyla herkesi görebil-

19- Zafer işareti(S): Eski Cermen alfabesinin S harfi. Alman Jungvolk'unun amblemiydi. SS'lerin amblemi ise (SS) yanyana iki Cermen S harfiydi.

20- Alman Jungvolk'a mensup gençlere, yönetmelikçe ‘yavrukurt’ denmekteydi.

21- Jungvolk selamı: Yaşasın zafer!

22- Bölge idaresi, Reich idaresinde Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi'nin en yüksek kurumsal birimiydi. 1938'de toplam 41 iç ve bir tane de dış bölge bulunmaktaydı. Öngörülen Reich reformuna göre, eyalet taksimatının yerine bölge taksimatı düşünülmüştür.

mesi imkansızdı. Sonunda gençlik alayı önderi, ona boş bir kasa uzattı. Kambur çocuk kasaya çıktı ve konuşmasına başladı.

“Führer’in* yavrukurtları!” Özel görevli, rahatsız edici, tiz bir sesle devam etti: “Bugün sizlere Yahudilerle ilgili bir konuşma yapmak için görevlendirildim. Yahudileri hepiniz biliyorsunuz. Fakat sizler onlarla ilgili pek az şey biliyorsunuz. Bu durum sadece bir saatlik bir süre içerisinde tamamen değişmiş olacak. Bir saat içerisinde, Yahudilerin halkımız için nasıl bir tehlike oluşturduğunu öğrenmiş olacaksınız.”

Hemen yanımda oturan Friedrich, hafifçe öne doğru eğilmiş, pür dikkat konuşmacıyı dinliyordu. İşittiği sözcükleri sanki açık bıraktığı ağızından bir bir içine sindiriyordu.

Kambur çocuk sanki bunun farkındaymış gibi bir süre sonra konuşmasını sadece Friedrich’e yöneltti. Etkileyici bir konuşması vardı. Anlattıklarını hayalimizde canlandırmakta oldukça ustaydı; “Yahudi rahip elinde, kolum kadar uzun, genişçe bir bıçakla, zavallı ineğe yaklaşıyor... kurban⁽²³⁾ bıçağını yavaşça havaya kaldırıyor. Hayvan, sinsice yaklaşan ölümü hissediyor, böğürüyor, kurtulmak için çırpınmaya başlıyor... fakat Yahudinin merhameti yok... yıldırım hızıyla indiriyor bıçağı hayvanın boynuna! Kanlar fışkırıyor... her yer kana bulanıyor! Hayvan dehşet verici gözleriyle hala çırpınıyor. Fakat Yahudinin merhameti yok... Hayvanın acısına son vermiyor. Kanayan hayvanın acısından zevk alıyor... daha çok, daha çok kan istiyor! Hayvanın kanı son damlasına kadar boşalıyor. Yahudi orada öylece seyredi-

* Führer- Lider. Burada kastedilen Hitler’dir. (Çev.)

23- Kurban kesme eylemi, ta Ortaçağ’dan bu yana, Yahudilere karşı yapılan saldırılarda her zaman fırsat bilinmiştir. Yahudileri karalamak amacıyla gerçekler çoğu zaman çarpıtılmıştır. Bu ayın Musa’nın 5. kitabına dayanmaktadır. (12.233/24): “*Şunu unutmaki, kanı içmemen gerek; çünkü kan ruhtur. Ruhu etle birlikte yememelisin, onu su gibi toprağa akıtmalısın.*”

Kurban kesmek, kurban kesene esaslı bir uzmanlık ve dini bilgi gerektirmektedir.

yor! İşte buna kurban diyorlar! Çünkü Yahudilerin tanrısı bunu istiyor.”

Friedrich iyice öne eğilmişti. Düşeceğinden korkuyordum. Yüzü kireç gibi bembeyaz olmuştu. Sanki nefesi kesilmişti. Elleri dizlerinde sımsıkı kenetlenmişti.

Kambur çocuk, öldürülen Hristiyan çocuklardan, Yahudi canilerden ve savaşlardan bahsetti.

Tüm bunlar tüylerimi ürpertmişti.

Nihayet konuşmacı sözünü bitiriyordu: “Bir şeyi, sadece bir şeyi beyinlerinize iyice kazımak istiyorum: Ve bunu sürekli tekrarlamak istiyorum... bıktırana dek... sürekli! Yahudiler bizim en büyük felaketimizdir! Tekrar ediyorum: Yahudiler bizim en büyük felaketimizdir!” dedi.

Özel görevli susmuştu. Kasanın üzerinde bitkin bir haldeydi. Terlemişti. Kimseden ses çıkmıyordu.

Kambur çocuk birden Friedrich’e bakarak sordu: “Neydi cümlemiz?”

Friedrich hiç kımıldamadı.

Konuşmacı sesini yükselterek “O cümle neydi?” diye tekrar etti.

Friedrich iyice öne eğik durumda, kaskatı kesilmişti.

Konuşmacı, “O cümle neydi?” diye bağırdı bu kez. Sesi çataşmıştı. Kasadan atladı ve parmağını uzatarak Friedrich’e doğru yürüdü.

Friedrich yutkundu.

Kambur çocuk Friedrich’in burnunun dibine kadar yaklaşmıştı. Sert bakışlarla gözlerini Friedrich’e dikmişti. Friedrich’in boyunbağını kavrayarak ilmiği yavaşça yukarı doğru itti.

“O cümle neydi?” diye tısladı. Friedrich çok kısık bir sesle, “Yahudiler bizim felaketimizdir”, dedi. Kambur çocuk, birden Friedrich’i oturduğu sıradan çekti. “Seninle konuştuğum zaman ayağa kalk lütfen ve yüksek sesle yanıtla!” diye bağırdı.

Friedrich doğruldu.Yüzü hala bembeyazdı. Herkesin duyabileceği bir ses tonuyla, “Yahudiler sizin en büyük felaketinizdir!” diye bağırdı.

Bir an bir sessizlik oldu. Friedrich arkasını döndü. İlmik, kambur çocuğun elindeydi. Friedrich ocağı terk etti.

Ben orada kaldım.

Top

Sokakta oynuyorduk. Friedrich duvarın dibindeydi, ben de kaldırımda. Ayakkabı mağazasında bana hediye edilen küçük lastik topu Friedrich'e attım. Top önce kaldırıma çarptı sonra Friedrich'e doğru zıpladı. Friedrich topu yakalayıp bana geri attı.

Friedrich, "Babam biraz sonra eve gelir. Birazdan benim de eve gitmem gerekir. Bugün büyük alışverişe çıkacağız. Belki bana da herhangi bir mağazada bir top hediye ederler!" diye seslendi.

Onu başımla onaylayarak, kanalizasyon kapağının üzerinden atladım. Bize doğru bir yaya geldiği için oyuna ara verdim. Adam önümüzden henüz geçmişti ki, ben topu Friedrich'e geri attım.

Friedrich dikkat etmemişti.

Bir şangırtı duyuldu. Cam kırılmıştı.

Top, kaldırımda masumca yuvarlanarak bana geri geldi.

Friedrich ağzını açmış, vitrinin yerdeki kırık camlarına bakıyordu.

Eğilip yerdeki topu aldım. Hala ne olup bittiğini kavrayamamıştım.

Birden, karşımızda o kadın belirmişti. Friedrich'i kolundan tuttuğu gibi yaygarayı kopardı.

Kadının bağırıp çağırmasıyla sokaktaki evlerin kapı ve pencereleri açıldı. Meraklılar toplanıverdi.

Kadın, “Hırsızlar! Haydutlar!” diye bağıyordu.

Kocas, elleri pantolonunun cebinde, dükkanın önünde dikiyor, kayıtsızca piposunu tütürüyordu.

Kadın, “Bu Yahudi veledi var ya!... Camımı aşağı indirdi! Malımı çalmak istedi!” diyerek, herkese açıklama yaptı. Sonra yine Friedrich’e dönerek, bağımaya devam etti: “Ama ne yazık ki, başaramadın! Ben tetikteyim. Seni tanıyorum, elimden kurtulamazsın. Sizi Yahudi takımı sizi! Sizin soyunuzu kurutmak lazım! Önce koca koca mağazalarınızla insanın dükkanını batırırsınız, sonra bu da yetmezmiş gibi bir de malına göz koyarsınız! Görürsünüz!... Hitler hepinizin hakkından gelecek.” Bu arada, Friedrich’i sağa sola çekştirerek, vahşice hırpalıyordu.

Ben ise arada, “Ama o yapmadı. Topu ben attım. Camı ben kırdım. Hırsızlık yapmak istemiyorduk,” diye bağıyordum.

Nihayet, kadın sersem, koca gözleriyle bana baktı. Ağzını açtı ama hiçbir şey söylemedi.

Kocas ise, cam kırıklarını sokağa süpürüyordu. Vitrinin önünü temizledikten sonra da vitrinde bulunan çeşitli ebatlarda iplik kukalarını; siyah ve beyaz tireden yıldızları ve son olarak, renkli nakış ipliği çilelerini toplayıp dükkanın içine taşıdı.

Kadının gözleri küçücük olmuştu. “Sen ne diye karışyorsun? Senin burada ne işin var? Defol git buradan! Aynı binada yaşıyorsunuz diye bu Yahudi veledini korumak zorunda mısın?” dedi. Ben “Ama topu vitrine ben attım” diye direttim.

Kadın, Friedrich’e vurmak için elini havaya kaldırdı. Diğer eliyle de onu kolundan tutmaya devam ediyordu. Friedrich ağlıyordu. Kazağının kol ağzıyla gözyaşlarını sildi. Kolunun kiri yüzüne sıvandı. Ben artık hiçbir şey söylemiyordum.

Biri polis çağırmıştı.

Bisikletinin üzerinde, soluk soluğa, ter içinde bir polis memuru geldi.

Kadın yine hırsızlık hikayesini anlatırken ben de polisin ko-

lunu ekifitiriyordum. “Memur Bey, o yapmadı! Camı topumla ben kırdım!” dedim.

Kadın bana tehditkar gözlerle bakarak; “Ona inanmayın Memur Bey! Şu Yahudi veledini korumaya alışıyor! İnanmayın ona. Onunla aynı binada yaşadıkları için arkadaşı olduğunu sanıyor.” dedi.

Polis bana eğildi ve “Sen bunu anlamazsın, bunun için daha çok kksn.” dedi.

Sonra devam etti: “Sen onun suçunu kendi üzerine alarak, ona karşı bir arkadaşlık görevi yaptığını sanıyorsun. Biliyorsun, o bir Yahudi. İnan bana, biz büyüklerin Yahudiler konusunda deneyimi var. Onlara güven olmaz; onlar iki yüzlü ve dolandırıcıdır. O ocuğun ne yaptığını kadının dışında kimse görmedi...”

“Ama o hiç görmedi ki...!” diye sözünü kestim. “Sadece ben oradaydım. Ben yaptım.” diye devam ettim.

Polis kaşlarını çattı. “Sen şimdi bu kadına yalancı mı diyor-sun?” dedi.

Bir şey daha söyleyecektim ki, buna izin vermedi.

Friedrich’in bileğini kadının elinden devraldı. Kadınla birlik-te meraklılardan oluşmuş bir konvoyun eşliğinde, bizim binaya doğru yollandık.

Yolun yarısında Bay Schneider’e rastladık.

Friedrich hıçkırarak “Baba!” diye bağırdı.

Bay Schneider şaşkın şaşkın konvoyu baktıktan sonra yak-laştı ve selam verdi. Yine şaşkınca herkesin yüzüne bakmaya devam etti.

“Oğlunuz mu?” diye sordu Polis.

Fakat kadın, Polisin başka bir şey daha söylemesine fırsat vermeden, aynı lakırdısını yeniden anlattı. Fakat bu kez Yahudi-lerle ilgili bölümü atladı.

Bay Schneider sabırla dinledi. Kadının konuşması bittiğinde, Bay Schneider, Friedrich’in çenesinden tutarak başını yukarı

kaldırdı. Yüzünde ciddi bir ifadeyle, “Friedrich, o camı bilerek mi kırdın?” diye sordu.

Friedrich hiçkırarak başıyla reddetti.

“Onu kıran bendim Bay Schneider. Topu vitrine ben attım ama bunu kasten yapmadım!” diye bağırdım ve ona küçük lastik topu gösterdim.

Friedrich de başıyla onayladı.

Bay Schneider derin bir nefes aldıktan sonra kadına dönerek: “Biraz önce anlattığınız şeyi doğrulayabildiğiniz takdirde, bana lütfen dava açın. Beni tanıyorsunuz. Adresimi de biliyorsunuz!” dedi.

Kadın hiçbir şey söylemedi.

Bay Schneider cüzdanını çıkararak, kızgın bir ses tonuyla, “Ve şimdi oğlumu lütfen bırakır mısınız Memur Bey? Zararı hemen ödüyorum!” dedi.

Merdiven Başındaki Konuşma

Bay Schneider Friedrich'le merdivenleri çıkıyordu.

Bay Resch de, basamakları merdiven korkuluklarına dayanarak çıkmaya çalışıyordu. Bizim kapının önüne geldiğinde durup soluklandı.

Bay Schneider ve Friedrich bizim dairenin önüne geldiklerinde, Bay Schneider selam vererek devam etti. Fakat Bay Resch, karşılık vermedi ve geçebilmeleri için kenara çekilmedi. Zor nefes alıyordu. Yüzü kıpkırmızı olmuştu. Bir süre durakladıktan sonra nihayet konuşmaya başladı: "Sizinle konuşmam gerekiyor." dedi.

Bay Schneider, "Buyrun" diyerek cebinden anahtarlarını çıkardı ve saygılı bir el hareketiyle Bay Resch'e yol gösterdi.

Bay Resch ise bunu reddetti. "Ben sizin evinize bir daha ayak basmayacağım. Sizi burada bulmam iyi oldu. Bu konuyu burada da halledebiliriz." dedi.

Bay Schneider, hafifçe öksürdü ve öne doğru biraz eğilerek, "Madem ki öyle düşünüyorsunuz, peki buyrun Bay Resch!" dedi.

Bay Resch kendine zaman tanıdı. Bizim kapıya iyice yanaşarak zilimize bastı.

Babam kapıyı açtı.

Bay Resch, "Beni lütfen dinler misiniz?" diye babama rica etti. "Size tanık olarak ihtiyacım var" diye devam etti.

Babam kapıda öylece duruyordu. Şaşırmıştı. Bir Bay Schneider'e bir Bay Resch'e bakıyordu.

Babam Bay Schneider'e baktığında, Bay Schneider omuzlarını silkti.

Friedrich tedirgin gözlerle korkuluklara tutunmuştu.

Bay Resch derin ve uzun bir nefes aldı. Bir daha derin bir nefes aldıktan sonra nihayet, "Ayn birinde evi boşaltmanızı istiyorum" dedi.

Kimseden çıt çıkmıyordu. Sadece Bay Resch'in heyecanlı ve hızlı nefesi duyuluyordu. Babamla Bay Schneider birbirlerine baktılar. Bay Resch ise, başını eğmiş, yere bakıyordu. Friedrich, merdiven boşluğundaki aydınlatmaya bakıyordu. Ben ise, hiçbir şey anlamıyordum.

"Efendim?" diye sordu Bay Schneider.

Bay Resch, "Ayn birinde evi boşaltıyorsunuz" diye açıkladı.

Bay Schneider gülümseyerek, "Ciddi olamazsınız Bay Resch!" dedi.

Babam da konuşmaya katıldı: "Ama bu imkansız Bay Resch! Bay Schneider, kiracı koruma yasasının güvencesi altında." dedi.

Bay Resch, babama çok kötü bir bakış attı.

"Ben sizden hiçbir şekilde bu adamı korumanızı istemedim." diye babama çıkıştı. "Siz burada sadece bir tanık olacaksınız. Hepsi bu." diye devam etti.

Babam, "Siz benim ağzımı kapatamazsınız, Bay Resch. Ben size ne yazık ki tanıklık edemem." diye karşılık verdi. Sonra da beni içeri çekerek kapıyı sertçe kapadı.

Fakat Bay Resch'in Bay Schneider'e ne diyeceğini merak ettiğimiz için kapının arkasından ayrılmadık.

Bay Schneider, kibarca yeniden söze başladı: "Bay Resch, bizi böyle birdenbire evden çıkarmanız hiç olacak iş mi?"

Bay Resch öksürerek, “Olacak tabi. Göreceksiniz.” dedi.

Bay Schneider, “Peki size bunun sebebini sorabilir miyim, Bay Resch?” diye sordu.

Bay Resch, “Çünkü siz Yahudisiniz!” diye öylesine yüksek bir sesle bağırdı ki, apartman yankılandı.

Bay Schneider

Evin önündeki kaldırımda oturuyorduk. Friedrich bana matematik öğretiyordu.

Derste pek dikkat etmemiştim. Bu kez de Friedrich'i dinlemiyordum. Ayaklarımın dibindeki bir taşla oynuyordum. Friedrich kendini öyle bir gayretle hesaba vermişti ki, onu dinlemediğimi fark etmiyordu bile. Yerdeki taşla bir tekme attığımda, birden ürktü. Giden taşı izledi.

“Özür dilerim.” dedim.

Fakat Friedrich benim özrümü dikkate almadı. Ellerini gözlerine siper ederek, taşın gittiği yöne baktı.

Hiçbir şey görünmüyordu. Sokak boştu. Sadece yolun ta sonunda, bir adam yavaşça yaklaşıyordu.

Friedrich, “Bu babam mı?” dedi sessizce.

Uzaktaki adama bir daha baktım. “Hayır” dedim. “Senin baban hızlı yürüyor. Hem daha çok erken değil mi? Henüz paydos etmiş olamaz ki...” dedim.

Friedrich susuyordu. Yaklaşan adamın her hareketini gözleriyle takip ediyordu.

Adamın elinde bir evrak çantası vardı. Başını öne eğmişti. Şapkası yüzünü gölgeliyordu. Çok yorgun olduğu ayaklarını sürükleyişinden belli oluyordu. Arada bir tereddüt eder gibi oluyor, sonra bir bahçenin çitine doğru yöneliyor fakat yine yola devam ediyordu.

“Bu adam sarhoş” dedim.

Friedrich, “Bu benim babam!” diye bağırdı. Ayağa fırladığı gibi yalpalayan adama doğru koştu.

Ben oturuyordum; çünkü Friedrich’in sözlerine inanmamıştım. Friedrich’in adamın yanına vardığında bir an durakladığını gördüm. Adam daha başını kaldırmadan, Friedrich ona sarıldı ve yürümesine yardım etti. Bana yaklaştıklarında, Bay Schneider’i ben de tanımıştım.

Friedrich babasını kolundan tutarak, kaldırma çıkarırken, benim onu görmemi engelledi. Önünden geçerken, sırtını bana dönerek, babasını bahçeye soktu.

Bay Schneider, selam vermeyi hiçbir zaman unutmazdı. Ama bu kez başı eğikti. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Bay Schneider ağlıyordu. Gözlerinin yaşını silmiyordu. Gözyaşları ceketine damlıyor, ıslak lekeler oluşuyordu. Bay Schneider, sessizce ama duyulabilir bir sesle ağlıyordu.

Bay Schneider ağlıyordu. Daha önce hiçbir adamı ağlarken görmemişim.

Friedrich’le babası eve girmişlerdi.

Ben hala yolun kenarındaydım. Ta ki, Friedrich’le babasının dairelerine girmiş olabileceklerinden emin olduğumda, yukarıya annemin yanına çıktım.

Ona ağlayan Bay Schneider’den bahsettim.

Annem, “Biz sesimizi çıkarmayalım. Bay Schneider’in başına mutlaka olumsuz bir şey gelmiştir. Rahatsız etmeyelim.” dedi.

Mutfakta oturup bir şeyler okumaya çalıştım. Fakat aslında Bay Schneider’i düşünüyordum.

Akşama doğru Bayan Schneider bize geldi. Yüzü solmuştu ve saçları dağınıktı. Korku dolu gözlerle mutfaka bakıyordu.

Annem ocağın başında, “Kocanıza ne oldu Bayan Schneider?” dedi. Annem Bayan Schneider’e bakmadan “Bir sorun mu var?” diye sormaya devam etti.

Bayan Schneider başıyla sessizce onayladı. Birden kendini masadaki sandalyelerden birine bıraktı. Kollarını masaya bıraktı, başını da kollarının üzerine. Ağlamaya başladı. Hüngür hüngür ağlıyordu. Yürek parçalayıcı bir ağlayıştı bu. Bedeni hıçkırıklarının şiddetiyle sarsılıyordu ve bir türlü bitmek bilmiyordu. Sürekli, “Korkuyorum! Çok korkuyorum!” sözünü tekrar ediyordu. Söylediği zor anlaşıyordu.

Annem, Bayan Schneider’in o derece ümitsiz bir halde, masaya yığılışıyla, ürkerek arkasını dönmüştü. Artık hiçbir şey konuşmuyordu. Mutfak dolabının en arka köşesinden, her zaman sıkı sıkıya muhafaza edilen kahve kutusunu çıkardı. Kahve çekirdeklerini öğüttü; kaynar suyla çalkaladığı -sadece üç fincanlık- küçük cezveye dolu dolu, altı kaşık kahve tozu aktardı.

Bayan Schneider, kollarını açtı. Hala hıçkırıyor, ağlıyor, inliyordu. Gözyaşları balmumu örtünün üzerinde küçük su birikintileri oluşturmuştu.

Annem, kahveyi demlendiriyordu. Kahve, kendi halinde çökelirken, annem bir şişe konyak getirdi. Bu konyak, babamın isteği üzerine, sadece çok önemli hastalık durumları içindi. Annem şişeyi açtı. Kahveyi fincana döktü ve içine bir yudum da konyak ekledi. Bayan Schneider, tüm bunlardan habersizdi. Hıçkırıklarından masa sallanıyordu. Arada bir anlaşılmaz birtakım sözcükler sarf ediyordu.

Annem altına bir sandalye çekip Bayan Schneider’in yanına oturdu. Bayan Schneider’in başını kaldırarak gözyaşlarını sildi. Sonra ona konyaklı sert kahveyi, kendi elleriyle dikkatlice içirdi.

Bayan Schneider’in sakinleşmesi uzun bir zaman aldı.

Nihayet kendine gelmişti. Annemin ona uzattığı nemli bir bezle ıslak gözlerini dinlendirdi.

“Özür dilerim. Artık dayanamıyorum!” dedi.

Annem başını salladı, Bayan Schneider’in saçlarını okşadı. “Konuşun biraz, rahatlırsınız.” dedi zavallı kadına.

Bayan Schneider, anneme hak verircesine başını salladı. Gözlerinden sürekli yaşlar akıyordu. Hıçkırdı. Bir süre sonra neredeyse duyulmayacak kadar alçak bir sesle, “Kocamı işten çıkardılar!” dedi.

Annem, sanki az önce duyduğunu algılayamamıştı. Şaşkınlıkla Bayan Schneider’e baktı. Bayan Schneider bunu fark etmemişti bile. Balmumu örtüdeydi gözleri.

Annem, “Ama kocanız memur değil mi?” dedi.

Bayan Schneider evet anlamında başını salladı.

Annem, “Bildiğim kadarıyla, memurlar işten çıkarılamaz, öyle değil mi?” dedi.

Bayan Schneider cevap vermedi.

Annem, “Acaba... yani acaba yanlış bir şey mi yaptı da...” diye irdeledi.

Bayan Schneider başıyla reddetti. Gözyaşları yine akmaya başladı. Sonunda, “Onu zorla emekliye ayırdılar. O henüz otuz iki yaşında!” dedi.

“Ama neden?” dedi annem.

Bayan Schneider başını kaldırdı. Ağlamaktan kıpkırmızı olmuş gözleriyle annem uzun süre sessizce baktıktan sonra, son kelimenin üzerine basa basa cevap verdi: “Çünkü biz Ya-hu-di-yiz!”

Duruşma

Yargıç eline yeni bir evrak parçası aldı.

“Schneider’e karşı Resch!” diye seslendi duruşma salonuna. Sonra yine önündeki evraklarla ilgilendi. Geniş cübbeli bir avukat, tanıklar için ayrılmış bölmenin iki tarafa açılan kapısını açtı. Sonra seyircilerin bulunduğu bölümde oturan Bay Resch’e gözleriyle işaret etti. Ona tanık sandalyesini gösterdi.

Bay Schneider, yargıcın masasına gelip bekledi. Sürekli oynayan parmaklarının dışında oldukça sakin görünüyordu.

Avukat, Bay Schneider’in karşısına geçti. Yargıç, yukarıya bakarak alçak bir sesle yazmana bir şeyler yazdırdı. Daha sonra avukata dönerek, “Avukat Bey, bana verilen dava dilekçesinde, gerekçe belirtilmemiş. Söz konusu evde ikamet eden davalının, davacıyı rahatsız etmesinden dolayı, evi boşaltmasına dair şikayette bulunulmuş. Ancak, bu rahatsızlığın nedeni belirtilmemiş.” dedi. Avukat, yargıcın önünde cübbesini toplayıp hafifçe eğilerek saygı gösterisinde bulundu. Daha sonra, bedeninin belinden yukarısını arkaya eğerek konuşmasına başladı: “Sayın Yargıç’ım! Bu davada istisnai bir durum söz konusudur. Fakat davanın haklılığı ortadadır. Davacı, bugün her Alman’a verilmesi gereken bir hakkın talebinde bulunmaktadır. Biz, yani davacı ve ben -ki ben onun dava vekiliyim- yeni bir hukuksal alana el attığımızın bilincindeyiz. Eski Roma Hukuku’nda da...”

Yargıç öksürdü. Böylece küçük bir mola verilmiş oldu. Bu vesileyle yargıç, avukatın konuşmasını bölerek: “Bir dakika lütfen Avukat Bey! Bizler Hukuk Mahkemeleri Usulü gereğince davaları mümkün olduğunca kısa bir sürede çözümlemekle yükümlüyüz. Siz bu şekilde ayrıntılara girecek olursanız, korkarım birden çok duruşma gününe ihtiyacımız olacak. Bu yüzden, sizden konunun içeriğini bir an önce açıklamanızı rica ediyorum.” dedi.

Avukat sanki hatasının bilinci içerisinde, başını eğerek çenesini göğsüne dayamıştı. Sonra yine arkaya doğru yaylanarak, cübbesini topladı ve konuşmasına yeniden başladı.

Duruşma salonundakileri heyecanla izliyordum. O güne dek hiçbir duruşma salonunda bulunmamıştım. Annem elimi sıkıca tutuyordu. Böyle bir şeyi o da ilk kez yaşıyordu. Bay Schneider bizden, her ihtimale karşı onunla gelmemizi istemişti.

Hemen yanımızda Bayan Schneider oturuyordu. Bütün bedeni titriyordu. Heyecandan hıçkırık tutmuştu. Friedrich annesine yaslanmıştı. Korku dolu gözleri büyümüştü. Sırayla, bir babasına, bir yargıca, bir avukata bakıyordu.

Avukat, “Müvekkilim, yani davacı, bir yıldır sayın devlet başvekili Adolf Hitler’in partisi, Milliyetçi Sosyalist Alman İşçi Partisi’nin bir üyesidir” dedi. Son cümlede, esas duruşa geçerek topuklarını birleştirdi. Fakat hemen ardından yine eski halini alarak konuşmasını sürdürdü.

“Davacı, bu partinin koyduğu esaslara derin bir inançla bağlıdır ve öğretilerinin doğruluğu konusunda kesinlikle kuşku duymamaktadır.” dedi.

Avukat, konuşması esnasında bir adım geriye gitmiş, cübbesini tutmayı bırakmıştı; konuşurken sağ elinin işaret parmağını tavana doğru savuruyordu. Parmağı havada sallanırken tıpkı bir köpeğin kuyruğuna benziyordu.

Avukat “Milliyetçi-sosyalist düşüncenin temel esaslarından

biri de Yahudiliğin yadsınmasıdır Sayın Yargıç” diye devam etti.

Eskrim yapar gibi bir ayağını öne atarak, Bay Schneider’i gösterirken, sesini daha bir yükselterek, “Sayın Yargıç! Davalı Yahudidir.” diye bağırdı.

Avukat susuyordu. Yargıç merak dolu gözlerini önce avukata, sonra Bay Schneider’e ve daha sonra da seyircilere yöneltti.

Bu tiyatral moladan sonra, avukat konuşmaya devam etti. Fakat bu kez konuşması adeta bir yakarışa benziyordu, öyle ki, sesi kısılıyordu. “Müvekkilim, partisinin ilkelerine göre; bir halk felaketi, süregelen bir tehlike olarak görmesi gerektiği birini, evinde kiracı olarak barındırmaktadır. Bu müvekkilime reva mıdır? Müvekkilimin, kiracı koruma yasası kapsamında, sürekli olarak duyduğu rahatsızlığın nedeni, evinde bir Yahudinin bulunmasıdır. Bu nedenle sanığın...”

Yargıç, parmağını kaldırarak, “Davalının, Avukat Bey, davalının” diye düzeltme yaptı.

Avukat tedirgin bir yüzle, “Özür dilerim! Elbette, Sayın Yargıç, davalının” dedi ve derin bir nefes alarak, daha bir yüksek sesle, “Davalının, oturmuş olduğu daireden tahliye edilmesini ve davanın tüm masraflarının davalı tarafından karşılanmasını talep ediyoruz.”

Yargıç yazmana işaret etti. Sonra Bay Schneider’e dönerek, “Söylemek istediğiniz bir şey var mı?” dedi. Bayan Schneider, oturduğu yerde huzursuzca kıpırdıyordu. Friedrich’de annesinin yanında, oturduğu yerde kaskatı kesilmişti. Arkamızda birkaç seyirci fısıldaştı. Annem, elimi daha çok sıktı.

Bay Schneider, kendinden emin bir sesle, “Davanın reddini talep ediyorum. Davacı, Yahudi olduğumu daha önce de biliyordu. Kısa bir süre öncesine kadar hiçbir itirazda bulunmamıştı.” dedi.

Yargıç, hafifçe öne eğilerek, “Davacının dairesinde ne zamandır oturuyorsunuz?” dedi.

“Yaklaşık on yıldır” diye yanıt verdi Bay Schneider.

Yargıç, avukata bakarak, “Davalının söylediği doğru mu?” dedi.

Avukat, Bay Resch’in gözlerini aradı. “Doğru mu?” diye sordu.

Bay Resch, tanık sandalyesinde soluyarak doğruldu. Nefes almakta zorlanarak öne doğru yaklaştı. “Resch, davacı benim” diye kendini tanıttı.

Yazman, ismi evrağa kaydetti.

Yargıç, “Konuyla ilgili eklemek istediğiniz bir şey var mı?” diye sordu.

Bay Resch, ellerini göğsünde birleştirerek, “Ben inançlı bir milliyetçi-sosyalistim, sayın yargıç. Milliyetçi-sosyalist görüşün gerçekleştirilmesi için ben de kişisel çabalarımla katkıda bulunmak istiyorum. Yahudi Schneider, beni engelliyor. Onun varlığı parti yandaşlarımın beni ziyaretine engel oluyor. İş arkadaşlarım da benden uzaklaşıyor. Dünya Yahudiliğinin bir elçisi olan bu Yahudi, işimi berbat edecek. ‘Akıncı’⁽²⁴⁾ okuyan her okur, ekonomimizin, -Alman ekonomisinin- özellikle Yahudilere borçlu olduğu yıkımları iyi bilir.”

Yargıç, Bay Resch’in sözünü kesti: “Bir dakika lütfen, burada politik konuşmalar yapmayın. Konuya gelin lütfen! Sordüğüm soru hala yanıtlanmadı. Davalı, dairenizde on yıldır mı oturuyor ve siz onun bir Yahudi olduğunu önceden biliyor muydunuz?” dedi.

Bay Resch, yargıcın masasına yaklaşarak, “Evet, ama o zamanlar başkaydı. Şimdi zaman değişti. Evimde bir Yahudiye tahammül edemem.” dedi.

Yargıç, bir el hareketiyle söylenenlere itiraz ederek, Bay Resch’e:

24- ‘Akıncı’-özellikle Yahudileri hedef alan bir haftalık gazete.

“NSDAP’nin* bir üyesi olduğunuzdan bu yana evinizde Yahudiye tahammülünüz yok. Peki, bana ileride Katoliklere ya da vejetaryenlere karşı olan bir partiye girmeyeceğinizi garanti edebilir misiniz? Bugün sizin talebinizi onaylamış olsam, bir dahaki veya ondan sonraki yıllarda yine karşımda olursunuz ve bu kez de benden başka bir kiracınız hakkında Katolik olduğu için veya et yemediği için hüküm vermeme talep edersiniz.” dedi.

Bay Resch başını sallayarak, “Ama bu çok başka bir şey!” dedi.

O an, avukatı onu kolundan tutup kenara çekti ve sessizce bir şeyler konuştular. Bay Resch, konuşurken elini kolunu sallıyordu.

Yargıç, başını pencere yönüne çevirmişti.

Davayı izlemek için gelenler fısıldaşmaya başlamıştı. Bayan Schneider alındaki ter damlacıklarını siliyordu. Friedrich’de annesinin kolunu okşuyordu.

Bir süre sonra avukat, yargıca yönelirken, Bay Resch’de duruşma salonunu terk etti. Avukat, “Müvekkilim benden davayı geri çekmemi istedi.” dedi.

Yargıç, herkesin duyabileceği bir gürültüyle dosyayı kapattı. Sıradaki davalıları çağırmak için önündeki evraklardan birini eline aldı.

Bay Schneider, yargıcın önünde saygıyla eğildi.

Friedrich, birdenbire ağlamaya başladı. Bayan Schneider, eylele Friedrich’in ağzını kapattı.

Salonda herkes bize bakıyordu. Yargıcın gözleri seyirciler arasında ağlayan çocuğu arıyordu. Yargıç, Bay Schneider’e “O kim?” diye sordu.

Bay Schneider, “Oğlum” dedi.

Yargıç, Friedrich’e “Gel bakayım yanıma evlat” diye seslendi.

* NSDAP- Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi.

Bay Schneider, Friedrich'i yargıcın yanına getirdi.

"Neden ağlıyorsun?" diye yumuşak bir ses tonuyla sordu Yargıç. "Kaygılanmana hiç gerek yok. Size hiçbir şey olmayacak. Ben burada adaletin yerine gelmesi için oturuyorum."

Friedrich gözlerindeki yaşı sildikten sonra "Evet, siz." dedi.

Mağazada

Friedrich'in üzerinde yeni bir giysi vardı. Bana göstermek için önümde dansçı bir kız gibi dönüp duruyordu.

Benim pazar giysilerim dahi bu kadar şık değildi. "Nereden aldın bunu?" diye sordum.

Friedrich güldü, sonra da beni elimden tutarak, sokaktan aşağı sürükledi.

"Nereye gidiyorsun?" dedim ve elimi çektim.

"Gel benimle!" diye ısrar etti Friedrich. "Sana bir şey göstereceğim, çok şaşıracaksın!" dedi.

Merakla peşinden gittim.

Ring sokağını geçtikten sonra dar bir sokağa girdik. Oradan da pazaryerine geldik. Friedrich hızlanmam için beni çekiştirip duruyordu; vitrinleri seyretneme dahi fırsat vermiyordu. Kemeralı yönünden yürüyerek, pazardan çıktık. Ana caddeye saptık.

Friedrich, kaymakamlık⁽²⁵⁾ binasının önünde nöbet tutan adama, gülümseyerek, "Heil Hitler"* dedi.

Adam, esas duruşa geçerek selama karşılık verdi.

Herschel Meyer mağazasının giriş kapısından içeri girdik.

Bize kapıyı açan, omzunda gümüş renginde şeritler asılı, ma-

* Heil Hitler - Yaşasın Hitler!

25- Kaymakamlık, bir çok köy ve kasaba gruplarından oluşmaktaydı. Kaymakamlığın sınırları aşağı yukarı orta büyüklükte bir şehrin genişliğindeydi. Bir kaç kaymakamlığın bir araya gelmesiyle bölgeler oluşmaktaydı.

vi ceketli ve mavi şapkalı, uzun boylu bir adamdı. Saygıyla eğilerek bizi içeriye buyur etti.

Giriş katta bulunan dev kristal avizenin ışığı, duvarlarda asılı aynalarda çoğalıyordu. Standların arkasında oturan bayan satıcılar, biz önlerinden geçerken, beklenti içerisinde ayağa kalkıyorlardı.

Friedrich bunu umursamıyordu; kararlı bir şekilde yürüyen merdivene doğru yöneldi. Bir sıçrayışta yukarı çıkan basamağa atladı ve arkasından gelmem için eliyle işaret etti.

Ben yürüyen merdivene daha dikkatlice bindim. Merdivende dengemi sağladıktan sonra Friedrich'in peşinden basamakları çıkıverdim. Fakat daha henüz ona yetişmiştim ki, o, ikinci yürüyen merdivene binmişti bile.

"2. Kat- Oyuncak Reyonu" levhasının altında beni bekliyordu. Elimden tutarak beni tüm reyonun görülebileceği bir yere götürdü.

"Eee, ne görüyorsun?" dedi övünerek.

Çevreme bakındım. Dört bir yanda üzeri oyuncaklarla dolu, standlar diziliydi. Yapı parçaları, salıncaklar, trampetler, bebekler, patenler ve bisikletler vardı. Oyuncakların arasında da bayan satıcılar duruyordu. Reyonların arasında birkaç müşteri dolaşmaktaydı. Bazılarıyla da satıcılar meşgul oluyordu. Gri çizgili pantolonla siyah bir redingot giyinmiş bir adam, reyonların arasında dolaşıyordu. Arada bir satıcılara talimatlar veriyor, oyuncakları düzeltiyordu.

"Bilmiyorum." dedim.

Friedrich, "Gel, ben sana yardımcı olurum." dedi. Beni omzumdan tutarak bebek arabalarının, çemberlerin ve teneke gemilerin yanından geçirdi. Sonra da arkası dönük olan siyah redingotlu beyefendinin yanına götürdü.

Bu beyefendide bana tanıdık gelen bir şey vardı.

Friedrich birdenbire sesli ve dikkat çekici bir şekilde ök-

sürdü.

Beyefendi sakın bir şekilde arkasını döndü.

Bay Schneider!

Bay Schneider güldü; Friedrich'i dirseklerinden tutarak havaya kaldırdı. Sonra benimle görüşti. Bana, "Eee, hangisi daha hoşuna gitti? Postane memuru mu yoksa reyon sorumlusu mu?"

"Öyle şık görünüyorsunuz ki...!" dedim çekinerek.

Bay Schneider yine güldü. "Şahsen bu halim benim daha çok hoşuma gidiyor." dedi ve ellerini ovuşturdu. Sonra sağ eliyle benim enseme; sol eliyle de Friedrich'in ensesini tutarak bizi masaların arasından geçirdi. Büyük bir masanın önünde durduk.

Masanın üzerinde bir demiryolu monte edilmişti. Raylar, dağların ve ovaların arasından geçiyordu. Birçok tren, aynı anda veya arka arkaya sefer yapabiliyordu. Yolculuk, oyuncak istasyonunda son buluyordu.

Bay Schneider bize şalterlerin işlevini anlattı. Sonra oynamamıza izin verdi. Kendisi de bizi seyretti. Friedrich yük trenini kullandı, ben de Expres ve D-Trenlerini. Az daha trenlerimiz çarpışacaktı. Bay Schneider buna engel oldu.

Ben trene bir vagon bağladığım sırada, Bay Schneider bana bir soru yöneltti: "Eee! Jungvolk ne yapıyor?" dedi.

Friedrich'e baktım.

Bay Schneider, "Friedrich bana her şeyi anlattı." dedi.

"Onlarla birlikte olmak hoşuma gidiyor. Yakında gerçek bir gezi yapılacak. Belki ben de gidebilirim. Şimdiden para biriktiriyorum. Çok güzel olacak. Çadırda geceleyeceğiz ve yemeğimizi kendimiz pişireceğiz. Friedrich'in gelemeyecek olması çok kötü!" dedim. Bay Schneider gözlerini çok uzakta bir yerlere dikmişti. Belli belirsiz başını sallayarak, "Yazık!" dedi sessizce. Sonra "Ama sanırım böylesi daha iyi." diye ekledi.

Sessizce oynamaya devam ettik.

Bay Schneider, arkamızda bir ileri, bir geri gidip geliyordu.

Ansızın yine bir soru daha sordu: “Baban ne diyor bu Jung-volk’a?” dedi.

Arkamı dönerek, “Babam onların yanına gitmekten hoşlandığım için seviniyor. Görevime düzenli ve zamanında gitmem için özen gösteriyor. Özellikle partiye girdiğinden beri.” dedim.

Bay Schneider dehşet içinde bana baktı. “Ya! Demek baban da şimdi partide öyle mi?” dedi.

“Evet. Babam, onun bize sadece faydasının olabileceğini söylüyor.” dedim.

Bay Schneider iç geçirdi. Bizden uzaklaştı. Bir süre sonra “Bayan Ewert, buraya gelir misiniz lütfen?” diye seslendi.

Genç bir satıcı bayan, hızlı adımlarla Bay Schneider’in yanına geldi. “Bayan Ewert, bu iki genç adam, -bu müşteriler- bizim oyuncak reyonumuza bakmak istiyorlar. Bu genç beylerin görmek istediği ne varsa, lütfen gösteriniz ve gerekli olanı açıklayınız. İncelemeden sonra da her biri kendine birer mark değerinde bir oyuncak seçebilir. Herhalde anlaşıldı, değil mi? Ama sadece bir marklık. Hesabı ben ödeyeceğim. Lütfen Bayan Ewert, beylere yol gösterin.” dedi.

Bayan Ewert, gülerek başını salladı.

Bay Schneider, bize elini uzattı. “Hoşçakalın çocuklar. İyi eğlenceler.” dedi. Ağır adımlarla bizden uzaklaştı. Dördüncü masayı geçtiğinde arkasını dönerek bize el salladı. Fakat artık gülmüyordu.

Öğretmen

Okulun zili çalıyordu.

Neudorf öğretmen elindeki kitabı kapadı ve ayağa kalktı. Yavaş ve düşünceli bir halde sıralara doğru yaklaştı. Hafifçe öksürdükten sonra, “Ders bitti çocuklar fakat sizden biraz daha kalmanızı rica ediyorum. Tabi yine de canı istemeyen evine gidebilir.”

Merakla birbirimize baktık.

Neudorf öğretmen pencerenin önüne geçti.

Bahçeye bakıyordu. Ceketinin cebinden piposunu çıkardı ve içine tütün doldurdu. Aynı zamanda okulun bahçesindeki ağaçlara bakıyordu.

Gürültüyle eşyalarımızı topladık. Dosyalarımızla çantalarımız artık gitmeye hazırды fakat hiç kimse sınıfı terk etmiyordu. Bekliyorduk.

Neudorf öğretmen piposunu zorlukla yaktıktan sonra keyifle birkaç içim çekti ve dumanını cama doğru üfledi. Sonra bize döndü. Tüm sıralara bir göz gezdirdi. Hepsinin dolu olduğunu görünce, başını salladı ve bize gülümsedi.

Bütün gözler Neudorf öğretmendeydi. Susuyorduk. Koridordan diğer sınıfların gürültüsü geliyordu. Arka sıralarda biri ayağını yere sürüyordu.

Neudorf öğretmen en ön sıraya kadar yaklaştı ve içi kor ha-

lindeki piposuyla, bir sıranın üzerine oturdu. Bir yandan piposunu çekiyor, bir yandan da hepimize tek tek bakıyordu. Dumanını da başlarımızın üzerinden pencereye doğru üflüyordu.

Merak ve beklenti içerisinde gözlerimizi ona dikmiştik.

Nihayet sessiz ve sakin bir şekilde konuşmaya başladı: “Son zamanlarda Yahudilerle ilgili çok şey duyuyorsunuz, öyle değil mi? Bugün benim de size onlar hakkında konuşmak için bir nedenim var.” dedi.

Başımızı salladık ve daha iyi dinleyebilmek için kimimiz oturduğumuz yerde öne doğru eğildik, kimimiz de çenemizi çantalarımıza dayamıştık. Kimseden ses çıkmıyordu.

Neudorf öğretmen, mavi, güzel kokulu bir duman bulutunu tavana doğru üfledi. Bir süre sonra yeniden başladı: “İki bin yıl önce, bütün Yahudiler, bugün Filistin denilen ve Yahudilerin İsrail dedikleri yerde yaşarlardı. O zamanlar ülkeyi, kaymakamlık ve köy idareleriyle Romalılar yönetirdi. Fakat Yahudiler bu yabancı hakimiyeti hazmedemedikleri için sonunda Romalılara karşı ayaklandılar. Bunun üzerine Romalılar ayaklanmayı bastırdılar. İ.S. 70 yılında da, Haremi Şerif’i* yıktılar. İsyancıların bir kısmı İspanya’ya, bir kısmı da Ren’e sürgün edildi. Yaklaşık bir asır sonra Yahudiler yine bir ayaklanmaya kalkıştılar. Bu kez Kudüs, Romalılar tarafından yerle bir edildi. Bunun üzerine Yahudiler ya kendi çabalarıyla kaçmak ya da zorla ülke dışına çıkarılmak zorunda kaldılar. Böylece bütün dünyaya dağıldılar.

Bir çoğu varlıklı ve itibar sahibi olmayı başarır; ta ki haclı seferine çağrılar başlayana dek.

Kutsal ülkeyi inançsızlar istila etmiş, Hristiyanların kutsal mekanları kapatılmıştır. Kelamı güçlü vaizler, Kutsal Mezar’ın*

* Haremi Şerif- Eski Kudüs kentinin güneydoğusunda, Yahudi mabedi. Mekke ve Medine’den sonra müslümanlar arasında kutsal sayılan üçüncü yer. (Çev.)

* Kutsal Mezar - Hz. İsa’nın Kudüs’teki mezarı. (Çev.)

kurtuluşu için halkı kıskırtırlar ve binlerce insan, haclı seferleri için bir araya gelir.

Fakat bazıları şöyle der: 'Kutsal ülkede, inançsızlar aramızda yaşadığı sürece, onlarla savaşmak için yollara düşmemiz neye yarar?'⁽²⁶⁾

Bunun üzerine, Yahudi kıyımı başlar. Birçok yerde onları bir araya topluyor; öldürüyor, yakıyorlardı. Baskı altında vaftiz edilmeye zorlanıyorlardı. Vaftiz olmayanlar işkenceden geçiriliyordu.

Katliama uğramamak için yüzlercesi yaşamına kendi elleriyle son veriyordu. Kaçabilenler de kaçıyordu.

Kıyımın bir süre sonra da, yoksullaşmış derebeyleri, yönetimleri altındaki Yahudilerin mal varlıklarına el koyabilmek için onları haksız yere tutuklatırıp yargısız idam ettiriyorlardı.

Yahudiler, bu defa da daha önce olduğu gibi yine kaçmak zorunda kalırlar. Bu kez doğuya doğru kaçarlar. Polonya ve Rusya'da kendilerine yeni yerleşim birimleri bulurlar. Fakat geçmiş yüzyılımızda, Yahudilere yapılan zulümler yeniden başlar.

Yahudiler, Getto denilen Yahudi mahallelerinde yaşamak zorunda kalırlar. Onurlu bir meslek sahibi olmaları engellenir. Küçük esnaf veya zanaatçı olmaları; ev veya başka bir mülk sahibi olmaları yasaklanır. Sadece ticaret ve tefecilikle uğraşmalarına izin verilir."

Neudorf öğretmen, sönmüş olan piposunu, sıranın üzerindeki kalem sapı ve kurşun kalem için yapılmış oyuğa bıraktı. Sessizce oturduğu yerden kalktı. Düşünceli düşünceli sınıfta dolaşmaya başladı.

26- Bu tür dehşet verici olaylara, özellikle Ortaçağ İspanyasındaki Yahudi zulümlerinde rastlanmaktadır. Fakat Haclı Seferleri sırasında, Fransa, Yukarı Ren ve Rusya'da yapılan kıyımlar da, ondan aşağı kalmamıştır. Bu zorbalıkları ve sürgünleri motive eden nedenlerin kaynağında, salt dini gerekçeler yatmamaktaydı; aksine bütün bunlar sistematik bir kıskırtıcılığın getirdiği sonuçlardı. O dönemde birçok piskopos ve derebeyinin, zulme uğrayanlara kaçış yolu ve koruma sağlamış olması da bunu anlaşılır kılmaktadır.

Gözlüklerini sildikten sonra anlatmaya devam etti: “Hıristiyanların Tevrat’ı, aynı zamanda Yahudilerin de kutsal kitabıdır. Onlar bu kitaba ‘Thora’ derler. Anlamı da ‘Öğreti’dir.

Tevrat’ta, Tanrı’nın Musa’ya vahiy ettiği emirleri yazılıdır. Yahudiler, Tevrat’ta geçerli olan yasaları daha büyük bir esere Talmud’a aktarmışlardır. Talmud’un anlamı ‘Öğrenmek’tir.

Dindar Yahudiler bugün hala Tevrat’ın kurallarını izlerler. Bu hiç de kolay bir şey değildir. Tevrat, örneğin; Sabbat’ta ateş yakılmasını veya domuz gibi pek temiz olmayan hayvanların etinin yenmesini yasaklamıştır.

Tevrat’ta Yahudilerin kaderi önceden belirlenmiştir; tanrısal emirleri ihlal ettikleri vakit, zulüm görecektir ve sürekli kaçmak zorunda kalacaklardır. Fakat Yahudiler, Mesih’in, onları o mu-kaddes ülkeye geri götüreceğini ve imparatorluğun orada, onların arasında kuracağını ümit ederler.

İsa’yı da ondan öncekiler gibi hilekar saydıkları için onun gerçek Mesih olduğuna inanmadılar. Bu yüzden onu çarmıha gerdiler. Ve bugüne kadar da birçok insan bu olayı affetmedi. Bundan dolayıdır ki, bugün Yahudiler hakkında söylenen en saçma şeylere dahi inanmaktalar. Yahudilere yeniden zulmetmek ve onları katletmek için fırsat kollamaktalar.

Yahudileri sevmeyen pek çok insan var; çünkü Yahudiler onlara yabancı ve korkutucu gelir. Onlardan her kötülük beklerler. Ve bütün bunların tek sebebi onları yeterince tanımadıkları içindir.”

Anlatılanları dikkatle dinliyorduk. Sınıfa öyle bir sessizlik hakimdi ki, Neudorf öğretmenin topuklarının gıcırıtısını işitebiliyorduk. Hepimiz ona bakıyorduk. Sadece Friedrich önüne -ellerine- bakıyordu.

Neudorf öğretmen konuşmaya devam etti: “Yahudilerin içten pazarlıklı ve hilekar olduğu söylenir!

Nasıl olmasınlardı ki?

Eziyet görmekten ve kovalanmaktan her zaman korkmak zorunda kalan bir insanın aynı zamanda dürüst kalabilmesi için, o kişinin ruhen de oldukça güçlü biri olması gerekir.

Yahudilerin paraya düşkün oldukları, dolandırıcı oldukları söylenir! Öyle olmaları da gerekmiyor mu?

Her zaman malından mülkünden olmuşlar; kaçtıklarında, sahip oldukları her şeyi ardında bırakmak zorunda kalmışlar. Paranın zor anlarda yaşamı ve sağlığı satın alabilen tek araç olduğunu öğrenmişler.

Fakat en kötü Yahudi düşmanları dahi şunu itiraf etmelidir: Yahudiler yeteneklidir!

Bu yüzden iki bin yıl süren zulme dayanabildiler.

Yahudiler içinde yaşadıkları toplumun insanlarından her zaman daha fazla ve daha iyi şeyler başarabildikleri içindir ki her zaman itibar ve değer kazanmışlardır. Birçok bilgin ve sanatçı Yahudiydi ve hala da Yahudidir.

Sizler eğer bugün ya da yarın Yahudilerin aşağılanmalarına tanık olursanız, şunu unutmayın: Yahudiler de insandır; tıpkı bizim gibi.”

Neudorf öğretmen bize hiç bakmadan yine piposunu eline aldı. Piponun kabzasında biriken külü temizledi ve artakalan tütünü yeniden yaktı. Birkaç içimden sonra “Şimdi eminim ki siz bunları neden anlattığımı merak ediyorsunuzdur” dedi.

Friedrich’e yanaşarak, elini omzuna koydu.

“İçimizden biri okulumuzdan ayrılacak. Friedrich Schneider’in bundan böyle okulumuza devam etmemesi gerekiyormuş.

Bu kesinlikle bir cezalandırma değil, sadece bir değişiklik olacak. Umarım bunu anlamışsınızdır ve umarım sizler de tıpkı benim gibi -artık benim sınıfımda olmadığı halde-, Friedrich’le olan arkadaşlığınızı devam ettirirsiniz. Belki Friedrich’in iyi arkadaşlara şimdi her zamankinden fazla ihtiyacı olacaktır.” dedi.

Neudorf öğretmen, Friedrich'i omuzlarından tutup kendine doğru çevirerek, kendisine bakmasını sağladı.

“Hayatında her şeyin yolunda gitmesini dilerim Friedrich! Hoşçakal!” diye veda etti Neudorf öğretmen.

Friedrich başını eğdi ve sessizce “Hoşçakalın” dedi.

Neudorf öğretmen, hızlı adımlarla tahtanın önüne geldi. Sınıfı dönerek sağ elini gözlerinin hizasına kaldırarak “Heil Hitler!” selamı verdi. Ayağa kalktık ve biz de aynı şekilde karşılık verdik.⁽²⁷⁾

27- Okullarda dersler, Alman selamı diye geçen “Heil Hitler”le başlamakta ve bitmekteydi.

Temizlikçi Kadın

Bay Schneider, Herschel Meyer mağazasında reyon sorumlusu olarak çalıştığından beri, Schneider'lere Bayan Penk geliyordu.

Bayan Penk, haftada iki kez Bayan Schneider'e temizlik ve ev işlerinde yardımcı oluyordu.

Babam işe girdikten sonra parti üyeliği nedeniyle bir de terfi edilince, Bayan Penk anneme de yardımcı oluyordu.

Bayan Penk çok çalışkandı, temiz çalışıyordu. Hiç düşünmeden bir başkasına önerilebilirdi. Ancak yetiştirebildiği birçok işe birden girişirdi. En çok da çocuklu ailelere giderdi, çünkü kendi çocuğu yoktu. Başkaları için temizlik yapması, evde tek başına sıkıldığındandı; çünkü kocası akşamları fabrikadan eve geç dönerdi. Fakat bir başka neden de Bayan Penk'in gerekli gereksiz, her çeşit eşyayı satın almayı pek sevmesiydi.

1935 yılının sonbaharında bir çarşamba günüydü. Ben ev ödevlerimi yaparken, Bayan Penk de camları siliyordu. Birden zil çaldı. Kapıyı annem açtı. Bayan Schneider, Bayan Penk'le görüşmek istiyordu.

Bayan Penk bunu duyduğunda, elindeki bezi bir kenara bırakarak kapıya doğru yöneldi fakat aynı anda annem, Bayan Schneider ve Friedrich içeriye girdiler.

Bayan Schneider, "Sizinle konuşmam gerekiyordu!" diyerek

Bayan Penk'e elini uzattı ve devam etti: "Cuma günü o kadar erken gelmemenizi rica edecektim; çünkü o gün Friedrich'i doktora götürmem gerekiyor. Sizin için uygun mu Bayan Penk?"

Bayan Penk, sıkıntılı bir yüz ifadesiyle önlüğünün cebinden bir mendil çıkararak parmaklarının arasında çevirmeye başladı. Gözlerini mendilden ayırmadan, mahcup bir ifadeyle, "Ben size daha sonra gelirdim, zaten sizinle konuşmam gereken bir konu vardı." dedi. Kısa bir suskunluktan sonra bu kez Bayan Schneider'in yüzüne bakarak yeniden konuşmaya başladı: "Bayan Schneider, beni anlamalısınız... kocam diyor ki... sizinle çalışmak gerçekten çok güzeldi... Friedrich'i de öyle çok seviyorum ki..."

Bayan Schneider'in yüzü kıpkırmızı olmuştu. Başını eğdi. Elleri huzursuzca mantosunun düğmelerinde geziniyordu. Hızlı ve kısa aralıklarla nefes alıyordu.

Annem merakla önce Bayan Penk'e sonra da Bayan Schneider'e baktı.

Bayan Penk, Friedrich'i kendine doğru çekmişti. Kolunu Friedrich'in boynuna sardı ve bir yandan onu kendine iyice bastırırken, bir yandan da sol elini sürekli önlüğünün üzerinden geçiriyordu. Friedrich, meraklı bakışlarla önce annesine, sonra da Bayan Penk'e baktı.

Bayan Schneider başını kaldırarak yutkundu, sonra öksürdü. "Tamam Bayan Penk, sizi anlıyorum. Size kızgın da değilim. Bize uzunca bir süredir çok iyi bir şekilde yardımcı olduğunuz için çok teşekkür ederim. Sağlıcakla kalın!" dedi ve elini çarçabuk Bayan Penk'e uzattı. Daha sonra Friedrich'e, "Haydi Friedrich!" diye seslenerek hızlı adımlarla odadan çıktı.

Annem, Bayan Schneider ve Friedrich'i geçirdikten sonra odaya geri geldiğinde, omzunu silkerek, "Anlamıyorum, hiç anlamıyorum" dedi.

Bayan Penk hala aynı yerde elindeki mendili katlayıp duruyordu.

Annem, “Bayan Schneider’le kavga mı ettiniz? Aranızda ne geçmiş olabilir ki? Bu aileden nasıl vazgeçersiniz?” dedi.

Bayan Penk, anneme arkasını dönerek, camları sildiği bezi yeniden eline aldı. Bir yandan pencere pervazlarını silerken, bir yandan da duvara bakarak, “Ne yapabilirim? Bunu isteyerek mi yaptım sanıyorsunuz? Ne yazık ki henüz otuz sekiz yaşındayım.” diye yanıt verdi.

Annem Bayan Penk’e sanki çözümsüz bir bilmeceye bakar gibi bakıyordu. “Bunun, otuz sekiz yaşında oluşunuzla nasıl bir ilgisi olabilir ki?” diye hayretle sordu annem.

Bayan Penk, anneme omzunun üzerinden aynı şaşkınlıkla bakıverdi.

Annem, kendisine yönelmiş bu şaşkın bakışlara hiçbir anlam veremedi.

Bayan Penk durdu ve “Nazilerin yeni yasasından hiç mi haberiniz yok?” dedi.

“Hayır!” dedi annem.

“Yahudilerle Yahudi olmayanların evlenmeleri yasaklandı. Yahudi ile Yahudi olmayanların evlilikleri artık geçersiz sayılıyor. Ayrıca, Yahudi olmayan’ve henüz kırk beş yaşını doldurmuş kadınların, Yahudilerin yanında çalışması artık yasaklandı.” diye açıkladı Bayan Penk.

Annem, dehşet içinde “Aman Tanrım!” dedi.

Bayan Penk, “Önceki hafta genç bir kadını boynunda bir levhayla, şehrin bir ucundan bir ucuna teşhir ettiler. O levhada ne yazıyordu, biliyor musunuz? Ben dayağı hak ettim çünkü bir Yahudiyi sevdim” dedi.

Annem ellerini yüzüne götürerek, “Ama bu çok korkunç bir şey.” diye isyan etti.

Bayan Penk, “Ben ne bu şekilde teşhir edilmek ne de ceza-evini boylamak istiyorum.” dedi başını sallayarak.

Annem ağır ağır salonun kapısına doğru yürüdü. Odadan çıkmadan önce durdu. “Peki ya kocanız? O ne diyor bu duruma?” dedi.

Bayan Penk, elindeki bezi katladı ve alçak bir sesle, “Biliyor musunuz, ben aslında bu durumu idare etmesini bilirdim ama... kocam eskiden komünist olduğu için dikkatli olmamız gerektiğini ve hiç yoktan suçlu duruma düşmememiz gerektiğini söylüyor” dedi.

Nedenler

Babam parti toplantısından geç gelmişti. Yorgun gözlerle saatte bakıyordu. Anneme, “Henüz aç değilim.” dedi.

Annem, hayretle başını sallayarak ocağa koymuş olduğu tencereyi kenara aldı. Babam hole, dış kapının önüne bir sandalye koydu. Üstüne oturduktan sonra holün ışığında gazetesini okumaya başladı.

Annem, mutfak kapısından onu izliyordu; iç geçirerek yenden işine koyuldu.

Babam, gazeteyi pek bir dikkatle incelemiyordu. Binadan gelen en ufak bir seste, hemen kapıyı aralıyor ve bina avlusuna kulak kabartıyordu.

Oyun oynamaktan vazgeçmiş, salondan babamın tuhaf davranışlarını izliyordum. Fakat hiçbir anlam veremiyordum.

Babam Bay Schneider’in basamaklardan gelen ayak seslerini duyunca, kapıyı açtı. Gazetesini yere bırakarak Bay Schneider’i karşılamak için merdiven başında bekledi.

Bay Schneider, basamakları ağır adımlarla çıktı. Friedrich, kucağında babasının çantasıyla ona eşlik ediyordu.

Merdivenin başında yollarını kesmiş olan babamı gördüklerinde bir an çok şaşırdılar.

“Bay Schneider” diye söze başladı babam. “Sizi birkaç dakikalığına eve davet edebilir miyim?” diye devam etti.

Bay Schneider, “Friedrich de gelebilir mi?” dedi.

Babam bir baş işaretiyle bunun hiçbir sakıncasının olmadığını belirtti. Birlikte salona girdiler. Babam, Bay Schneider’le Friedrich’e yer gösterdi. Bay Schneider, pencerenin önündeki koltuğa, Friedrich de benim yanımdaki koltuğa oturdu.

Friedrich’le ben, sobanın bulunduğu köşede domino oynamaya başladık.

Babam da Bay Schneider’e o kaliteli pazar purolarından ikram etti. Kendisi de bir sigara yaktı. Bir süre sessizce sigaralarını içtiler.

Babam, “Nasıl başlasam...” diye mırıldanarak söze başladı. Sonra “Size karşı açık ve dürüst olmak istiyorum.” dedi. Bu kez daha yüksek sesle konuştuğu için sözleri daha anlaşılırdı.

Bay Schneider’in yüzü birden ciddileşmişti. Önce tedirgin oldu sonra “Evet lütfen!” dedi. Puroyu tutan eli titriyordu; pantolonunun ve halının üzerinde küller uçuşuyordu.

Babam bir suçlu gibi başını öne eğmişti. Neredeyse fısıldayarak Bay Schneider’e “Ben partiye girdim” dedi.

“Biliyorum” dedi Bay Schneider. Babam hayretle başını kaldırdı.

“Bana oğlunuz söyledi.” dedi Bay Schneider. Üzgün olduğu sesinden belliydi. “Zaten tahmin ediyordum.” diye ekledi.

Babam, sitem dolu gözlerle bana baktı. Heyecanla sigarasından bir nefes çekti, sonra yine alçak sesle konuşmaya devam etti: “Bay Schneider, beni anlamalısınız; uzun süredir işsizdim. Hitler başa geçtiğinden beri yine iş sahibiyim. Üstelik bu umduğumdan da iyi bir iş. Şimdi durumumuz daha iyice.”

Bay Schneider yatıştırıcı bir çabayla babamın sözünü kesti: “Kendinizi savunmanızın, özür dilemenizin hiç gereği yok; gerçekten yok.” dedi.

Babam, bunu kabul etmediğini belirten bir el hareketiyle, “Bu yıl ilk kez şöyle ailece güzel bir tatil yapabileceğiz. Bu arada parti üyesi olduğum için bana yine iyi bir iş teklifinde bulun-

dular. Bay Schneider, NSDAP’ne girdim; çünkü bunun bana ve aileme faydasının olacağı inancındayım.”

Bay Schneider yine babamın sözünü kesti: “Sizi çok iyi anlıyorum. Belki ben de -tabii Yahudi olmasaydım- aynı sizin gibi davranırdım. Ama ben Yahudiyim.” dedi.

Babam bir sigara daha yaktı. “Kesinlikle partinin yaptığı ve istediği her şeyi onaylıyor değilim fakat Bay Schneider, hangi partinin veya hangi yönetimin karanlık yönleri yok ki?” dedi.

Bay Schneider acı bir gülümsemeyle, “ve ne yazık ki bu defa o karanlık kısımda ben duruyorum.” dedi.

“İşte ben de bu yüzden sizinle konuşmak istemiştim, Bay Schneider!” diye yanıt verdi babam.

Bay Schneider suskundu. Babama bakıyordu ve gözlerinde korkudan hiçbir eser yoktu. Artık eli titremiyordu. Nefes alıştı derin ve sakindi. Purosunu keyifle içiyordu.

Friedrich domino taşlarını çoktan bir kenara atmıştı. Büyüklerin sohbetini dinliyordu. Gözleri bana olağanüstü büyük görünüyordu fakat bakışları sanki amaçsızca belirsiz bir yerlerde geziniyordu. Sanki beni görmüyordu artık. Ben de bu iki adamın konuşmasını dinliyordum. Konuşulan her şeyi anlamasam da, konuşmadaki ciddiyet etkilemişti beni.

“Biliyor musunuz Bay Schneider...” diye babam yeniden söze başladı. “Bugün öğleden sonra partinin toplantısına katıldım. Böyle bir toplantıda insan birçok şeyden haberdar oluyor. Yönetimin planları ve niyetleriyle ilgili oldukça fazla fikir edinilebiliyor, hatta dikkatli bir dinleyici, anlatılanların ardında daha fazlasını tahmin edebiliyor.

Size bir şey sormak istiyorum Bay Schneider; neden ailenizle hala burada kalıyorsunuz?”

Bay Schneider şaşkınlıkla gülümsedi.

Fakat babam devam etti: “Din kardeşlerinizin çoğu, buradaki yaşamları zorlaştırıldığı için Almanya’yı terk etti. Ve bunun

sonu gelmeyecek , aksine daha da artacak. Ailenizi düşünün Bay Schneider, gidin buradan.”

Bay Schneider babama elini uzattı. “Samimiyetiniz için size teşekkür ederim. Sizi takdir ediyorum. Bakın, bunu ben de düşündüm, yani Almanya’dan kaçmanın daha iyi olabileceğini. Fakat buna engel olan iki nedenim var.” dedi.

Babam heyecanla Bay Schneder’in sözünü kesti: “Her şey ama her şey sizin bir an önce gitmenizi gerektiriyor. Anlasanıza Bay Schneider!” dedi. Babam üçüncü sigarasını yaktı. Aslında gün boyunca en fazla beş sigara içerdi.

“Nedenlerimi dinleyin...” diye açıklamaya başladı Bay Schneider, “Ben Almanım, karım Alman, çocuğum Alman ve bütün akrabalarımız Alman. Yurt dışında ne işimiz var? Bizi orada nasıl karşılarlar? Dışarda bizlere buradan daha mı farklı davranacaklar zannediyorsunuz? Sonra, zamanla bu durumun düzeleceğini düşünüyorum. Olimpiyat* yılı başladığından beri bizimle neredeyse hiç uğraşmıyorlar. Sizce de öyle değil mi?”

Babam külünü dökerken yanlışlıkla sigarasını kırdı. Hemen paketinden bir yenisini daha çıkardı. Bay Schneider’in sözlerini başını sallayarak dinledikten sonra, “Barışa güvenmeyin, Bay Schneider!” dedi.

“İki bin yıldan beri bizimle ilgili birçok önyargı var. Kimse bu önyargıları yarım yüzyıllık barış içerisinde bu birliktelikle yok edilebileceğini beklememeli. Biz Yahudiler bunu kabullenmeliyiz. Ortaçağda bu önyargılar Yahudiler için hayati tehlike taşıyordu. Bunca zaman sonra insanlar elbette daha bir akıllandılar” dedi Bay Schneider.

Babam kaşlarını çatarak, “Bay Schneider, siz öyle konuşuyorsunuz ki, duyan da karşınızdakinin sadece küçük bir grup Yahudi düşmanı olduğunu zanneder. Bay Schneider, düşmanınız

* Olimpiyat - Her dört yılda bir yapılan uluslararası olimpiyat oyunu. 1936’da Berlin’de yapılmıştır. (Çev.)

bir devlet!” diye çıkıştı. Babam sigarasını bir yandan parmaklarının arasında çeviriyor bir yandan da aceleyle içiyordu.

“Bu da bizim için daha iyi ya!” diye karşılık verdi Bay Schneider. “Özgürlüğümüzü kısıtlayacaklar; belki haksızlıklara uğrayacağız ama hiç değilse kudurmuş halk kitleleri tarafından acımasızca katledilmekten korkmak zorunda kalmayacağız.” diye açıkladı.

Babam omzunu silkerek, “Özgürlüğünüzün kısıtlanmasına ve haksızlığa öylece boyun mu eğeceksiniz?” dedi.

Bay Schneider öne doğru eğildi; sakın ve emin bir ses tonuyla, “Tanrı, biz Yahudilere bir görev vermiş. Bunu yerine getirmeliyiz. Kendi yurdumuzu terk ettiğimizden beri mütemadiyen zulme uğradık. Son zamanlarda bu konu üzerinde çok düşünüyorum. Belki, sürekli göç etmeyi durdurabiliriz eğer kaçmazsak, eğer tahammül etmeyi öğrenirsek, eğer bırakıldığımız yerde sebat etmeyi bilirsek...”

Babam sigarasını söndürdü. “İnancınıza hayranlık duyuyorum ama ne yazık ki buna katılmıyorum. Size, buradan gidin demekten başka hiçbir şey diyemiyorum.” dedi.

Bay Schneider, ayağa kalktı. “Sizin düşündüğünüz şey olmaz -hele yirminci yüzyılda- imkansız bir şey! Fakat bizim için kaygılanmanızdan ve içtenliğinizden ötürü size çok teşekkür ediyorum!” dedi ve babamla tokalaştı.

Babam onu kapıya kadar uğurladı.

Bay Schneider Friedrich’i yanına çağırdı. Kapıda yine durdular. “Fakat eğer siz haklı çıkacak olursanız, sizden bir ricada bulunabilir miyim?” diye alçak sesle sordu Bay Schneider.

Babam başıyla onayladı.

Bay Schneider, “Başıma bir şey gelecek olursa...” dedikten sonra durakladı, sonra devam etti: “Karım ve çocuğum size emanet.”

Babam Bay Schneider’in elini tuttu ve kuvvetlice sıktı.

Havuzda

Hava çok sıcaktı. Zorunlu olanların dışında kimse dışarı çıkmıyordu. Sadece birkaç insan gölgede ter içinde yürüyordu.

Sözleşmiştik; bisikletle ormanın başladığı yerde buluşacaktık. Annem bana bisikletini ödünç vermişti. Gerçi pek güzel bir görünümü yoktu ama hala iyi gidiyordu. Friedrich, yeni bisikletiyle gelmişti. Üstelik onu parlatmıştı da. Rengi maviydi, ayna gibi ışıldıyordu.

Ormandaki havuza giderken, “Orman keyfi..., yürüyüş keyfi, değirmencinin keyfidir...” gibi şarkılar söyledik. Friedrich, bisikletinin direksiyonunu serbest bıraktı. Bisiklet bir sağa bir sola yalpalamaya başladı.

Birden, karşı yönden gümüş renkli bir bisikletli adamın bize doğru geldiğini fark ettik.

Adamın bisikleti güneşte parıl parıl parlıyordu. Friedrich’in yeni bisikleti bile bununla kıyaslanamazdı.

Çok sıcak olmasına rağmen, adamın acelesi olmalıydı, çünkü henüz bizden oldukça uzaktayken zilini çalmaya başlamıştı. Friedrich’i uyarıyordu.

Friedrich yine direksiyonumu tuttu fakat kendisine doğru gelen adam onu pek ilgilendirmiyordu.

Friedrich onu fren yapmaya zorladığı için yabancı bir yandan fren yaparken bir yandan da küfür ediyordu.

Friedrich, adama son anda yol vermişti. Adam kızarak peda-

lı çevirmeye devam etti. Friedrich arkasından parmaklarıyla ıslık çaldı. Adam arkasına bakacağına pedalları daha da hızlı çevirerek orman yolunda kayboluverdi.

On beş dakika kadar sonra havuza varmıştık. Bisikletlerimizi bir ağaca kilitledik.

Giysilerimizi çıkardıktan sonra havuzun görevlisine verdik. Onların karşılığında o da bize bileğimize takabileceğimiz, üzerinde numaralar bulunan birer bant verdi.

Friedrich bandını ayak bileğine takarak suya atladı. O benden çok daha iyi yüzebiliyordu ve çok da iyi bir dalıcıydı.

Suyun içinde geç vakte kadar oynadık. Güneşin altında bir hayli kızarmıştık. Giriş kapısının üzerindeki saate baktığımızda gecikmiştik bile. Giysilerimizi almaya gittiğimizde Friedrich, bandını kaybettiğini fark etti.

Tekrar suya dalarak dibe indi fakat bandı bulamadı. Omzunu silkerek, giysilerini bekleyen diğer insanların arkasında sıraya girdi.

Giysi dağıtımının yapıldığı yerde işler yavaş ilerliyordu, çünkü havuz görevlisinin işi başından aşkındı.

Ayakkabılarımın, pantolonumun ve diğer eşyalarımın bulunduğu askıyı ilk önce ben aldım. Çabucak giyindim. Saçlarımı da taradıktan sonra kabinden çıktığımda Friedrich hala sırada bekliyordu. Mayomun suyunu sıkıp havluya sardım.

Nihayet sıra Friedrich'e gelmişti. Friedrich bandını kaybettiğini söylediğinde görevli çok kızdı. Fakat yine de Friedrich'in kordonun diğer tarafına geçmesine izin verdi. Hala ıslak olan Friedrich, asık suratlı görevlinin peşinden giderek titreye titreye askılıktaki giysilerin arasında kendi giysilerini arıyordu.

Görevli, tam Friedrich'den, diğerlerinin işi bitene kadar kenarda oturup beklemesini isteyecekti ki, "İşte oradalar" diye seslendi Friedrich. Havuz görevlisi, Friedrich'in giysilerini askısıyla birlikte kordonun bulunduğu yere astı. Friedrich'i de parmaklığı yolladı.

“Adın ne senin?” dedi.

“Friedrich Schneider” diye yanıtladı Friedrich.

“Kimliğin nerede?” dedi görevli.

“Pantolonumun sağ arka cebinde. Düğmesi açık” dedi Friedrich.

Görevli cebi aradı ve içinde kimliğin bulunduğu cüzdanı çıkardı. Kimliği incelemeye başladı.

Friedrich hala kordonun arkasında titriyordu. Yere bakıyor ve utanıyordu.

Görevli, birden dişlerinin arasından herkesin duyabileceği bir sesle ıslık çaldı.

Bayanlara ayrılmış bölmeden bir kadın, görevli adamın yanına geldi.

“Şuna bir bakar mısın?” dedi adam. “Böyle bir şeyi artık pek göremezsin” diye ekledi. Herkesin duyabileceği şekilde konuşmaya devam etti: “Şu Yahudi kimliklerinden biri bu! Bu velet bana yalan söyledi. Friedrich Schneider olduğunu iddia etti. Halbuki, Friedrich İsrail Schneider demesi gerekirdi. O bir Yahudi! İyyy! Havuzumuzda bir Yahudi!” Yüzündeki ifade, bu durumdan ne kadar öğrendiğini yansıtıyordu.

Sırada bekleyen herkes Friedrich’e bakıyordu. Görevli, elindeki kimlikle cüzdanı öğrenerek kordonun diğer yanına fırlattı. “Yahudi eşyaları! Hem de dürüst, ahlaklı insanların giysilerinin arasında!” diye bağırdı. Hemen ardından da Friedrich’in giysilerini yere fırlattı. Giysilerinin her biri bir yere dağılmıştı.

Friedrich, yerde giysilerini toplarken, görevli, “Peh! Şimdi bir de ellerimi yıkamam gerekir. Ancak yıkadıktan sonra devam edebilirim!” dedi. Vestiyerden uzaklaşırken bir ayağıyla da Friedrich’in ayakkabısının birini iterek, tıkanmış olan ayak yıkama bölgesine fırlattı.

Friedrich, henüz giysilerinin tümünü toparlayamamıştı ki, görevli geri döndü ve Friedrich’in yanına yaklaşarak, “Yürü!

Nerede giyinirsen giyin. Bizim kabinlere giremezsin!” diye bağırdı.

Friedrich, sırlıklam ve çaresizce giysilerine sarıldı. Kurulayıp giyinebilecek bir yer arıyordu. Sonunda zorunlu olarak bulunduğu yerde kurulanmaya çalıştı. Sonra da pantolonunu ıslak mayosunun üzerine çekiverdi. Havuzdan ayrıldığında, paçalarından sular damlıyordu.

Görevli, arkasından hala bağırp çağırıyordu fakat biz onun ne dediğini artık duyamıyorduk.

Bisikletlerin kilidini çarçabuk çözmüştüm.

Friedrich, eşyalarını arka tekerleğin üzerindeki yük kısılacına sıkıştırdı. Gözlerime bakmaya cesaret edemiyordu. Alçak bir sesle, “Ormanda doğru dürüst giyinirim.” dedi.

Aynı anda arkamızda sesler yükselmeye başlamıştı. “İşte buradaydı!” dedi uzun boylu bir genç. “Tam buraya bıraktığımı çok iyi biliyorum. Her yere baktım, yok işte! Gümüş gibi parlıyordu; daha yeni temizlemiştim” diye devam etti.

Gencin başına meraklılar toplanmıştı. “İzleri takip etmelisin”, “hemen polise haber vermelisin” diyorlardı.

Friedrich, konuşmaları dinledi. Sonra bisikleti çalınan gencin çevresinde birikmiş kalabalığa yaklaştı. “Bakar mısın?” dedi Friedrich. “Bisikletini kimin çaldığını biliyorum. Adamı gördüm; onu tarif edebilirim” diye devam etti.

Herkes Friedrich’e bakıyordu. Onunla uzun boylu genç arasında ince bir yol açılmıştı.

Bisikleti çalınan genç, Friedrich’e yaklaşıp, “Sen... Sen o içerdeki Yahudi değil misin?” dedi.

Friedrich yine kızardı ve gözlerini yere indirdi. Uzun boylu genç: “Peki, sen bunu polise anlattığında sana inanacaklarını mı sanıyorsun?” dedi.

Ayin

Ben de onlarla gelmiştim. Oysa babam, “Schneider’lerin oğluy-la fazla görünmemeye bak; yoksa başım belaya girer.” demişti. Sinagogun⁽²⁸⁾ büyük avlusundaydık: Bay Schneider, Friedrich ve ben. Friedrich’le babası en güzel giysilerini giyinmişlerdi. Ben ise, günlük giysilerimin içerisindeydim.

Önümüzdeki sıra da dolmuştu. şapkalı adamlar bizimle toka-laşıyor, ‘şabbes’⁽²⁹⁾ diliyorlardı. Özellikle Friedrich’e söylemek için mutlaka sevimli birkaç sözcük buluyor veya omzuna dokunuyorlardı.

Yavaş yavaş herkes oturduğu sıranın kapağını kaldırıyor-du. Kapağın altında küçük gözler bulunuyordu.

Friedrich, kendi sırasının gözünden, büyük, beyaz bir şal, kutsal kitap ve başlığını çıkardı. şapkasını da boşalan göze bıraktı. şala dudaklarıyla dokundu, sonra da omzuna attı.

“Bu benim muskam, dua örtüm” diye fısıldadı.

Pelerini ayaklarına kadar inen şapkalı bir adam, avlunun ortasındaki oyuma inen basamaklardan aşağı indi.

Üzeri kilimle örtölü bir rahlenin önüne geldi. Kalın bir kitabın arka sayfasından başlayarak, müzikal bir ses tonuyla dua et-meye başladı.

28- Alman- Yahudilerinin konuştuğu dil olan Yidişçe’de sinagoga ‘okul’ denilmek-tedir. İbadet evinden çok bir öğretim evi niteliği taşımaktadır.

29- ‘şabbes, *Sabbat*’ın Yidişçesi. ‘İyi şabbesler’ dilemek, ‘iyi hafta sonları’ an-la-mına gelmektedir.

Friedrich sessizce, “Bu bizim Hahamımız”⁽³⁰⁾ dedi. Sonra o da kitabını açtı ve İbranice bir şeyler okudu. Arada bir kendi sesiyle Haham’ın şarkısını bölüyor, arada bir de bambaşka bir duaya eşlik ediyordu.

Şaşırmıştım. Friedrich, İbraniceyi böyle güzel konuşmayı nereden öğrenmişti?

Bundan bana hiç bahsetmemişti. Birden bana oradaki yetişkinlerden farksız göründü. Arada sırada başını kitabından kaldırıp bana doğru bakarak, başını sallıyordu.

Haham, yüzü doğruya dönük dua ediyordu. Aynı zamanda, doğu yönündeki duvarda asılı olan kırmızı örtüye karşı tekrar tekrar saygıyla eğiliyordu.

Bir ileriye bir geriye doğru yaylanıyordu.⁽³¹⁾

Örtünün üzeri, altın yaldızlı İbranice yazılarla süslenmişti. Bu kırmızı örtünün dışında salonda başka herhangi bir süse veya resme rastlanmıyordu.⁽³²⁾ Ancak, salonu aydınlatan çok kollu büyük şamdanlar göze çarpıyordu.

Yanda, biraz aşağıdaki bir bölmeden, kadınlar da ayini izliyordu.⁽³³⁾

Benim sinagogu incelediğim sırada, avluda bulunanlarla Haham’ın sesi birleşmişti.

Hep birlikte söylenen şarkı daha güçlü ve ahenkliydi.

Haham ağır ağır örtüye doğru yürüdü.

30- Haham (Rabbi): Almanca’da “Usta” anlamına gelmektedir. Rabbi, rahip ya da papaz görevi taşımamaktadır fakat dini yasaları yaymakla görevlidir veya yasa öğretmektedir. Haremi Şerif’in yıkılışından sonra Yahudi rahiplere rastlanmamıştır.

31- Dua sırasında ileri-geri yaylanmak, Yahudilerde, kendini duaya vererek, içten okumanın bir ifadesidir.

32- Avlu süssüz ve sadedir; Musa, 2. kitap (20,4):/ “Gökyüzündekilerin, yeryüzündekilerin ve sudakilerin resmini ya da benzerini yapmaya çalışma.”

33- Kadınlar, Sinagog’da ya balkonda ya da avludan ayrılmış bir yan bölmede otururlar. Yahudi kadını, ailevi görevlerinden ötürü dini görevlerinden geniş ölçüde muaf tutulmuştur.

Bir sinagog görevlisi kadife örtüyü⁽³⁴⁾ kenara çekti. Altındaki duvarda bir küçük kapı göründü.

Haham, kapıyı açtı ve kenara çekilerek mahfazanın cemaat tarafından görülebilmesini sağladı.

“Bu Tevrat!” dedi Friedrich.

Tevrat’ın üzeri bir örtüyle örtülmüştü ve üzerinde de gümüş bir taç ile gümüş bir arma bulunuyordu.

Haham ağır ruloyu muhafazadan çıkardı ve salonda gezdirdi. Haham, Tevrat’la hangi sıranın önünden geçse, orada oturan inananlar ayağa kalkıyor, muskalarını Tevrat’a değdiriyor, sonra da dudaklarına götürüyorlardı.

“İşte şimdi sürpriz geliyor” diye bana bir sır verdi Friedrich. Çok heyecanlı görünüyordu.

Bay Schneider, onu kendine doğru çekerek rahatlamasını sağladı. Friedrich’in omzuna birkaç kez dokunduktan sonra başını okşadı. Rahleye getirilen Tevrat’ın tacı, arması ve örtüsü alındı.

El yazısı, görkemli parşömen rulo, rahlenin üzerine bırakıldıktan sonra, Haham, cemaatin içinden ardarda yedi kişiyi yanına çağırırdı. Sonuncusu Friedrich’ti.⁽³⁵⁾

Bay Schneider, iki elini de Friedrich’in omzuna koydu ve gururla oğlunun gözlerine baktı, sonra da onu Haham’ın yanına gönderdi.

Haham, Friedrich’i diğerlerinden daha görkemli karşıladı.

Bay Schneider bana, “İlk kez bab’a çağrılıyor! Daha sonra peygamber bab’ını da okuyacak” dedi kıvançla.

Friedrich de kendinden öncekiler gibi, muskasını, önce Haham’ın Tevrat’ta göstermiş olduğu yere değdirdi sonra da du-

34- Mahfazanın önündeki perde: Musa’nın 2. kitabında şöyle denmektedir: “Mavi veya kırmızı erguvan renginden ve beyaz iplikten bir duvar yapmalısın.”

35- Ayin Rabbi tarafından tören şeklinde değilde, topluluk tarafından kutlandığı için Tevrat’tan bazı bölümler, yine topluluk tarafından okunur.

daklarına götürerek öptü. İlk olarak, giriş bölümünü okudu. Fakat diğerlerinde asıl Tevrat bab'ını din görevlileri okurken, Friedrich gümüş kalemi kendi eline alarak sayfadaki satırları, sağdan sola doğru takip ederek, Tevrat bab'ını tek başına okudu.

Friedrich, bab'ı akıcı ve kendinden emin bir şekilde okuduktan sonra muskasını yine daha önce dokunduğu yere götürdü, sonra da dudaklarına.

Tevrat rulosu yine süsleriyle bezendikten sonra, Friedrich bu kez de kalın bir kitaptan peygamber bab'ını okudu. Sonra yine yanımıza döndü. Haham, başlangıçtaki gibi Tevrat rulosunu yine salon boyunca gezdirdi ve insanlar kutsal kitaba yine saygı gösterisinde bulundular.

Haham, ruloyu yine mahfazaya yerleştirdikten sonra dua etti ve mahfazanın küçük kapısını yine kapattı.

Haham, cemaatin önüne gelerek, kısa bir vaaz verdi. Haham, sinagoga girdiğinden beri ilk kez Almanca konuşuyordu. Bu vaaz sadece Friedrich içindi; onu herkesin önünde takdir ediyordu.

“Bugün, yani on üçüncü yaşgününün bir hafta sonrasında, hayatında ilk kez cemaatin önünde, Tevrat'tan bir bölüm okuman için çağrıldın.

Kutsal yazıyı açıklamak, her Yahudi için bir gurur kaynağıdır. Fakat bunun yaşandığı ilk gün, özel bir gündür. Bundan sonra yaşamında yepyeni bir dönem başlıyor. Bundan böyle Tanrı'nın huzurunda bütün yaptıklarından sadece kendin sorumlu olacaksın. Şimdiye dek bu sorumluluğu baban taşıyordu. Fakat bugünden itibaren, cemaatin eşdeğer bir parçası olarak aramızdasın. Bunu unutma!” diye söze başladı Haham.

Herkes gülümseyerek Friedrich'e bakıyor, başını eğerek tebrik ediyordu.

“Tanrı'nın emirlerini yerine getir! Karşı koyduğun vakit, senin günahını kimsenin üzerine almaya hakkı yoktur.

Zor bir zamanda zor bir işi yükleniyorsun. Bizler, bir zaman-

lar Mesih tarafından memleketimize geri dönmemiz ve Mesih'in krallığını kurmasında yardımcı olmamız için Tanrı tarafından seçildik. Fakat Tanrı bize aynı zamanda, o güne dek, zulüm ve horlanmayla geçecek kötü bir kaderi de çizmiştir.

Şunu her zaman hatırlamalıyız; bu kaderi bize Tanrı belirlemiştir. Bundan hiçbir şekilde kaçamayız. Bu kader bizi yıkılacak bir hale getirse dahi. Hatırlayın! Kutsal Tevrat diyor ki,...” diyerek, vaazını İbranice bir cümleyle bitirdi.

Daha sonra ayın hep birlikte söylenen bir şarkıyla sona erdi.

Friedrich ve babasıyla sinagogun önünde bekliyorduk. Ona sormayı o kadar çok isterdim ki! Fakat bunun için uygun bir fırsat bulamamıştım. Sinagogdan çıkanlar, gelip Friedrich'i kutluyordu. Friedrich'in kendisiyle ne kadar gurur duyduğu yüzünden okunuyordu.

Kadınlar da sinagogdan çıktıktan sonra akraba ve tanıdıklarından oluşan bir konvoy halinde eve yürüdük.

Bayan Schneider, bizden önce gitmişti. Bizi evin kapısında karşıladı ve salona götürdü. Salonda, seremoniyi andıran bir Sabbat sofrası hazırlanmıştı. Sofrada yok yoktu.

Ayin yemeği başlamadan önce, Friedrich, yetişkin biri gibi bir konuşma yaptı: “Sevgili babacığım, sevgili anneciğim ve saygıdeğer akrabalarım” diye söze başladı. “Efendimiz, bize armağan ettiği topraklarda uzun süre yaşayabilmemiz için anne ve babalarımıza saygı göstermemizi emretmiş. Eğer şimdiye dek bu emri yeterince yerine getirememişsem, Tanrı beni bağışlasın.

Sevgili anneciğim ve babacığım, iyi ve kötü günleriyle, on üç yıl boyunca beni Efendimizin emirleri doğrultusunda yetiştirdiniz. Bugün cemaate kabul edilmemi, size ve sizinle birlikte olanlara borçluyum. Gerek düşüncelerimle gerekse davranışlarımla bu görev ve onura layık olmaya çalışacağım.

Tanrı, sizlere borçlu olduğum minneti ödeyebilmem için sizlere, sağlıklı ve mutlu, yüz yirmi yıllık bir ömür bahşetsin...”⁽³⁷⁾

Bayan Schneider ağlıyordu.

Bay Schneider, dalgın gözlerle önüne bakarak, ceketinin cebini karıştırıyordu.

Friedrich, konuşmasını tamamladığında, herkes alkışladı.

Babası ona bir kol saati hediye etti. Gelen konuklar da ona hediyeler getirmişti.

“Bütün bunları nereden biliyorsun, yani İbraniceyi, bu konuşmayı...” diye sordum.

Friedrich, gururla gülümsedi; “Öğrendim. Tevrat babıyla bu konuşma için neredeyse üç ay çalıştım.”

Şaşırmıştım.

Friedrich de şaşkınlığının tadını çıkarıyordu. “Sana Friedrich’in İbranicesini söyleyeyim mi?” dedi.

Başımla onayladım.

“Salomon!”* dedi gülerek.

Yemeğin yendiği sırada kapının zili duyuldu.

Bayan Schneider, “Bu saatten sonra kim gelmiş olabilir ki?” dedi tedirgin bir sesle. Masadan kalkarak, kapıyı açmaya gitti.

Gelen, Neudorf öğretmendi. Friedrich’in bayramını kutladuktan sonra ona bir dolma kalem hediye etti. Kalemin kapağına, altın harflerle ‘Friedrich’ kazılıydı.

37- Yüz yirmi yıllık bir ömrün dilenmesinin sebebi Musa’nın yüz yirmi yıl yaşamış olmasından kaynaklanmaktadır. (Musa, 5. kitap 37,4):/ “Ve Musa öldüğünde yüz yirmi yaşındaydı.”

* Salomon- Friedrich adı Almanca’da barış ve huzur anlamlarını içeren sözcükten türetilmiştir.

Karşılaşma

Beden öğretmenimiz Bay Schuster, bir SA* Führer'iydi. 1914-1918 yılları arasında süren savaşta yüzbaşıymış. Onun disiplininin herkes korkardı. Sözüne itaat etmeyene veya çok yavaş giyinene, halsizlikten yere yığılana kadar diz bükme hareketi yaptırdı. Onu gördüğümüz her yerde yolumuzu değiştirdik. Schuster öğretmenin bize beden eğitimi adına öğrettiği şeylerin başında özellikle marşlar geliyordu. Hızlı marş, yüklü marş ve başka ne tür marşlar varsa.

Bir gün, yine iki derslik beden eğitimi dersinden önceki teneffüs saatinde, Schuster öğretmen sınıfa gelerek, "Bugün teneffüs yapmıyoruz. Temiz havayı bugün fazlasıyla soluyacaksınız. Bugün zorlu bir marş yapacağız."

Şaşkın ifadelerle ona bakıyorduk. Fakat kimsenin itiraz etmeye cesareti yoktu hatta bir önceki beden dersinde ayak bileğini incitmiş olan Karl Meisen'in bile.

"Herkes çantasını boşaltsın" diye emretti Schuster öğretmen. "Defter ve kitaplarınız sıranın altına"

İtaatle çantalarımızı boşaltıyor, eşyalarımızı sıranın altına yerleştiriyorduk.

"Çantalarınızı da yanınıza alarak bahçeye inin. Kanat eri, sen kestane ağacının bir adım önünde duracaksın. Aşağıda bir sıra

* SA- Saldırı Birliği'nin kısaltılmış şekli. Nazi örgütünün yarı askeri kolu. (Çev.)

halinde dizilin. Marş marş!” diye bağıırıyordu. Sesi sınıfta yankılanıyordu.

Herkes çantasını kaptığı gibi sınıftan dışarıya fırladı. Merdivenlerden aşağıya deliler gibi koşturarak indik, çünkü geç kalmamalıydık. Schuster öğretmen, bizi aşağıda bekliyordu bile. Herkes sıraya girmekle meşguldü.

“Sıraya dedim!” diye bağırdı Schuster öğretmen. “Size sessiz durun diyorum!” derin bir nefes aldıktan sonra “Herkes duvara, haydi marş marş!” diye ekledi.

Duvara doğru hücum ettik fakat daha henüz duvara varmadan Schuster öğretmenin “Dikkat!” uyarısıyla durdurulduk. Tekrar sıraya girmemizi ve yeniden duvara doğru koşmamızı emrediyordu. Sonra bir kez daha...

Bu antrenmandan sonra sırayla spor salonunun bahçe kapısından içeri girdik.

Bahçede, bir zamanlar herhangi bir inşaat firmasının orada unuttuğu tuğlalar bulunuyordu. Schuster öğretmen, bu tuğlaları çantalarımıza doldurdu. Sıra Franz Schulten’e geldiğinde, onun çantasına üç tuğla koydu. “Benim çantam diğerlerinininkinden daha büyük. Onların çantasına sadece ikişer tuğla sığıdı” diye yakındı Franz Schulten.

Bunun üzerine, Schuster öğretmen, çantaya bir tuğla daha yerleştirdi.

Sırt çantası kullananları her zaman küçümseyen öğrenciler, kendi el çantalarından ötürü, bu kez onlara imrenerek bakıyorlardı.

Tekrar sıraya girerek, yürümeye başladık. Ailelerin de bizi rahatlıkla görebileceği, okul alanına ait bir köşede, Schuster öğretmen bize şarkı söyletti. Söylememiz gereken şarkıyı bize önceden belirtti: “Görüyor musun, doğuda... İkinci kıtasını”

Sıranın en sonunda duran öğrenci, “Haydi!” diye komut verdikten sonra sıranın başındakiler “ki, uç...” dediler ve şarkıya başladı:

“Yıllar geçiyordu;
halk aldatılmıştı,
halk esaret altındaydı.
Zafer Yahudilerindi,
hainlerindi.

Yetinmiyorlardı
binlerce kurbanla,
daha istiyorlardı.
Bir önder doğdu halkın içinden;
inanç ve umut verdi Almanlara.
Haydi silahlara, Ey Halk!
Haydi silahlara”⁽³⁸⁾

Sırtımızdaki ağır taşlarla şarkı söylerken soluk soluğa kalmıştık. Fakat okulun bahçesinden henüz çıkmıştık ki, bu kez de koşu hızıyla yürümemiz gerekiyordu.

Böylece şehrin yarısını dolandık.

Bir buçuk saat sonra soluk soluğa bitkin bir halde okulun bahçesine varmıştık. Franz Schulten’in çantasının askısı kopmuştu; tuğla dolu çantasını omzunda taşıyordu. Ceketi terden sırlıklam olmuştu.

38- Ardo Pardun'a ait bir şarkının ikinci bendi. Hala 1931 baskılı müzik kitaplarında geçmektedir. Bu yorum en tanınmış olanıydı. 1933'de bu metin değiştirilmiştir (fakat pek rağbet görmemiştir):/

*“Yıllar geçiyordu ülkede,
halk aldatılmış,
halk esaret içinde.
Kardeşlerimizin kanı
akıyordu toprağa,
kutsal haklar uğruna
kandırılmıştı.
Bir önder doğdu
halkın içinden,
inanç ve umut verdi
tüm Almanlara
Haydi silahlara ey halk!
Haydi silahlara!”*

Karl Meisen, ağlayarak incinmiş ayağıyla yolda kaldı. Bizler de artık doğru dürüst yürüyemeyecek hale gelmiştik.

Sadece Schuster öğretmen, hiç sızlanmadan, saf boyunca dimdik yürüyordu. İçimizden birinin aksadığını fark ettiğinde ise alaycı bir şekilde gülüyordu.

O arada, karşıdan bir başka sınıfın bize doğru geldiğini farkettik.

Önce hangi sınıftan olduklarını bilemedik. Sonra Friedrich'i farkettilik. Yahudi okulunun bir sınıfıydı.

Schuster öğretmen de Friedrich'i görmüştü. Birden heyecanla, "Çocuklar! Şimdi şunlara Alman çocukları olarak ne olduğumuzu ve neler yapabileceğimizi bir gösterelim bakalım. Herhalde bu aşağılık Yahudiler'e karşı zayıflığınızı gösterecek değilsiniz ya! Uygun duruşa geçin. Anlaşıldı mı?"

Schuster öğretmen, konvoy boyunca yürüyerek, yorgunluğunu belli edenleri hizaya getirmeye çalıştı.

Kalan son gücümüzü de toplayarak hizaya girdik.

Schuster öğretmen şarkı söylememizi emretti.

Cansız gözlerle Yahudi sınıfının yanından geçerken, sırtımızdaki taş dolu yükümüze rağmen dimdik durarak şarkı söylemeye başladık:

"Yamuk Yahudiler geçiyor,
Kızıldeniz'den göçüyor.
Dalgalar vuruyor,
dünya rahatlıyor."

Pogrom⁽³⁹⁾

Evden çıktığımda saat bire geliyordu.

Dr. Askenase'nin doktor levhası bükülmüş bir halde kapısının önündeydi. Muayene odasındaki pencerenin çerçevesi, bodrum deliğinin üzerinde, kepenk şeridine asılı duruyordu. Birileri doktor malzemelerinin tümünü caddeye fırlatmıştı.

Kırık ilaç şişelerinin kötü kokusu çevreye yayılmıştı. Evin arka kısmında parçalanmış bir radyo cihazı bulunuyordu.

Ta uzaktan görülebiliyordu; Abraham Rosenthal'a yani o ufak tefek, sivri sakallı Yahudiye ait dükkanın tam karşısında, yolun ortasına kadar cam parçaları ortalığa saçılmıştı. Satış tezgahı ve kırık raflar birer hurda yığını halinde üst üste yığılmıştı.

Rüzgar, kirli kağıt parçacıklarını dükkanın duvarına çarpıyordu.

Birkaç yetişkin, ayağıyla eşyaları karıştırıyordu. Arada bir de çarçabuk eğilerek çantasına bir şeyler atıyordu.

Bodrum katındaki küçük dükkanın içine baktım. Duvarlarda yırtılmış duvar kağıtları sallanıyordu. Yerde ise, yırtılmış renkli kağıtlar, parçalanmış defterler, rulosu çözülmüş renkli bantlar, sayfaları açılmış hesap defterleri, kırıştırılmış parlak resimler, karalanmış oyma kağıtlar, renkli şeker çubukları ve siyah zenci parası yığılıydı.

39- Pogrom kelimesi Rusça kökenlidir; *yakıp yıkmak, yok etmek, imha etmek* anlamlarına gelmektedir.

Hemen ilk köşede beş erkek ve beş kadından oluşan bir gruba rastladım. Külünklerle silahlanmışlardı; başlarında koruyucu kasklar ve örtüler bulunuyordu. Sessizce Yahudi çırak yurduna doğru yürüyorlardı.

Birçok meraklı da peşlerinden gidiyordu.

Kısa boyla, gözlüklü bir adam, “Bunlara haddini bildirmenin zamanı gelmişti zaten. Bunu çoktan haketmişlerdi. Umarım bir tanesini bile gözünüzden kaçırmazsınız.” dedi. Ben de gruba katıldım.

“Evlâ, bugün göreceklerini torunlarına dahi anlatabilirsin” dedi, küçük gözlüklü adam. Grup, Yahudi çırak yurdunun önüne geldiğinde duruverdi. Herkes öylece dikiliyordu. Sonra bir uğultu başladı; herkes ne yapılacağına dair fikirlerde bulunuyordu. Sonunda biri grubun bir adım önüne çıktı.

“Kapıyı açın!” diye yurdun üst katlarına doğru bağırdı. Fakat hiçbir şey değişmiyordu; ne bir pencere kanadı açılıyor ne de bir perde kımlıyordu. Yurt, tam bir ölüm sessizliğindeydi.

Adam kapalı pencerelere karşı bir kez daha bağıarak emretti. Bizler, binaya merak ve heyecan içerisinde bakıyorduk. Çok heyecanlanmıştım; acaba ne olacaktı?

Hiçbir şey mi?

Kadınlardan biri Yahudilerin binasına doğru küfür etti.

Sesi çok tiz çıktığından ne istiyor olabileceğini anlayamadım.

Bağıran adam, kadına aldırmadan çizmeleriyle ağır ağır kapıya doğru ilerledi. Kapının koluna yüklendi fakat büyük meşe kapı kilitliydi.

Adam üç-dört adım geriye gittikten sonra koşarak hız aldı ve sırtıyla kapıya dayandı. Bunun bir işe yaramadığını görünce, bu kez daha uzağa giderek yine aynı şeyi denedi.

Yine hiçbir şey olmamıştı.

Bu defa gruptaki diğer adamlar da ona yardımcı olmak iste-

di. Önce hepsi tek başına denedi sonra hepsi aynı anda kapıya dayandılar.

Kadınlar da yardımcı oldular.

Daha önce yaygara koparan kadın kapıdakilerin içerisine karışmamıştı. Fakat onları körüklüyordu. Önce bir şeyler söyledi. Sonra sadece “Ye-ho! Ye-ho!” diye sesiyle diğerlerine güç vermeye başladı.

Kadınlarla erkekler onun bağırışlarının temposuyla, aynı anda kapıya dayanıyordu.

Çevrede birikmiş kalabalıktan da onlara destek verenler oluyordu. Kadının kışkırtmasıyla gittikçe daha fazla insan, “Ye-ho!”ya katılıyordu.

İşte o an, kendimi “Ye-ho!” derken fark etmiştim ve her seslenişimde, kapıda çabalayanlara daha bir yaklaşıyordum. Birden ben de itiyordum ve oraya nasıl geldiğimi bilmiyordum. Çevrede kimsenin bizi izlemediğini fark ettim.

Herkes katılmıştı.

Kapı biraz yerinden oynamıştı. Sonunda kırıldı ve bunu kimse hesaba katmamıştı.

Öndekiler içeriye fırladı. Arkadan gelenler kırılan kapının yıkıntılarına takılarak tökezliyor, geri kalanı da ileriye doğru itişiyordu.

Ben de içeriye itilmiştim. İçerde ilk kez durup etrafıma baktığımda her yerden patırtı kütürtü duyuluyordu. Sırtımdaki çantamla merdivenlerden yukarı çıkarken hemen yamacımdaki merdiven boşluğuna konsollar yağıyordu; aşağıya düştüklerinde ise büyük bir gürültüyle parçalanıyorlardı.

Bütün bunlar öylesine tuhaf bir şekilde heyecanlıydı ki...

Yıkıma kimse engel olmuyordu. Yurdun sakinlerinden kimse görünürde yoktu; odalar da koridorlar gibi bomboştu.

Bir odada o küfreden öfkeli kadın yere çökmüş, elinde bir patates bıçağıyla yatakları deşiyordu. Tozdan bir bulutun arasın-

dan bana gülümseyerek, “Beni artık tanımıyor musun?” diye viyakladı.

Biraz düşündükten sonra tanımadığımı belirttim. Yüksek sesle gülererek, “Size her gün gazete getiriyorum” dedi ve elinin tersiyle yüzünü sildi. Sonra da kestiği döşeği camdan dışarı fırlattı. “Gel bana yardım et” diye çağırırdı.

Yaşlıca bir adam, araç-gereç dolabının üzerine çökmüş, ceplerini dolduruyordu. Benim elime de bir çekiç sıkıştırdı.

Çekiçle önce sadece oynadım; bileğimin hızıyla dikkatsizce sağa sola salladım. Bir yere çarpmıştım; cam kırılmıştı. Kırılan cam parçalanmış bir kitaplığa aitti.

Önce korktum. Fakat hemen sonra içimde bir merak uyanmıştı. Çatlamış olan bir başka cama vurmaya başladım. Cam, şangırdarak kapaktan aşağı düştü. Hoşuma gitmişti. Üçüncü cama öyle sert vurdum ki, cam parçaları etrafa sıçradı.

Koridora çıkmış, elimdeki çekiçle kendime yol açıyordum. Önüme çıkan her şeyi kenara fırlatıyordum; sandalye ayakları, yıkılmış dolaplar, cam...

Kendimi o kadar güçlü hissediyordum ki, şarkı söyleyebilirdim.

Sanırım gözden kaçmış küçük bir dersliğin kapısını bulmuştum. İçeri girdiğimde merakla etrafa bakındım. Aslında o an içimden gelen tek şey, etrafa hıra atmaktı.

Arkamı dönerken, sırt çantamla kürsünün üzerinde bulunan bir T-cetveline çarpmıştım. Cetvel yere düşmüştü. Üzerine bastığımda büyük bir gürültüyle parçalandı. Sanki silah patlamıştı.

Öylece kalakalmıştım.

Dersliğin duvarlarında irili ufaklı birçok T-cetveli asılıydı.

Bir tanesine uzanıp aşağı indirdim ve az evvelki patırtıyı tekrarladım.

Bu defa daha kalın bir ses çıkmıştı.

Duvardaki tüm cetvelleri büke büke kırdım. Hepsinin çıkardığı ayrı ayrı seslerden büyük bir keyif aldım.

Odada başka bir T-cetveli bulamayınca, kürsüde bırakmış olduğum çekicimi yine elime aldım. Bu kez masalara çekiçle vurmaya başladım. Orada bulunan bütün dolapları ve çekmeceleri karıştırdım. Fakat içimdeki yıkma hırsına kurban gidebilecek hiçbir şey bulamadım. Keyifsiz bir halde tam odayı terk etmek üzereydim ki, tekrar arkamı dönerek, odaya bir daha baktım. Kapının tam karşı duvarında bir yazı tahtası bulunuyordu. Kolumu arkaya doğru savurduğum gibi elimdeki çekici tahtaya fırlattım.

Çekiç, tam tahtanın ortasına saplanmıştı. Sapı, tıpkı bir duvar askısı gibi siyah tahtada asılı duruyordu. Birden yorgun olduğumu hissettim. Tiksinmiştim. Eve koştum.

Annem beni bekliyordu. Bana baktı fakat hiçbir şey söylemedi.

Ona ne yaptığımı anlatmadım.

Annem çorbayı getirerek sofrayı kurdu.

Yemeğe başladım.

Aynı anda dışarıdan kalabalık bir yaygara koptu.

Aşağıda binanın kapısı gürültüyle açıldı.

Bay Resch, öfkeyle bağırıyordu.

Bağıra çağıra bir grup insan merdivenleri çıkıyordu. Bizim kapıyı geçip yukarıya çıktılar.

Schneider'lerin kapısı kırılırcasına bir patırtıyla açıldı.

"Neler oluyor?" dedi annem korkuyla. "Polisi çağırmalıyız" dedi.

Bir çığlık! Bayan Schneider!

Küt diye yere bir şey düşmüştü.

Biri küfrediyordu.

Friedrich bağırdı. Sonra çaresiz bir sesle ağladı.

Elimdeki kaşığı masaya atarak kapıya koştum.

Annem, "Burada kal!" diye yalvardı.

Koşarak merdivenleri çıktım.

Schneiderlerin kapısı, menteşesine asılı bir durumda sallanıyordu. Kapının camı ise kırılmıştı.

Bayan Schneider, mutfakta boylu boyunca yatıyordu. Dudakları mosmordu. Zor nefes alıyordu.

Friedrich'in alnında bir bombe vardı. Annesinin üzerine eğilmiş, sessizce bir şeyler söylüyordu.

Beni fark etmemişti.

Bir adam, Bayan Schneider'in ayaklarının üzerinden geçtikten sonra, çatal-bıçak takımının bulunduğu kutuyu alarak, pencereden dışarı fırlattı.

Bir kadın, salonda bulunan porselen tabakları parçalıyordu.

Beni görünce, 'Meissner!'^{*} dedi. Başka bir kadın da Bay Schneider'in mektup açacağıyla duvarlardaki tüm tabloları deliyordu.

Bay Schneider'in kitaplığının önünde koyu saçlı bir dev duruyordu. Sırayla her kitabı ortasından ayırarak ikiye bölüyordu. Bana bakarak, "Sen de yapsana!" diye övünürken gülüyordu.

Friedrich'in odasında ise biri yatağı bütünüyle pencereden dışarı atmaya çalışıyordu. Beni gördüğünde, "Gel yardım et!" dedi.

Aşağıya koştum.

Annem, titreyerek kapı aralığından bakıyordu. Korkarak beni içeri çekti. Beni sessizce salona götürdü.

Pencerenin önüne geçerek, dışarıyı izledik. Üst katımızda hala tepiniyorlardı.

"Geber Yehuda!" diye dışarıda bir kadın ciyakladı. Gazete getiren kadındı bu.

Yukarıdan bir koltuk atmışlardı. Koltuk bahçedeki güllerin üzerine düştü.

Annem yüksek sesle ağlamaya başladı. Ben de ağladım.

^{*} Meissner Porzellan- Saksonya porseleni.(Çev.)

Ölüm

Annem irkildi. Ben de uyanmıştım. “Dinle” dedi annem babamı uyandırırken. Babam gerinerek, “Ne oluyor?” diye sordu.

“Biri kapıya vurdu.” diye yanıtladı annem korkuyla.

Babam: “Rüya görmüşsündür.” diyerek annemi sakinleştirmeye çalıştı. Sonra arkasını döndü.

Annem, “Hayır! Kesinlikle çok iyi duydum!” diye diretti.

Fakat babamın henüz bir şey demesine fırsat kalmadan sessizce kapı tıkladı.

Babam hemen yataktan fırladı. “Hayırdır. Saat kaç?” diye sordu. Annem, çalar saate bakarak, “Bir buçuk.” dedi.

Babam terliklerini giydi, üzerine bir pardösü atarak kapıya gitti. Işığı yakmadan kapıyı hafifçe araladı.

Karanlıkta duran Bay Schneider’di. Tamamen giyinik bir haldeydi. “Afedersiniz” diye fısıldadı. “Karımın durumu hiç iyi değil. Işığımız yok. Yaktığımız mumun da ışığı çok zayıf. Acaba sizden bir masa lambası ödünç alabilir miyiz?” dedi.

Babam kapıyı sonuna kadar açarak, “Tabii ki, Bay Schneider!” dedi. Salondan masa lambasını getirerek Bay Schneider’e uzattı.

Bay Schneider teşekkür etti. “Gece vakti sizi rahatsız ettiğim için çok üzgünüm.” diye özür diledi.

Babam başını sallayarak, “Hiç önemi yok.” diye itiraz etti.

Bay Schneider'in arkasından sessizce kapıyı örterek yine yatağına döndü.

"Bu telaş... acaba Bayan Schneider'le ilgilense miydim?" diye annemin evhamını duydum. Fakat sonra yine de yatmaya devam etti.

Henüz yeni uykuya dalmıştım ki, kapı yine çalıyordu.

Babam bu defa Bay Schneider'e kapıyı açabilmek için hemen yataktan kalktı.

Bay Schneider, yanında birini daha getirmişti. Onu bize "Bu Dr. Levy" diye tanıttıktan sonra "Bir ricamız olacak" dedi.

Doktor "Bayan Schneider'e bir iğne yapmam gerekiyor. Bunu bugün öğleden sonra pisliğin içinde buldum ve henüz kaynamadım. Schneiderlerde ateş yakacak yer kalmamış" diye devam etti.

Annem üzerine çarçabuk bir şeyler attı. Ben de hemen giyindim.

Annem, eskimiş cam enjektörü, büyük bir tencerede kaynattı.

Doktor çekinerek gülümserken enjektörü göstererek, "Bu sağlam kalabilen tek enjektör." dedi. Suyun henüz fokurdamadığını görünce, "Ben hastanın yanına gideyim artık." dedi.

Annem başıyla onaylar gibi bir işaret yaptı. Su kaynadığında tencereyi ocaktan aldı. "Sen, elektrikli sobayı getir" dedi. Bir elbeziyle sıcak tencereyi yukarıya, Schneiderlere taşıdı.

Ben de sobayla arkasından gittim.

Kapı, pervazına dayanmıştı; öyle ki, evin içine rahatlıkla girilebiliyordu. İçerisi kapkaranlıktı. Ancak ufak adımlarla ilerlenebiliyordu. Sadece yatak odasından gelen zayıf bir ışık diğer odaları biraz aydınlatıyordu.

Odaların artık kapısı olmadığı için, annem duyulabilir bir sesle hafifçe öksürdü.

Bay Schneider onu karşılayarak, yatak odasına götürdü. Oda perişan bir haldeydi. Yatağın dağılmış parçaları, gardiropun üs-

tüne yığılmıştı. Gardıropun kapakları yoktu, zaten gerek de kalmamıştı; içerisinde hiçbir şey yoktu. Oda yıkıntılarla doluydu. Kırık dökük mobilyalar duvar dibine yığılmıştı. Schneiderler yerleri temizlemişti. Odanın orta yerinde, paçavraların, yırtık pırtık perdelerin ve örtülerin üzerinde Bayan Schneider yatıyordu. Masa lambası yere konmuştu. Bayan Schneider'in gergin yüzüne sıcak bir ışık saçıyordu. "Ama bu şekilde olmaz ki..." diye itiraz etti annem. "Gelin Bay Schneider, karınızı bizim eve taşıyalım!"

"Bunun için çok geç" diye mırıldandı Dr. Levy. Bir yandan da iğneyi hazırlıyordu.

Bay Schneider gölgede duruyordu. Yüzü seçilemiyordu. Friedrich annesinin yanına çömelmiş, ona kırık bir fincandan bir şey içirmeye çalışıyordu.

Yıkık dökük pencerelerden esen rüzgar, duvardaki bir tablonun keten bezini uçuşturdu.

Annem, sobayı yakmam için bana bir işaret yaptı. Fakat odadaki tek prize de masa lambasının fişi takılıydı. Doktor, Bayan Schneider'e iğne yaparken, ben de evden çiftli priz getirdim.

Yine yatak odasına döndüğümde, Bayan Schneider hala kendisindeydi.

Dr. Levy, "Kocanıza günahlarınızı itiraf edin!" dedi Bayan Schneider'e.⁽⁴⁰⁾

Bay Schneider, "Duyuyor musun? Haydi rahatla!" dedi.

Bayan Schneider belli belirsiz başıyla tamam işareti yaptı.

Doktor beni ve Friedrich'i odadan çıkardı.

Annem de peşimizden geldi.

Bay Schneider'in karısının üzerine eğildiğini görebilmiştim.

Hemen sonra "Doktor Bey! Friedrich!.." diye yalvaran bir ses duyuldu salondan.

Doktor ve Friedrich hemen içeriye koştular.

40- Günah çıkarma eylemi, ölüm anında, ruhban olmayanların önünde de gerçekleştirilebilir. Bu gelenek yine Şulhan Aruh'un kurallarına dayanmaktadır.

Annemle ben, peşlerinden daha yavaşça gittik.

Kapıdan bakıyordum. Dr. Levy, karınüstü Bayan Schneider'in yanına uzanmıştı. Dikkatlice doğrularak, şapkasını aradı. Şapkasını bulduğunda başına geçirdi.

Bayan Schneider'in yüzü iyice kararmıştı. Nefes alış veriş hızlıydı. Yattığı yerden doğrulmaya çalışıyor, başı bir o yana bir bu yana savruluyordu. İnliyordu. Ellerini göğsünde yumruk yapmış, sıkıyordu.

Dr. Levy, birden garip bir ses tonuyla dua etmeye başladı; "Dinle İsrail, Efendimiz Tanrıdır. Efendimiz tektir."⁽⁴¹⁾

Annem ellerini birleştirdi.

Bay Schneider'le Friedrich de başlarını örttüler. Sonra birlikte doktorun duasına katıldılar;

"Kutsallığın saltanatı ebediyen sürsün.

Kutsallığın saltanatı ebediyen sürsün.

Kutsallığın saltanatı ebediyen sürsün."

Sonunda Bay Schneider tek başına ümitsizce dua etmeye devam etti;

"Kainatın tek efendisi Tanrı'dır.

Kainatın tek efendisi Tanrı'dır."

Sürekli dua ediyordu. Gittikçe sessizce mırıldanıyordu;

"Kainatın tek efendisi Tanrı'dır..."

Bayan Schneider yine önceki gibi sakince yatıyordu.

Dr. Levy, Bayan Schneider'in üzerine eğildi. Doğrulduğunda, omzunu silkti. Sonra Bay Schneider ve Friedrich'le birlikte ilahiye devam ettiler;

"Sen yücesin! Ey, gerçeklerin hakimi!"

41- Ölenlere okunan dualar çeşitlidir. En önemlisi "Ş'ma Yisroel: Adonoy elohe-mu; Adonoy chod!"- "*Dinle İsrail...*" (Musa, 5. kitap 6,4).

Birden, Bay Schneider karısının yanına, dizlerinin üzerine çöktü. İki eliyle yakasını tutarak gömleğini yırttı. Hıçkırarak ağlamaya başladı.

Friedrich de gömleğini yırttı. Ağlayarak annesine sarıldı.⁽⁴²⁾

Dr. Levy, çantasından bir mum çıkararak, ölünün baş ucunda yaktı.⁽⁴³⁾

42- Ölüm sırasında giysilerin yırtılmasına keriah denmektedir ve yastan ileri gelen jestlerdir. "Ve Ruhen yine mezara döndüğünde ve Yusuf'u orada bulamadığında, üzerindeki giysilerini parçaladı." (Musa, 1. kitap 37,29)

43- Ölen için yakılan mum yaşamı simgelemektedir. (20, 27);/

"Tanrı'nın bir ışığı, insanın ruhudur; bedeninin tüm hücrelerine dolar."

Lambalar

Bay Schneider, yerinden çıkmış olan kapıyı yeniden onartmıştı. Tüm zararı kendi karşılamak zorundaydı, hatta Bay Resh'in bahçesindeki kırılan gül çubuklarını bile. Çekmecele-
rin, içindekilerle birlikte üzerlerine düşmesiyle, çubuklar epey zarar görmüştü.

Zile bastım.

Bay Schneider, ayaklarını yere süre süre kapıya yaklaştı. Kapı aralığından kuşkulu gözlerle bana baktı. Beni tanıyınca, merdivenlere doğru kulak kabarttı. Birden kapıyı açtığı gibi beni içeri çekti. Ancak ondan sonra benimle görüştü.

“Size yanlışlıkla bizimkilerin arasına karışmış bir mektup verecektim.” dedim.

Bay Schneider, sessizce başını oynattı. Mektubu alırken elleri titriyordu. Elleri kirlenmişti. Bunu kendisi de fark edince, ellerini, beline bağlamış olduğu çiçekli önlüğe sildi. “Teşekkür ederim” demesi zar zor anlaşılmıştı.

Kararsızca holde duruyorduk. Bay Schneider mektuba bakıyor ama onu açmıyordu. Aslında gitseydim iyi olurdu.

“Friedrich evde yok mu?” diye sordum.

Bay Schneider mutfağı göstererek, “Çalışıyor.” dedi. Yorgun bir halde beni mutfağa geçirdi. Mektup hala elindeydi.

Mutfak, bir lamba dükkanına dönmüştü. Her yerde lambalar vardı. Bir kısmı yere bırakılmış, bir kısmı da tavana asılıydı. Bir

yanda kirli, yamuk, kırık lambalar, bir yanda da tertemiz, düzgün ve yepyeni lambalar vardı.

Hepsinin ortasında ise Friedrich oturuyordu. Masada kolay erişilebilir bir yerde rulo halinde teller, lehim kabı, temizlik maddeleri ve çeşitli derecelerde ampul bulunuyordu. Friedrich'in önlüğünün cebinde ise, tornavidalar, kerpetenler ve bıçaklar bulunuyordu. Babası gibi o da beline bir önlük bağlamıştı.

“Ne yapıyorsun?” diye budalaca sordum.

Friedrich gülümseyerek, “Görüyorsun ya, lamba onarıyoruz!” dedi.

Bay Schneider, eline bir bez alarak paslanmış lambalardan birini temizlemeye başladı. Ben, Friedrich’le sohbet ederken, o da masada bir taburenin üstüne oturmuş, başını işinden hiç kaldırmıyordu. Friedrich, “Babamın çalışmasına artık izin verilmiyorsa, o zaman bunu benim üstlenmem gerekiyor. Babam tanıdıklarından eskimiş lambalar getiriyor. Sonra da onları birlikte yeniden işe yarar hale getiriyoruz.” diye açıkladı. Ben hala şaşkın şaşkın etrafa bakıyordum.

Friedrich, birkaç hareketle, ayaklı bir lambayı vidalarından gevşetti. Kablosunu bir uzman edasıyla yokladıktan sonra duyla olan bağlantısını kontrol etti. Sonra küçük bir tornavidayla parçaları yeniden vidaladı ve yeni bir ampul takarak elektrik düğmesini denedi. Yüzünde hoşnut bir ifadeyle başını sallayarak lambayı kenara bıraktı. Bir apliği babasına uzattı ve gülümseyerek, “Bunu daha iyi temizlemeliyiz.” dedi.

Sonra bana doğru dönerek, “Müşterilerimiz temiz iş istiyor.” dedi. “Bizden memnun kalırlarsa bizi başkalarına da tavsiye ederler. Ne kadar fazla lamba gelirse o kadar iyi olur!” diye devam etti. Kısa bir suskunluktan sonra “Senin tanıdığın kimseler yok mu? Biz gerçekten ucuza çalışıyoruz.” dedi.

“Bir bakalım.” dedim.

Soğuk mutfak hiç hoşuma gitmemişti. Bomboştı. Bay

Schneider'le Friedrich bana çok değişmiş geliyorlardı. Bu Friedrich'i hiç tanı mıyordum. Gitmek üzereydim ki yanlışlıkla mektubun üzerine bastım. Hala açılmamıştı.

“Bay Schneider, mektubunuz” diye hatırlatarak, ona uzattım. “Ver bakayım” dedi Friedrich.

Bay Schneider mektuba uzanmadığı için ben de Friedrich'e verdim.

Friedrich, zarfı yırttı. Kirli elleriyle mektubu zarftan çıkardı. Birdenbire yüzü tamamen değişivermişti. Kocaman, biçare gözlerle bana baktı. “Bay Resch çıkarıyor bizi” dedi. Bunu son derece ümitsiz bir sesle söylemişti.

Bay Schneider, ayağa kalktı. Friedrich'in başını kendine doğru çekti ve saçlarını okşamaya başladı. “Durum kötü evlat. Fakat bunu dert etme. Bay Resch, bize oturabileceğimiz yeni bir ev bulamadığı taktirde bizi çıkaramaz” dedi.

On dört yaşındaki Friedrich, masada oturmuş küçük bir çocuk gibi ağlıyordu.

Bay Schneider omzumdan tutarak beni kapıya kadar uğurladı. Beni dışarı çıkarmadan önce merdivenleri dinledi. Eli mi sıktıktan sonra beni gönderdi. Aşağı inmek üzereydim ki, Bay Schneider peşimden gelerek, “Lütfen, en kısa zamanda bize yine ziyarete gel” diye fışıldadı. Sonra daha da alçak bir sesle, “Bundan kimseye söz edecek olursan, işimizi kaybederiz.” dedi.

Film

Girişte koskoca harflerle, ‘Jud Süß’ yazılıydı.⁴⁴⁾ Yazının iki tarafında da şakaklarında lüleleri olan birer Yahudi portresi resmedilmişti.

Film sekizinci haftasını dolduruyordu. Okullardan sınıfça gelenler, polis birimleri akın akın bu filme geliyor, gişeleri kapatıyordu. Savaş, çoğu eğlenceyi sınırlandırdığı için, film de en önemli sohbet konusu olmuştu. Hakkında bu kadar konuşulan bir film de doğal olarak herkeste merak uyandırıyordu.

Friedrich beni sabun dükkanının önünde bekliyordu. Bir Yahudiyle olan arkadaşılığımın dolaylı Hitlerci Gençlik tarafından uyarılmıştı. O zamandan beri, Friedrich’le sadece tanıdıklarla karşılaşma korkumuzun olmadığı yerlerde görüşüyorduk.

“Resimlere baktım.” dedi Friedrich. “Beni de götürdüğün için çok mutluyum. Tek başıma buna cesaret edemezdim” diye devam etti.

Friedrich küçük vitrindeki tanıtım yazılarını okurken, ben de gişeye gittim. Fiyat tahtasının altındaki ışıklı levhada, “On dört yaşın altındakiler giremez.” yazıyordu. İki tane bilet aldım. Bazen kimliği hemen girişte göstermek gerekiyordu. On dört yaşın altındakileri giriş kapısından dahi içeri almıyorlardı. Fakat bu kez kimse kimliğime bakmadı. Friedrich’inde korktuğu buydu

44- Bu film, Yahudileri karalayan bir filmi. Planlanan Yahudi politikası için bir zemin oluşturunuyordu.

işte. Gerçi ikimiz de on beş yaşındaydık fakat Friedrich'in sadece Yahudi kimliği vardı.

Friedrich, "Aldın mı?" diye sorarken bir yandan da dikkatlice etrafına bakıyordu.

Başımla onayladım. Elimdeki biletle yavaş ve görünürde emin bir edayla salon kapısına yaklaşıyordum.

Friedrich peşimden geliyor ve kendisini biletleri kontrol eden yer gösterici bayandan gizleyebilmem için dikkatli davranıyordu. Fakat bizi içeri alan bayan da kimlik istemedi. Bize bakmadı bile. Tekdüze bir mırıltıyla yer göstericiye, "Sola lütfen" dedi ve içeri girmemize izin verdi.

Salonun avlusunda Friedrich'in derin bir nefes aldığını duydum. "Bu aptalca kandırmacada kendimi hiç de iyi hissetmiyorum ama böyle bir film benim için çok önemli." dedi.

Yarı karanlık salona girdik. Başka bir yer gösterici bayan bizi karşıladı ve oturacağımız koltuk sırasına götürdü.

Friedrich, nazik bir şekilde teşekkür etti.

Yer gösterici de ona gülümsedi.

Daha henüz erken olduğu için, kendimize orta sıralarda, tam perdenin karşısında güzel bir yer seçebildik. Diğer koltuklarda da henüz birkaç kişi oturuyordu.

Friedrich, kendiliğinden kapanan koltuğuna oturmadan önce her tarafa bakındı. Sonra bacaklarını uzatarak rahat koltuğun tadını çıkarmaya çalıştı. Koltuğuna dokunarak, beğeniyle "Dolgu" diye kanaat getirdi. O arada salona başka bir yer gösterici girmişti. Bu diğerlerinden yaşlıcaydı. Daha önce geçtiğimiz sıranın başında durdu. Genç yer gösterici bayan ise diğer tarafa geçti ve bizim sıranın başında durdu. Friedrich ona yol vermek için ayağa kalktı.

Genç yer gösterici bayan yine güldü ve şükran duyduğunu belirten bir edayla başını salladı.

Friedrich alçak bir sesle, "Annem öldüğünden beri bugün ilk

kez yine bir film izleyeceğim. Ne film ama! İyi ki annem son iki yıldır olanları yaşamak zorunda kalmadı. Durumumuz çok kötü ama bunun sebebi sadece savaş değil.” dedi.

Salon yavaş yavaş doluyordu. Sağımız solumuz dolmuştu. Öğle sonrasında bu erken vaktinde ne de çok genç gelmişti! Yer göstericiler kapıları kapattı. Herkes lambaların sönmelerini bekliyordu.

Birden, tavandaki aydınlatma yanıverdi. Hoparlörden gelen bir ses, “Dikkat! Gençlerden kimliklerini çıkarıp hazır bekletmelerini rica ediyoruz.” dedi.

Yer göstericilerin ikisi de, biri baş kısımdan diğeri de sondan olmak üzere, sıralardan geçip kontrole başladılar. Kimliklere sadece bir göz gezdirip geri veriyorlardı. Birkaçını dışarı gönderdiler. Her şey çabuk ve sakince oluyordu.

Friedrich’in rengi atmıştı. Koltuğunda huzursuzca hareket edip duruyordu. Gözleri, bir yer göstericide, bir bizim sıradaydı.

“Heyecanlanacak ne var ki?” diye onu sakinleştirmeye çalıştım. “Sadece on dört yaşında olup olmadığımıza bakıyorlar. Bana bırak bu işi. Senin kimliğini göstermene gerek yok.” dedim.

Fakat Friedrich’in davranışları, gittikçe daha dikkat çekiyordu.

Etrafımızdakiler dönüp bize bakıyordu.

Utanmıştım.

Sonunda Friedrich bana doğru eğildi ve küçük bir kız gibi kulağıma fısıldamaya başladı: “Senden bir şey gizledim. Yahudilerin sinemaya girmesi yasak. Beni yakalarlarsa kovarlar. Kaçmam gerek, yardım et bana.”

Yaşlı olan yer gösterici önümüzdeki sırada ilerliyordu.

Friedrich hala tereddütlüydü.

Kadın yaklaşıyordu.

Friedrich birden ayağa fırladı.

Kadın, “Dur!” diye seslendi.

Friedrich, aradan geçmeye çalışıyordu fakat yan koltukta oturanın bacakları gitmesini zorlaştırıyordu.

Kadın ona yetişmişti. “Bunu biliyorum” diye salonda bağırdı. “Kimlikler bakılana kadar bir yerde saklanacak, lambalar söndüğünde de yine salona döneceksin, değil mi?” diye açıkladı.

Friedrich’in yanına dikildim.

Kadın, “Haydi bana kimliğini göster” dedi Friedrich’e. “Sonra da nereye gidersen git” diye ekledi.

“İşte burada” diyerek, kadına kendi kimliğimi gösterdim.

Kadın, “Sana demedim. Ben şunu kastediyordum.” diye ısrar etti.

“Biz beraberiz” lafı ağzımdan birden çıkmıştı. Hemen pişman olmuşum.

Kadın beni dinlemiyordu.

Friedrich titriyordu. Kıpırmızı bir yüzle, “Ben... ben unuttum...” diye kekeledi.

Arada, salonun arka kısmında bulunan genç yer gösterici yanımıza gelmişti. “Çocuğu rahat bıraksana. Bu kadar tantanaya ne gerek var? Haydi, zaman doldu” dedi.

Friedrich, “Lütfen! Bırakın gideyim. Kendiliğimden gitmek istiyorum” diye yalvardı.

Yaşlı kadın sırtarak ellerini beline götürdü. “Bu işte bir bit yeniği var.” dedi.

“Hiçbir şey yok.” diye belirtti Friedrich.

Kadın hızla Friedrich’in ceketine uzandı. Cebini yokladı. Sonra “Peki bu ne oluyor?” diyerek içindeki kimlikle birlikte kimlik kılıfını gösterdi.

Friedrich, “Kimliğimi verin bana. Kimliğimi istiyorum.” diye bağırarak, kimliğini kadının elinden almaya çalışıyordu.

O ise, bir yandan sırtıyor bir yandan da geriye doğru yaylanarak, Friedrich’in kimliğe ulaşmasına engel oluyordu.

Friedrich çıldırmış gibi davranıyordu.

Genç yer gösterici, Friedrich'i sakinleştirmeye çalışıyordu.

Bu arada, yaşlı olanı, elindeki kimliği dikkatlice inceliyordu. Birden yüzü ciddileşmişti. Hiç tereddüt etmeden kimliği Friedrich'e geri verdi. "Gel!" diye emretti.

Friedrich sıradan geçerek, yan koridora çıktı.

Ben de arkasından geliyordum.

Herkesin gözü üzerimizdeydi.

Yan koridora çıktığımızda, yaşlı kadın, Friedrich'in kolundan tutarak, salondan dışarı çıkardıktan sonra "Sen hayatına mı susadın? Niyetin toplama kampına gitmek herhalde" diye sitem etti.

Arkamızda ışıklar söndü ve filmin zafer fanfarları ötmeye başladı.

Banklar

Şehrin ortasındaydım. Birden yanı başımda, Friedrich bitivermişti.

“Bana ayıracak vaktin var mı? Sana bir şey anlatmam gerek. Babam bunu anlamıyor. Adamakıllı dinlemiyor zaten ama bunu birine anlatmam gerekiyor, yoksa dayanamayacağım. Fazla uzun sürmez, bundan emin ol!” dedi. Yanıtımı beklemeden yanımda yürümeye devam etti. “Yaklaşık dört hafta önceydi. Yarım kilo makarna alman için şehrin girişine gitmem gerekiyordu. Bir tanıdık bize vereceğine dair söz vermişti.

Eski kilisenin önünden geçerek, sıra sıra ağaçların bulunduğu, hani tramvayın sola saptığı cadde var ya, işte oraya gelmiştim. O ağaçların hepsi ıhlamur ağacıydı ve o kadar güçlü bir şekilde kokuyorlardı ki... çiçekleri yeni açıyordu.

Kırmızı tuğla yapıya kadar gelmiştim. Yola hiç dikkat etmemiştim sadece ayakkabılarımdan ucuna bakıyordum. O an birdenbire, önümde giden bir kızı fark ettim.

Minicik ayakları vardı. Uzun süre onu takip ettim. Ayaklarının yere değişini ve o ağır fileyi taşıyışını izliyordum.

File, çürük elmalarla doluydu. Canım çekmişti. Eğer bir tanesi düşecek olursa onu hemen kapacaktım. Ben daha bunu aklımda tasarlarırken, file birden ‘cart’ diye bir ses çıkarmasın mı? Ve içindeki tüm nimet, caddeye yuvarlanmasın mı? Kız arkasını döndü ve ellerini ağzına götürerek, ‘Lanet savaşı filesi’ dedi.

Elmaları toplarken ona yardımcı oldum. Yeniden fileye doldurduk. Fakat fileyi bir türlü onaramıyorduk. Sonra elmaları kızın evine kadar birlikte taşıdık.

Kızın adı Helga. Babası asker. Çocuk yuvasında çalışıyor. O gün tatil olduğu için taşraya giderek kendi elleriyle ördüğü mutfak bezlerini, elma karşılığında takas etmiş.

Eve vardığımızda, bana güler bir yüzle ‘Teşekkür ederim. Hoşçakal’ dedi. Elmalardan bir tanesini de hediye etti. Ama ben onu yemedim. Hala saklıyorum, anı olarak.

Hemen bizim o tanıdıklara koştum ve verdikleri makamayı aldım. Eve giderken çocuk yuvasının önünden geçtim. Akşam saat kaçta kapattıklarını sordum. O günden itibaren her akşam orada bekledim. Helga dışarı çıktığında beni görebileceği bir şekilde oradan geçiyordum. Beni görür görmez ona selam veriyordum.

Önce çok şaşırıyordu. Sonra daha güzel görünüyordu. Artık geceleri rüyamda sadece onu görüyordum.

Bir hafta sonra onu ta evinin kapısına kadar götürebiliyordum. Sana ne kadar mutlu olduğumu anlatamam. Birlikteyken, fazla bir şey konuşmuyorduk. Sadece yan yana yürüyebilmemiz dahi çok güzel bir şeydi. Helga bazen bana şöyle yandan bir baktı.

Fakat Helga sadece adımın Friedrich Schneider olduğunu biliyordu. Bunun dışında benimle ilgili hiçbir şey bilmiyordu. Başka bir şey de söyleyemezdim zaten. O durumda, akşamları onu almama razı olmazdı.

Bundan bir önceki pazar günü, şehir parkında buluşacağımıza dair birbirimize söz vermiştik. Babam zaten her akşam geç gelişime şaşırıyordu. Bir keresinde beni süslenirken görünce, başını sallayarak, “Ne yaptığını iyi düşün Friedrich.” dedi. Başka da bir şey söylemedi. Sonra arkasını döndü. Fakat ben yine de gittim.

Hava çok güzeldi. Güller açmaya başlamıştı bile. Şehir parkı tenhaydı. Yalnızca bebek arabalarıyla gezen birkaç anne vardı.

Helga'nın koyu kırmızı bir elbisesi, siyah saçları ve gri gözleri vardı. Ona baktığımda içimde bir şeyler hissediyordum. Helga'ya, şu büyüklükte küçük bir şiir kitabı getirmiştim. Buna o kadar sevinmişti ki utanmıştım.

Şehir parkında gezerken bir yandan da Helga kitaptan şiir okuyordu. Birçoğunu ezbere biliyordu.

Ben hep bizi kimsenin göremeyeceği kuytu yollar arıyordum. Bir süre sonra Helga oturmak istedi.

Ne yapacağımı şaşırılmışım. Buna karşı çıkacak değildim ya. Benim daha aklıma henüz bir fikir gelmeden, o yeşil banklardan birine gelmiştik bile. Helga da oraya hemen oturmuştu.

Ben bankın önünde duruyordum. Arada bir ağırlığımı bir bacağımdan diğerine veriyordum. Oturmaya cesaret edemiyordum. Sürekli birilerinin gelip gelmediğini gözlüyordum.

"Neden oturmuyorsun?" diye sordu Helga. Hiçbir bahane bulamıyordum. Helga "Otur şuraya!" dediğinde de gerçekten oturmuştum.

Fakat oturduğum yerde hiç rahat olamıyordum. Ya bir tanıdık geçseydi? Bankta bir sağa bir sola kayıyor, huzursuz oluyordum.

Helga'nın dikkatini çekmişti. Çantasından bir parça çikolata çıkararak bana uzattı. Ne zamandan beri çikolata yememişim. Ama bu kez hiç hoşuma gitmemişti, çünkü çok fazla tedirgindim. Teşekkür etmeyi dahi unutmuşum.

Helga, şiir kitabını kucağına koymuştu. Okumuyor, sadece bana bakıyordu. Arada bir, bir şeyler soruyordu.

Ne yanıtladığımı hiç hatırlamıyorum; çünkü o yeşil bankın üzerinde korkmaktan başka bir şey yapamıyordum. Ansızın Helga ayağa kalktı. Koluma girerek beni de kaldırdı ve yürümeye devam ettik.

Çok fazla yürümemiştik ki, üzeri 'Sadece Yahudiler için' yazılı, sarı bir bankın önüne gelmiştik.

Helga bankı göstererek, 'Buraya oturursak sakinleşir misin?' diye sordu.

Neye uğradığımı şaşırmiştım. 'Nereden biliyorsun?' dedim.

Helga, sarı banka oturdu ve dedi ki: 'Tahmin ettim' bu sözü öylesine sıradan ve doğal bir şekilde söylemişti ki...

Ama ben onunla o Yahudi bankında nasıl öylece oturabilirdim ki...? Helga'yı oradan kaldırdım ve evine götürdüm. Yaşadığım hayal kırıklığından dolayı hıçkırığa hıçkırığa ağlayabilirdim. O güzel pazar günü... Fakat onunla daha fazla el ele dolaşıp bir şeyler konuşacak durumda değildim.

Helga ise, bir Yahudiyle arkadaşlık etmesi çok doğal bir şeymiş gibi davranıyordu. Yol boyunca, ailesinden, çocuk yuvasındaki çocuklardan, tatilden bahsediyordu. Ve elimi tutmuştu. Hem de çok sıkı tutmuştu.

Eve vardığımızda, kapının önünde durdu. Bana uzun uzun baktıktan sonra 'Bir dahaki pazara yine buluşuyoruz. Fakat şehir parkına gitmiyoruz. Şehrin dışına, ormana gidiyoruz. Orada sarı banklar yok.'

Onu vazgeçirmeye çalıştım ama ben daha sözümü bitirmemiştim ki, eve girmişti bile.

Akşam hatta gece boyunca şehirde dolanıp durdum. Sokağa çıkma yasağı başladıktan çok sonra eve varmıştım. Yakalanmadığım için çok şanslıydım. Fakat babam beni epeyce bir azarladı.

Bütün hafta boyunca gidip gitmemeyi düşündüm ama pazar günü gelip çıktığında, gitmekten vazgeçtim. Yapamam. Kızı benimle birlikte görececek olurlarsa, kampa götürürler!"

Haham

Bir teyze bize bir çuval patates hediye etmişti. Akşamleyin, ‘hazinenin’ yerleştirilmesi ve dağıtılmasında anneme yardımcı oldum. Küçük bir sepet dolusu patates de Schneiderlere ayrılmıştı.

Annem, yukarıya doğru kulak kabarttı. Yukarıdan gelen sesleri işitince, beni sepetle birlikte yukarı gönderdi.

Merdivenden yukarı çıktıktan sonra zile basıp bekledim. Kapıyı kimse açmayınca zile bir daha bastım. Fakat Schneiderlerin evinden hiçbir ses gelmiyordu.

Annem, “Yukarıda birilerinin olduğuna yemin edebilirim” dedi. “Bir daha birinin yukarı çıktığını duyarsak, tekrar denersin oldu mu? Belki de rahatsız edilmek istemiyorlardır.” diye ekledi.

Kısa bir süre sonra Friedrich yukarı çıktı. Onun adımlarını tanıyordum. Ona yetişmek için hemen sepeti kaptığım gibi merdivenleri çıkmaya başladım. Ancak daha ona yetişmeden kapı kapanmıştı. Yine yukarıya kadar çıkıp zile basmam gerekiyordu. Fakat bu kez de boşunaydı. Zile üçüncü kez basışımdan sonra sepeti yere bıraktım ve kapıya vurmaya başladım; çünkü bu defa evde birinin olduğundan emindim.

“Friedrich! Friedrich!” diye seslendim. Nihayet kapı açılmıştı. Fakat karşımda Friedrich değil, Bay Schneider duruyordu. Bir

an kızgınlıkla yüzüme baktıktan sonra beni öyle bir hızla içeri çekti ki sepeti dışarıda bırakmak zorunda kalmıştım.

Patatesleri içeri alabilmek için tekrar dışarı çıkmam gerekiyordu. Yine hole döndüğümde, “Patateslerden dolayı gelmiştim. Onları size verecektim.” dedim.

Bay Schneider hala asık bir suratla, “Bu yüzden mi bunca gürültü?” dedi.

“En az on kez zile bastım ama kimse kapıya gelmedi, oysa içerde birinin olduğu duyulabiliyordu.” diye kendimi savundum. “Bu yüzden kapıya vurdum.” dedim.

Friedrich de hole gelmişti. Beni başıyla selamladıktan sonra elimdeki sepeti aldı. Babasına, “Ona neden kızılıyorsun?” dedi. “Bize patates getirdiği için sevinmen, teşekkür etmen gerekiyor. Ne kadar ihtiyacımız olduğunu biliyorsun.” diye ekledi.

Bay Schneider bana arkasını döndü. “Sen hangi hakla benimle bu tonda konuşabiliyorsun? Haddini bil!” diye Friedrich’e köpürdü.

Fakat Friedrich susmadı: “Senden bir şey istendiğinde aklını kaybediyorsan, bu benim suçum mu?” dedi.

Bay Schneider sesini daha da yükselterek, “Aklını yitiren ben değilim, sensin. Yoksa babanla bu şekilde konuşmazdın!” derken hızlı ve sinirli bir şekilde nefes alıp veriyordu. “Aklın başında olsaydı böyle bağırılmazdın. Bari pencereye çık da bağır, herkes duysun, seni böyle telaşlandıran şeyi!” diye karşılık verdi Friedrich.

Kendini kaybetmiş bir halde, neredeyse ağlamaklı bir sesle cevap verdi Bay Schneider: “Evet, elimde değil, çıldıracak gibiyim, korkuyorum işte. Korkudan neredeyse öleceğim.”

Friedrich dişlerini sıkarak, “Onu sokağa mı atmak istiyorsun? Onu kurban mı etmek istiyorsun? Sadece kendini rahatlatmak için. İğrenç bir şey bu!” Friedrich’in babası ağlıyordu.

Friedrich, üzgün ve öfkeli gözlerle babasına bakıyordu.

Beni de unutmuş gibilerdi.

O an sessizce salonun kapısı açıldı ve yaşlı, sakallı bir adam görüldü. Beni görünce ürktü. Fakat hemen toparlandı.. Sakin bir sesle, “Benim yüzümden kimse kavgaya etmesin; benim yüzümden kimse korkmasın. Gidiyorum.” dedi.

“Hayır!” diye neredeyse aynı anda bağırıldılar Friedrich’le babası. Bay Schneider iki kolunu da açarak kapıya dayandı ve “Hayır, burada kalıyorsun.” diye bağırırdı.

Yaşlı adam, belli belirsiz başını salladı.

“Artık çok geç. O beni gördü.” dedi, beni kastederek. Friedrich, hemen yanına dikildi. “Ben onun adına temin edebilirim. O gammazlamaz!” dedi.

Fakat sakallı adam ikna olmamıştı; “Çok fazla bilen var, bu iyi değil. Neden herkesi tehlikeye sokayım ki...? Ben yaşlıyım; ben üstesinden gelebilirim ve şükürler olsun yüce Tanrım bana yardım edecektir.”

Bay Schneider kendini toparlamıştı. Yaşlı adamı ve bizi salona doğru itmeye çalıştı. Salona girdikten sonra konuşmaya başladı: “Bu Bey, tanınmış bir Haham’dır.”

Haham eliyle itiraz ederek, “Aranıyorum. Schneiderlere sığındım. Fakat bu ömür boyu süremez. Dostlar bana yardımcı olacaktır.” dedi. Tam karşına dikilmiş, bana bakıyordu. “Yakalanırsam, beni bekleyen şeyin ne olduğunu biliyorsun değil mi? Şükürler olsun ki o benzersizdir; merhamet ederse beni bekleyen ölüm olacaktır. Yok eğer bunu benden esirgerse, tarifsiz acılar çekeceğim. Fakat bu sadece benim için geçerli değil, beni saklayan, bana yataklık edenleri de aynı son beklemektedir.” dedi.

Haham, “Bizi ihbar etmeyecek olursan, senin başına ne gelebileceğini de biliyorum. Senin için ne korkunç bir şey olurdu. Bilseydin bize yardım etmezdin. Şimdi benim kaderim sadece senin kararına bağlı. Bu yükü taşımak sana çok ağır gelirse, bu-

nu bana söylemelisin. Hiç değilse Friedrich ile babasını kurtaralım. Gitmem gerektiğine karar verecek olursan, bil ki seni lanetlemeyeceğim.” diye devam etti.⁽⁴⁵⁾

Bay Schneider, Haham ve Friedrich; hepsi bana bakıyor, benim hükmümü bekliyorlardı.

Ne yapacağımı bilemiyordum. Haham, benim için bir yabancıydı. Ya annem? Babam? Onlar bana bu Yahudiden daha yakın değiller miydi? Yabancı bir Yahudi uğruna annem ve babamı tehlikeye atmaya hakkım var mıydı? Ya ağzımdan kaçarsa? Bu sırla yaşamımı normal bir şekilde sürdürebilecek miydim? Yoksa Bay Schneider gibi bu sırrın altında ezilecek miydim?

Ben yanıtlamakta geciktikçe, onların yüzü beni daha da baskı altına alıyordu.

Alçak bir sesle, “Ne yapmam gerektiğini bilemiyorum. Bilemiyorum.” dedim.

45- Adalet kavramı, Yahudi dininin başta gelen değerlerinden biridir.

Yıldızlar

Merdiven boşluğu karanlıktı. Schneiderlerin kapısına parolamızı sessizce tıklattım: Bir kez: ‘Tık’ sonra uzun bir ara, sonra iki kez ‘Tık Tık’, kısa bir ara ve sonra da üç kez: ‘Tık, tık tık’.

İçerden temkinli sesler geliyordu. Bir kapı açılmıştı. Bulduğum yer hala karanlıktı. Bir el, kapının pervazında geziniyordu. Kilit açıldı ve pervazla kapı arasında siyah bir boşluk oluştu.

Adımı fısıldadığımda kapı iyice açıldı. Usulca içeriye girdim ve karanlık holde, kapının yeniden kapanmasını bekledim.

Bir el, ceketimin kolunu yokladı. Sonra tuttu ve içeri çekti.

Bu Haham’dı; tutuşundan anlamıştım. Salonun kapısına geldiğimizde, Haham, kapının camını hafifçe tıklattı. Sonra kapıyı itti. Salonda da ışık yoktu. Ancak biz Haham’la birlikte odaya girdiğimizde kibrit çakıldı ve bir mum yakıldı.

Salonun çok ıssız ve soğuk bir görünümü vardı. Pencerele kalın perdelerle kapatılmıştı. Önünde daha önce mobilyaların bulunduğu duvarların boyları, açık lekeler halinde belirgindi. Yerde, eski örtülerden, yatak ve paçavralardan oluşmuş bir yatak bulunuyordu. Odanın ortasında duran masa herhalde evin kullanılabilir tek mobilyasıydı ve masanın üzerinde de gümüş bir Sabbat lambasındaki mumun alevi etrafa ışıldıyordu.

“Friedrich nerede?” diye sordum.

Masanın önünde oturan Bay Schneider, omzunu silkti. Sonra

“Tanındıklara gitti” diye yanıtladı. “Dışarı çıkma yasağı saatine yakalanmış olmalı. Sabaha kadar orada kalır artık.” diye ekledi.

Haham, sandalyeye oturarak, yerde duran eski bir paltoyu kaldırdı ve “Senin gözlerin daha iyi. Bana şu ipliği iğneye geçirir misin?” diye rica etti. Bana siyah bir iplikle bir iğne uzattı.

Ben ipliği iğnenin deliğinden geçirmeye çabalarken, O “...çünkü yine o zamanlara döndük. Yine sarı bir yıldız taşımamız gerekiyor.” dedi. Bu arada bana, masada bulunan bir yığın sarı yıldız kümesini gösteriyordu.

Avuç içi büyüklüğündeki sarı yıldızların kenarları siyah renkle çevriliydi. Bu yıldızlar, kumaşın sol göğse denk gelen kısmına dikilmesi gerekiyordu. Davut yıldızı* şeklindeydi. Ortasında İbraniceye benzeyen harflerle ‘Yahudi’ yazılıydı.⁽⁴⁶⁾

Bay Schneider, ayağa kalktı. Bana doğru hafifçe eğildi, sanki bir sahnede duruyor ve aşağıda onu izleyenleri selamlıyordu. Sonra atkısının düğümünü çözerek, sandalyeye astı. Sağ eliyle sol yanını, yani pardösüsünü işaret etti; üzerinde sarı bir yıldız bulunuyordu.

Pardösünün düğmelerini açtığında, içindeki ceketinde de sarı bir yıldız vardı. Ceketini de açtığında, yeleğinde de sarı bir yıldız bulunuyordu.

Bay Schneider, alaylı bir sesle, “Yahudilerin bir zamanlar başlarına sarı bir şapka takması gerekiyordu. Bu kez de onun yerini sarı bir yıldız alıyor. Ortaçağa geri döndük.” dedi. “Ve yakında... yakında bizi belki de yakarlar. Ortaçağıdaki gibi!” diye ekledi Haham.

“Fakat neden?” dedim.

46- İki eşkenar üçgenin üst üste getirilmesiyle meydana gelen Davut Yıldızı, kutsal yazılardan aktarılmış olabileceği ihtimalinin dışında, çok eski dönemlerden beri Yahudiliğin sembolü olarak bilinmektedir.

* Davut Yıldızı- Yahudilerin Davut Peygamberin ardından esinlenerek, ‘Magen Davit’ dedikleri ve tılsımlı olduğuna inandıkları altı köşeli yıldız. Müslümanlar ise bu yıldızla ‘Mührü Süleyman’ derler. (Çev.)

“Neden?” diye tekrar etti Haham alçak bir sesle. “Neden? Kimin yüceleceğı, kimin alçalacağı, mahşerde belirlenir. Biz yüce Tanrımız tarafından seçilmiş bir halkız. Bizler farklı olduğumuz için, sadece onlardan farklı olduğumuz için zulme uğruyor, öldürölüyoruz.” diye açıkladı.

Bay Schneider yine yerine oturmuştu. Bir el hareketiyle Friedrich’in her zaman üzerine oturduğu sandığa işaret etti.

Haham, yeni dikmiş olduğu bir yıldızı okşadı. İğneyi kenara koyduktan sonra gözlüğünü çıkardı. Bakışlarını mum alevinin çıkardığı duman üzerinden karanlık odaya yöneltti. Alçak sesle anlatmaya başladı.....

Salomon

Ve günün birinde kralın nasihatçıları, Efendilerinin huzuruna çıkarak, “Efendimiz!” demişler, “Savaşçıların, yıllardır beklenti içerisinde senin hizmetindedir. Fakat mükafatları her zaman cüzzi olmuştur; çünkü ne savaşta ve ne de isyanda hiçbir ganimet edinememişlerdir. Şimdi tembel tembel beklemektedirler, şer gözlemektedirler! Onlara bir düşman göstermelisiniz yüce Efendimiz! Göstermelisiniz ki musallat olmasınlar kendi halkına.”

Kral bu sözleri enine boyuna tarttıktan sonra onlara şöyle demiş: “Madem ki kötülüğe o kadar susamışlar, o halde benden onlara izin: Yahudilere zulmetsinler! Bunun için ülkede bir şehir seçsinler ve orayı Yahudilerden temizlesinler. Ganimetin üçte birini Krala, geri kalanı da kendilerine alsınlar.”

İşte o seçilen şehirde, dindar, Yahudi bir aile yaşamış; bir karı-koca ve bir de oğul. Babanın adı Şloyne’ymiş, annenin adı Gittel ve oğlanın adı da Salamon’muş. Üçü de Tanrı’ya ve onun emirlerine sıkı sıkıya bağlılarmış. Kralın planları, yaşlı anneye babanın da kulağına gelmiş.

Şloyne bir gün, karısı Gittel’i kenara çekmiş ve ona şöyle demiş: “İkimiz de yaşlıyız, kaçmamız neye yarar; zaten fazla uzağa gidemeyiz. Bizi yakalar ve öldürürler. Kaçmayı başarabilsek bile açlık ve sefillik peşimizi bırakmayacaktır. O halde, gel neyimiz var neyimiz yoksa satalım. O parayla Salomon’u daha

iyi koruyabiliriz. Başka bir ülke onun çıkış yolu olur ve Tanrı huzuru ona orada verir.”

Anne Gittel’de başını eğmiş ve Şloyme’nin kararına razı olmuş; itaatla şöyle demiş: “Sana doğru gelen neyse öyle davran; Tanrı büyüktür ve onun isteği neyse, o olur.”

Şloyme ve Gittel, her şeylerini satıp savurmuşlar hatta çamadır sandığı ile yattıkları yatağı bile. Salomon’u çıkacağı yolculuğa hazırlamışlar.

Fakat Salomon henüz annesi ve babasıyla görüşmeden, kralın savaşçıları şehri basmış. Ortalığa korku ve dehşet yayılmış.

Şehirde sanki kıyamet kopmuş.

Yahudiler, diz üstü yere kapanarak merhamet dilemişler.

Fakat ganimete olan açgözlülük, kralın ordusundaki merhamet duygusunu yok etmiş. Savaşçılar evleri basmış, herkesi katletmiş, ölülerin bile ırzına geçmişler. Gümüş bardaktan, ahırdaki ineğe varana dek, işe yarar ne buldularsa talan etmişler. Geri kalanı da yakıp yıkmışlar.

Şloyme ile Gittel, savaşçıların yaklaştığını duyar duymaz, onu nelerin beklediğinden habersiz olan Salomon’u tehlikeden uzak bir yere gizleyip korumaya almışlar. Sonra da kralın askerlerinin karşısına dikilmişler.

Fakat askerler evde sadece tamahkar gözlerle hazine aradıkdan sonra Şloyme’yi tehdit ederek, kiler odalarını göstermesini emretmişler.

Şloyme, onları bodruma, oradan da ambara götürmüş fakat saklantıyı göstermemiş tabi. “Biz yaşlı ve yoksuluz...” demiş Şloyme ve “Bu evden başka hiçbir şeyimiz yok.” diye eklemiş.

Ona inanmamışlar ve evi yeniden aramışlar. Sonunda hiçbir şey bulamayınca da, kendilerinin Şloyme tarafından oyuna getirildiklerini düşünmüşler. Bunun üzerine Şloyme’yi yere yıkmışlar. Karısı Gittel’i de öfkeyle bıçaklayarak delik deşik etmişler. Sonra da hiçbir şeyi kaçırmamak için kanlı yollarına devam etmişler.

Kan revan içindeki Şloyme, acı içinde bağırın Gittel'i kapıya kadar sürükledikten sonra acı dolu sesiyle "Ölümümüz burada olacakmış. Ölürken bile Salomon'u koruyacağız." demiş.

Gittel, inilti içerisinde başını eğerek onu onaylamış. Kanlı elleriyle yüzünü kapatmış ve son nefesiyle, "Tanrı büyüktür ve sabrı daimdir!" demiş ve ölmüş. Şloyme'de ölüme yaklaştığını hissediyormuş ve çapulcu sürüsünün kapıdan içeriye girişini engellemek için o da eşiğe, karısının yanına uzanmış. Bedeninden oluk oluk kan akarken yaş dolu gözleriyle Tanrıya dua etmiş:

"Tanrım, benim güzel Tanrım neden gittin?

Ağlıyorum ama çare çok uzakta.

Gece gündüz sana seslendim,
adını çağırdım; çünkü sen kutsalsın!

Babam da hep sana güvenmişti,
sen de hep onun yanında oldun.

Sana kim yalvardıysa, o kurtuldu.

Ben ise insan değil, bir solucanım..."⁽⁴⁷⁾

Şloyme, bu duayı ederken ölmüş. Kanı Gittel'in kanına karışıp birikmiş.

Kralın savaşçıları, ganimet peşinde yakıp yıkarken, ölümlere de tükürüyorlarmış. Fakat hiçbirinin aklına Şloyme ve Gittel'in kanlı cesetlerinden oluşan eşiği aşmak gelmemiş.

Salomon, saklandığı yerden çıkmadığı için askerlerin onun varlığından hiç haberleri olmamış.

İki gün iki gece şehre, korku ve ölüm hakim olmuş. Şehrin dört bir yanı sadece dumanı tüten harabeler ve cesetlerden oluşan tümseklerle dolmuş.

Salomon, annesiyle babasını kapıda bulduğunda, kendilerini oğullarına feda ettiklerini anlamış. Bu onların yapabileceği bir fedakarlıkmış. Salomon, kan ağlayarak onlara bir mezar kazmış.

47- Davut 22, dize 2-7.

Sonra Tevrat ve İncil'in emirlerine göre, yedi gün boyunca yere çökerek, çıplak ayakla ölülerini anıp yasını tutmuş.⁽⁴⁸⁾

Sonra da uzak diyarlarda huzur içinde yaşayabilmek için memleketini terk etmiş.

Kralın askerleri ise karargahlarında, kendilerine bir başka şehri yağmalamak için gelecek yeni emri beklemeye koyulmuşlar.

†

48- Söz konusu 'Şive-oturmak', yakınların kaybında yapılmaktadır. Tevrat ve Eyüp'te bahsedilmektedir. 2,13:/ "Ve yedi gün yedi gece toprağın üzerinde onun yanında oturdular ve onunla konuşmadılar; çünkü acısının çok büyük olduğunu gördüler."

Ziyaret

Aşağıdan gelen gürültüyü duyduğumuzda, yataktaydık.

Kalabalık bir grup insan merdivenlerden yukarı ikinci kata çıktılar. Zile bastılar. Kimse açmayınca kapıyı yumruklamaya başladılar. “Çabuk açın! Polis” diye bağırdılar.

Schneiderlerin evinden hiç ses gelmiyordu.

Annemle babam üzerlerine birer pardösü atarak hole çıktılar. Ben de peşlerindeydim.

“Bir saniye lütfen” diye aşağıdan Bay Resch’in sesi duyuldu. “Lütfen kapıyı zorla kırmaya çalışmayın! Bende ikinci bir anahatar var! Ben açarım!” dedi ve soluya soluya merdiven korkuluklarına dayanarak yukarı çıktı.

“Domuz herif” dedi babam.

Yukarıda kapı açılmıştı. Büyük bir gümbürtüyle tekrar kapatıldı. “Eller yukarı!” diye biri bağırdı. Sonra bir sessizlik oldu. Sadece üst kattan ağır ağır yürüyen adımları işitebiliyorduk.

“Dışarı çıkıyoruz.” diye emretti babam. Üçümüz de merdiven başına dikiliverdik.

Kısa bir süre sonra biri aşağıya indi. Başında kaskı ve sırtında çuhadan mantosuyla, “Haydi, çekilin buradan!” diye çemkir-di. Babam, annemle benim kolumdan tuttu. Orada dikilmeye devam ettik.

Sonra Haham indi. Ellerinde kelepçeyle tutuklamışlardı onu. Genç bir adam ona refakat ediyordu. Genç adam bizi gördüğünde güldü.

Haham önce babama sonra da bana baktı ve başını öne eğdi. En sonunda Bay Schneider, merdivenlerden aşağı indi.

Onu kelepçelerinden tutarak götüren ise, kısa boylu çizmeli bir adamdı.

Bay Schneider, babamı gördüğünde, ona yüksek sesle “Siz haklı çıktınız, Bay...”

O an, kısa boylu adam, yumruğuyla Bay Schneider’in ağzına vurdu. Bay Schneider sendeledi. Susmuştu. Alt dudağı kanıyordu. Bize son bir kez daha baktıktan sonra teslimiyetle omuzlarını kaldırdı ve yürümesi için onu çekiştirip duran kısa boylu adamın peşinden gitti. Yukarıda kapı kilitleniyordu.

“Biri eksik.” dedi Bay Resch. “Birini unuttunuz.” diye ısrar etti.

“Onu da yakalarız” dedi ince sesli biri. Sonra uzun ve zayıfça biri merdivenlerden aşağıya koştu. Elinde kırmızı bir dosya kabı vardı. Bizi merdiven başında görünce, baş parmağıyla bizim daireyi işaret ederek, “Kaybolun haydi!” diye emretti.

Hepsi gittikten sonra Bay Resch de nefesinin zoruyla merdivenlerden aşağı iniyordu. Üzerinde sadece pijamaları vardı. Gülererek ellerini ovuşturuyordu. Babama, “Can sıkıcı kiracıdan artık kurtulduk! Aynı zamanda iyi de bir av yakalanmış oldu!” dedi.

Babam arkasını döndü ve bizi içeriye doğru itti. Sonra kapıyı öyle bir hızla kapattı ki dairenin tüm camları zangırdadı.

Yarasa

O gece hiçbirimiz uyumadık. Babam, huzursuzca sağa sola dönüyor, annem de ağlıyordu. Ben ise Bay Schneider'i düşünüyordum. O sabah kimsenin dışarıya gitmesi gerekmezken, hepimiz erkenden kalkmıştık.

Annem, "Friedrich'i eve çıkmadan yakalamalıyız. Evine gitmemesi gerekiyor." dedi.

Annem kahvaltı edemedi.

Babam da sadece biraz kahve içti.

Benim, holün kapısının önünde oturup dikkat etmem gerekiyordu. Kahvaltım da oraya getirildi. Bir yandan kahvaltımı ederken bir yandan da merdivenlere kulak veriyordum.

Gürültüler duyuyordum. Kapılar çarpıyordu, ayak sesleri geliyordu.

Fakat bunlar Friedrich'in ayak sesleri değildi.

Kahvaltımı yaptıktan sonra boş tabakları bir araya topladım. Tam mutfığa taşımak üzereydim ki, o an Friedrich'in adımlarını bizim basamaklara attığını duydum!

Annem, "Friedrich" diye fısıldadı. Gözleri korku doluydu. Korkudan kaskatı kesilmişti.

Şaşkın bir halde elimdeki kapıları koyacak bir yer aradım. Sonunda annemin ellerine sıkıştırdım.

"Koş!" dedi annem nefes nefese.

Merdivenleri koşarak Friedrich'e yetişmeye çalıştım.

Eve girmiş olmalıydı artık.

Schneiderlerin kapısı açıktı.

Friedrich'i aramak için içeri girdim.

Friedrich salonun kapısındaaydı. Bacaklarını iki yana ayırmış, hareketsizce salonun ortasında dizüstü oturan Bay Resch'e bakıyordu. Bay Resch'in, ölüye benzeyen soluk yüzü Friedrich'e dönüktü. Sağ elini yatağın dolgusuna sokmuştu, sol elini de hayret dolu bir edayla Friedrich'e doğru uzatmıştı. Taştan bir heykel gibi orada öylece duruyordu. Kımıldayan, sadece titreyen parmaklarıydı. Bayan Resch'in alışveriş filesi yerde duruyordu. İçi Bay Schneider'in kitaplarıyla doluydu. Filenin içinde iki lamba göze çarpıyordu. Geri kalanı, Schneiderlerin bir örtüsü altına gizlenmişti. Sadece gümüşten yapılmış Sabbat lambası görünüyordu, o da fileye sığmadığı içindi.

Odanın zemini kağıt, resim ve mektuplarla kaplıydı. Biri bunları karıştırmış ve etrafa dağıtmıştı.

Schneiderlerin üzerinde oturulabilen sandıklarından bir tanesi, götürülmek üzere kapının önünde duruyordu. Bay Schneider'in küçük alet çantası da sandığın üzerinde duruyordu.

Odada çıt çıkmıyordu. Bir soluk sesi dahi duyulmuyordu.

Dışarıdan, birbirleriyle konuşan insanların sesleri geliyordu.

İçerde korkunç bir sessizlik vardı.

Sokaktan bir araba geçmişti.

Kalbim deli gibi çarpıyordu. Hareket etmeye cesaret edemiyordum.

O an bana bir asır gibi gelmişti.

Ansızın Friedrich, Bay Resch'in yüzüne tükürdü. "Yarasa!" diye bağırdı Friedrich. Sonra "Yarasa" diye bir kez daha bağırdı.

Friedrich'in tükürüğü, Bay Resch'in yanağından aşağı yaavaşça dudağına kadar süzüldü.

Bay Resch, kol ağzıyla tükürüğü sildi. İkına ıkına solumaya başladı. Yüzüne kan yürümüşü. Bedeninin her yanı zangır zan-

gır titremeye başlamıştı. Eli, Sabbat lambasına uzandı fakat lambayı ıskaladı. Tekrar denedi ve bu kez tutabildi.

Friedrich hala aynı şekilde kapıda duruyordu hem de hiç kı-mıldamadan.

Bay Resch, eliyle yerden destek alarak, zorlukla ayağa kalkabildi. Islıklı nefesi ve eliyle yukarı kaldırdığı Sabbat lambasıyla, Friedrich'e yaklaşırken yalpaladı.

Friedrich hala kı-mıldamıyordu.

Ansızın Bay Resch, "İmdat!" diye bağırarak, sesiyle tüm binada bir feryat kopardı. "İmdat, saldırı var!" diye bağırmaya devam etti.

Friedrich sakın bir edayla arkasını döndü. Beni gördü. Ona bir işaret vermek istiyordum. "Bir Yahudi! Yakalayın onu! Polis!" diye cazgır bir sesle hala bağırıyordu Bay Resch.

Friedrich, başıyla beni selamladıktan sonra hızla yanımdan geçti, merdivenlerden aşağı koşarak binayı terk etti.

Resim

Babam gazetesini aldı, saate baktı ve “Bir saat içinde burada olacaklar.” dedi. İçi, en önemli eşyalarımızla dolu üç bavul, taşınmak üzere kapıda duruyordu. Mantolarımız ise sandalyenin üzerindeydi.

Annem, “Gitmeden önce biraz uzanmak ister misin?” diye babama sordu.

“Hayır!” diye reddetti babam. “Sonra kestiririm.” diye ekledi. Sonra yine sessizlik oldu; sadece saatin tık-takı duyuluyordu. Kitabımı okumaya devam ettim.

Ansızın dışarıdan zorlukla işitilebilen bir ses duyuluverdi.

İyice kulak kabarttım ama herhalde benden başka kimse fark etmemişti.

İşte yine! Usulca bir kapı tıklaması.

Babam da başını gazetesinden kaldırmıştı.

“Kapıya vurdular!” dedim.

Nefesimizi tutup dinledik.

Ve bir kez daha! Zayıf, neredeyse gerilimli bir tıklama!

“Bu Friedrich’in parolası!” diyerek yerimden fırladım.

“Dur! Sen burada kalıyorsun!” diye emretti babam. Beni iterek sandalyeme geri oturttu. “Annen bakar...” diye ekledi.

Annem sessizce odadan çıktı. Geri geldiğinde de Friedrich’i getirmişti.

Friedrich, paltosunun yakasını yukarı kaldırmıştı. Paltosu kirden keçeleşmişti. Masaya doğru yaklaştı, babamla bana elini uzattı. Eli de temiz değildi. Tedirgin bakışlarını, önce yüzümüze sonra da odaya doğrulttu. Sonra da “Şimdi giderim...” diye fısıldadı.

“Önce şuraya bir otur bakalım!” dedi babam.

Fakat Friedrich ayakta durmakta diretiyordu.. Mantosunu da çıkarmak istemiyordu. Sonunda yine de mantosunu çıkardığında, ceketinde ve pantolonunda kir izleri belli oluyordu. Ceketinin içinde gömlek yoktu. Annem odadan çıkarken, Friedrich birden ürpermişti.

Babam hiçbir şey sormuyor, hiçbir şey söylemiyordu. Sadece bakışlarıyla, Friedrich’e konuşması için cesaret vermeye çalışıyordu.

Uzunca bir aradan sonra Friedrich nihayet konuşmaya başladı. Kekeleyerek, “Gizli bir yerde kalıyorum.” dedi. “Ama nerede kaldığımı söylemem!” dedi öfkelenerek.

Babam, “Zaten söylemen de gerekmiyor.” diyerek onu rahatlatmaya çalıştı.

“Çok korkunç bir şey... böyle yalnız olmak... sadece eskiyi düşünebiliyorum. Ama o kadar çok şeyi unutmuşum ki! Anne-mi, babamı doğru dürüst hatırlayamıyorum bile. Bana onları hatırlatacak hiçbir şeyim kalmadı. Saati satmak zorunda kaldım. Bana yalnızca bu kaldı.” dedi.

Ceketinin cebinden üzerinde kendi isminin yazılı olduğu dolmakalem kapağını çıkarıverdi. Neudorf öğretmenin Friedrich’in on üçüncü yaşgününde hediye ettiği dolmakalemin kapağıydı bu.

“Diğer parçası yok.” dedi Friedrich. “Belki cebimden düşmüştür.” diye açıklama yaptı. Hassas bir dokunuşla kapağı okşadı. Annem sessizce odanın kapısını açtığı anda, Friedrich yine ürkmüştü.

Annem, Friedrich'e kalın bir sandviç getirmişti. Yanında durup yemesini bekledi. Friedrich'in önündekine nasıl giriştiğini görünce, tekrar mutfığa gitti.

Friedrich'in gözü, ekmekten başka hiçbir şeyi görmüyordu. Sandviçi birkaç ısırışta midesine indirmişti. Teşekkür etmeyi dahi unutmuştu. Son lokmayı da neredeyse çiğnemedен yuttuktan sonra tabaktaki kırıntıları da toplayıp yedi.

Annem ona iki sandviç daha getirmişti. Friedrich onları da tıpkı öncekiler gibi çarçabuk tüketti.

Sonra konuşmaya başladı: "Bana annemin ve babamın bir resmi gerekiyor. Size gelmemin sebebi de sırf bu yüzden. Sizde bir resmin olduğundan eminim. Hani o zamanlar, -okulun ilk günüydü- o uzun atın üzerinde... Biliyorum, o resim sizde. Lütfen onu bana hediye edin."

Friedrich susmuştu.

Babam düşünüyordu.

"O olsa olsa o büyük kutuda olabilir!" dedi annem ve babamın ona onuncu evlilik yıldönümünde, -işe girdikten kısa bir süre sonra- aldığı dev pralin çikolata kutusunu dolaptan çıkardı. Kutuyu açtığı anda en üstte bulunan resimler kayarak masanın üzerine düştü.

"Dur bakalım, bunlara çarçabuk bir göz gezdirelim." dedi babam ve hızlı bir şekilde baktığı resimleri peşpeşe kutuya geri attı.

"Bu süre içerisinde sen de benimle gel bakalım." dedi annem. Banyoda ona sıcak su hazırlamıştı ve ona benim çamaşırlarımdan çıkarmıştı.

Friedrich önce itiraz etti ama sonra yıkandı.

Karton kutuda yüzlerce resim, hatıra ve tebrik kartı bulunuyordu. Babama ben de yardımcı oldum. Resimlerin daha yarısına bile gelmemiştik ki sirenler çalmaya başlamıştı.

Friedrich şaşkın bir şekilde banyodan dışarı fırladı. "Ben şimdi ne yapacağım?" dedi korku içerisinde.

Babam, "Önce bir giyinmeni bitir!" dedi.

Friedrich, itaatkar bir şekilde temiz gömleğin düğmelerini ilikledi. Titreye titreye saçlarını taradı.

"Onu da yanımıza, bodruma götürelim" dedi annem.

"Olmaz, Bay Resch bizi hapse gönderir." diye itiraz etti babam.

Annem, "Ama onu şimdi nasıl sokağa atarız! Çocuğun haline baksana." dedi.

"En iyisi o burada, evde kalsın. Hiçbir şey olmaz. Alarm bitimine kadar burada bekler, sonra da resmi aramaya devam ederiz." dedi babam.

Friedrich verilen kararı çaresiz kabullendi.

"Fakat ışık yakmaman gerekiyor! Friedrich" diye uyardı onu babam.

Küçük valizlerimizi elimize alarak sığınağa doğru yürüdük.

Friedrich korku dolu gözlerle arkamızdan bakıyordu.

Dışarıda uçaksavarlar atılmaya başlanmıştı bile.

Gökyüzü ışıldıyor, uçaklar vınıyordu. Bölgeye parçalar düşüyordu.

Birden üzerimizde iki işaret ışığı parladı. Noel ağaçlarına benziyorlardı.⁽⁴⁹⁾

49- Söz konusu 'Noel ağaçları', saldıracak olan bombaların hedef alanını belirliyordu.

Bodrumda

Umumi sığınağın kapısı kapanmıştı. Babam valizini yere bıraktı ve çelik kapının kolunu bükmeye çalıştı fakat başaramayınca kapıya vurmaya başladı.

Bize kapıyı açan Bay Resch'di. Çelik kaskını ve sığınak görevlisi olduğunu gösteren kollarını takmıştı. "Biraz geç olmadı mı?" diye homurdandı.

Babam karşılık vermedi.

Kapaklı seti geçtik. Asıl korunma bölmesine girdiğimizde, "Heil Hitler!" selamı verdik.

Kimse karşılık vermedi.

Gözlerini kapatmış kadınlar, yaşlı adamlar, odaya düzensiz bir şekilde yerleşmişlerdi. Bazıları banklara uzanmıştı. Herkesin çıkını yanı başında duruyordu. İki kadın kucaklarındaki küçük çocuklarıyla, karanlık bir köşeye sığınmışlardı. Çocuklar mız-mızlanıyordu. Bir başka köşede birbirlerine sıkıca sarılmış bir çift oturuyordu; adam başçavuştu. Oksijen pompasının yakınına oturmuştuk. Orası bizim yerimizdi. Sığınak paketini ayaklarımızın arasına sıkıştırmıştık.

Babam, nemli beyaz duvara yaslandı ve gözlerini kapattı. "Bu şekilde öksürükten asla kurtulamazsın." dedi annem.

Babam yine doğruldu. "Zaten uyuyamıyorum!" diye yakındı. Annem, "Haklısın" diyerek başını salladı.

Bay Resch, görevli biri olarak koruma odasını gözetliyordu.

“Ne haber ahbap, izinde miyiz?” diye seslendi Başçavuş’a.

Başçavuş, ani bir hareketle doğruldu ve “Evet efendim!” diye onayladı.

Bay Resch, “Şu yukarıdakilere bugün yine günlerini göstereceğiz” diye böbürlendi. “Okudunuz mu? Dün yine otuz beş düşman uçağı düşürülmüş.” diye ekledi.

Başçavuş gülümseyerek, “Buna karşılık bugün üç yüz otuz beş uçak daha gönderilecek ve arkasından binlercesi daha.” dedi.

Bay Resch gırtlığını temizledi ve tek bir kelime etmeden yine giriş yerine geri döndü.

Başçavuş, yine sevgilisine sarıldı.

Dışarısı gittikçe daha fazla gümbürdüyordu. Top atışları tuhaf, boğuk bir ses çıkarıyordu. Atışlar bir türlü bitmek bilmiyordu; sanki üzerimizden bir şeyler yuvarlanıp gidiyordu. Atışların arasından önce tek tük sonra arka arkaya düşen bombaların sesleri de karışıyordu. Bomba parçaları düşmeye başlamıştı. Bodrum çın çın çınlayarak yankılanıyordu.

“Zavallı çocuk.” diye sessizce iç geçirdi annem.

Babam sadece “Hmm...” yaptı.

Bay Resch, bentten çıkıp sığınak odasına geri girdi. İkinci kapıyı da kilitledi.

Yine bomba atılmıştı. Bu kez o kadar yakınımızdaydı ki, bodrumun duvarları sarsılmıştı.

Birden arka arkaya kapı yumruklandı.

“Bu saatten sonra kim gelebilir ki?” dedi Bay Resch ve oda ya bakındı.

“Açsanıza!” diye seslendi Başçavuş bulunduğu köşeden. Bay Resch, ikinci kapının kilidini açtı.

Kapının arkasında biri yalvarıyordu: “Lütfen, lütfen, bırakın gireyiiiim! Lütfen, lütfen!”

“Friedrich” diye bağırdı annem.

Kapının öte yanı, “Açın! Açın! Lütfen açın...” sesleriyle çın çın ediyordu.

Bay Resch kapıyı açtığında, Friedrich kapının önünde diz çökmüştü ve ellerini kavuşturarak, “Korkuyorum, korkuyorum, korkuyorum...” diyordu. İçeriye dört ayak üzerinde girdi.

Kapının açılmasıyla birlikte dışarıda nasıl bir kıyametin koptuğu daha iyi duyulabiliyordu. Düşen bir bombanın yaptığı hava basıncıyla kapı kendiliğinden kapanmıştı.

“Defol” diye bağırdı Bay Resch. “Defol git buradan! Herhalde seni sığınağımıza alacağımızı beklemiyorsundur!” Yine hızlı hızlı solumaya başlamıştı. “Defol git buradan haydi!” diye bağırmaya devam ediyordu.

Başçavuş doğrularak girişe doğru yürüdü. “Çıldırıdınız mı siz? Çocuğu bu saldırı sırasında nasıl dışarı kovarsınız?” dedi.

“Siz onun kim olduğunu biliyor musunuz?” diye kendini savunmaya başladı Bay Resch. “O bir Yahudi” diye tamamladı sözünü.

“Eee? Ne olmuş?” diye sordu Başçavuş şaşırarak.

“Uyuz bir köpek bile olsaydı, saldırının bitimine kadar onu içeri almanız gerekirdi.” diye ekledi. Bu kez sığınağın diğer sakinleri de Başçavuş’a katılmaya başladılar. Her köşeden “Çocuğu içerde bıraksın!” sözleri yükseliyordu.

Bay Resch, “Size de ne oluyor be? Ne diye benim işime karışıyorsunuz? Buranın sorumlusu kim? Siz mi yoksa ben mi? Benim kararlarım uymak zorundasınız, anladınız mı? Yoksa sizi şikayet ederim.” diye bağırdı.

Başçavuş duraksadı ve Friedrich’e uzun uzun baktı. Herkes susmuştu. Sadece dışarının gürültüsü içeriye doluyordu.

Friedrich hala bembeyaz bir benizle girişte duruyordu. Sakinleşmişti.

“Git evlat, kendiliğinden git! Yoksa burada sorun çıkacak!” dedi Başçavuş.

Friedrich sessizce sığınağı terk etti.

Top atışları ve bombardıman sesleri aralıksız devam ediyor-

du. Düşen bombaların ıslığını ve düştüğü yerde ateşin bir şeyleri tutuştururken çıkardığı sesi duyuyorduk.

Annem ağlayarak babama yaslandı.

**“Kendine gel biraz, yoksa bizi de fekakete sürükleyeceksin!”
diye yalvardı babam.**

Son

Dışarı çıktığımızda toz ve sıcakla karşılaştık. Gökyüzü ateş kırmızısıydı. Bacalardan ve pencere boşluklarından alevler çıkıyordu. Yıkıntılardan dumanlar tütüyordu. Sokaklar cam kırıkları ve kiremit parçalarıyla doluydu. Bunların arasında ise hedefini şaşırmış yangın bombalarından parçalar bulunuyordu.

Çaresiz kadınlar, yıkıntıların önünde ağlaşıyordu. Yıkıntılardan üzerinde tuğla ve harç tozundan oluşan ağır bulutlar sarıyordu. Bir bahçe duvarının dibinde biri yatıyordu. Birileri yüzüne yırık pırtık bir iç etek örtmüştü.

Anneme yaslanarak evimizi arıyorduk.

Bay ve Bayan Resch'de bizi izliyordu.

Bizim evin yakınına düşen bir tahrip bombası, sokağı ikiye yarmıştı. Fakat ev duruyordu. Çatının bir bölümü uçmuştu. Pencereilerin camları yoktu.

Bahçeye girdik.

Bay Resch hemen çimlere doğru koştu. Bahçe cücesi Polykarp'ı kucağına aldı. Bir mermi parçası şapkanın ucunu uçurmuştu. Bay Resch şapkanın ucunu aramaya başladı. Onu yangın gecesinin koyu kızılığında bulduğunda, babama "Yazık oldu! Tekrar yapıştırmayı deneyeceğim, belki olur." dedi.

Annem korkuyla etrafa bakınarak Friedrich'i arıyordu. Friedrich, giriş kapısının gölgesinde iyice köşeye sıkışmış, oturuyordu. Gözlerini kapalı tutuyordu. Yüzü solgundu.

“Çıldırдың mı?” diye çıkıştı babam.

O an Bay Resch de Friedrich’i fark etmişti.

Babam hala taşlıkta kararsızca duruyordu. Ne yapacağını bilemediği halinden açığa belli oluyordu.

Bay Resch karısını kenara iterek kapıya yaklaştı; kucığında da bahçe cücesi Polykarp’ı taşıyordu.

“Defol git buradan!” diye bağırdı Friedrich’e. “Saldırından sonra her şey alt üst oldu diye seni götürmeyeceklerini mi sanıyorsun?”

Annem tiz bir sesle, “Görmüyor musunuz? Bayılmış işte!” diye bağırdı.

Bay Resch alaycı bir gülümsemeyle anneme bakarak, “Ben şimdi onu ayıltmasını bilirim. Ayrıca, Yahudilere karşı bu duygusallığınız beni şaşırttı doğrusu; hele bir parti üyesinin karısı olarak?” dedi.

Babam annemin hırkasının kolundan çekti.

Annem yüzünü elleriyle kapadı.

Bay Resch ayağıyla Friedrich’i itti.

Friedrich korunduğu kapı girişinden taşlığa yuvarlandı. Şakağından sızan kan, gömleğinin yakasında son buluyordu.

Ellerim dikenli gül dallarında sımsıkı kasılı kaldı.

Bay Resch “Şansı varmış ki bu şekilde geberdi!” dedi.

- O BENİM ARKADAŞIMDI -

Kronolojik Liste

(Yasa ve kararnameler, yayın tarihleriyle belirtilmiştir.)

- 30.1.1933 Adolf Hitler Reich başkanı oluyor.
- 5.3.1933 Reichstag seçimi, Yahudilere karşı yürütülen faaliyetler.
- 24.3.1933 Reichstag, Hitler'i yasa çıkarmaya yetkili kılıyor. (Yetki yasası),
- 1.4.1933 Yahudi dükkanlarının bir günlük boykotu.
- 7.4.1933 Ari olmayan memurlar zorunlu emekliliğe ayrılıyor -savaşa katılmış olanlar hariç.-
- 21.4.1933 Kurban kesmek yasaklanıyor.
- 25.4.1933 Yüksekokullar da dahil tüm okullarda ari olmayanların kayıtları sınırlandırılıyor.
- 16.6.1933 Almanya'da yaklaşık 500.000 Yahudi yaşamaktadır.
- 14.7.1933 'İstenilmeyen' kişiler Alman vatandaşlığına kabul edilmeyebilir.
- 2.8.1934 Almanya Cumhurbaşkanı Von'ı Hindenburg ölür. Hitler, 'Führer ve Reich başkanı olarak devletin başına geçer.
- 16.3.1935 Zorunlu askerliğin yeniden getirilmesi.
- 6.9.1935 Yahudi gazetelerinin seyyar satışına yasak getiriliyor.
- 15.9.1935 Ancak Alman veya Alman kanı taşıyan vatandaşlar Reich vatandaşı olabiliyor. Yahudilerin Alman vatandaşlarla evlenmesi yasaklanıyor. Yahudilerin evlerinde, 45 yaşın altındaki Alman yardımcılarını çalıştırması yasaklanıyor (Nürnberg yasaları).
- 30.9.1935 Bütün Yahudi memurlar izne çıkarılıyor.

- 1.8.1936 Berlin'deki Olimpiyat oyunlarının açılışı.
- 2.7.1937 Alman okullarındaki Yahudi öğrenci oranının yeniden düşürülüşü.
- 16.11.1937 Yahudiler sadece özel durumlarda yabancı ülke pasaportu edinebiliyorlar.
- 13.3.1938 Alman birliklerinin Avusturya'ya girişi.
- 26.4.1938 Yahudilerin, mal varlığı bildiriminde bulunması gerekli kılınıyor.
- 6.7.1938 Yahudiler belirli mesleklerden men ediliyor (örn. komisyonculuk, rehberlik).
- 23.7.1938 Yahudilerin, 1.1.'39 tarihinden itibaren yanlarında tanıtım kartı bulundurmaları zorunluluğu getiriliyor.
- 25.7.1938 Bütün Yahudi sokak isimleri değiştiriliyor.
- 25.7.1938 Yahudi doktorlar, 30.9.'38 tarihinden itibaren, sadece "hastabakıcı" ünvanıyla anılacaktır.
- 17.8.1938 Yahudiler, 1.1.'39 tarihinden itibaren ön ad olarak sadece Yahudi isimleri taşıyabilecekler. Şayet Alman adı taşıyorsa, adının yanına 'İsrail' ya da 'Sara' isimleri eklenecektir.
- 5.10.1938 Yahudi pasaportları 'J' harfiyle damgalanacaktır.
- 28.10.1938 Yaklaşık 15.000 'uyruksuz' Yahudi, Polonya'ya göç ettiriliyor.
- 7.11.1938 Yahudi Herschel Grynszpan, Paris'te bulunan Alman elçisi vom Rath'a suikastta bulunuyor.
- 8.11.1938 Yahudilere karşı girişilen ilk saldırılar.
- 9.11.1938 V. Rath'ın ölümü. Pogrom başlıyor.
- 10.11.1938 Pogrom (9/10.11. gecesi 'Reich kristal gecesi').
- 11.11.1938 Yahudilerin silah sahibi olması veya bulundurması yasaklanıyor.
- 12.11.1938 Alman Yahudilerinin geneline 1 milyon Reichmarklık bir kefaret ödentisi yükleniyor. Yahudiler Pogrom'un getirdiği tüm zararları karşılamakla zorunlu tutuluyor. Yahudilere küçük esnaflık yasaklanıyor. Yahudilerin tiyatro, sinema, konser ve sergilere girişi yasaklanıyor.
- 15.11.1938 Yahudi çocukların tümü Alman okullarından uzaklaştırılıyor.

- 23.11.1938 Bütün Yahudi işyerleri feshediliyor.
- 28.11.1938 Yahudilerin bugünden itibaren, belirli zaman ve belirli yerlerde bulunmaları yasaklanıyor.
- 3.12.1938 Yahudiler, motorlu taşıtları kullanma ehliyetinden men ediliyor.
- 3.12.1938 Yahudilerin, işyerlerini satarak kıymetli evrak ve eşyalarını teslim etmelerine karar veriliyor.
- 8.12.1938 Yahudilerin üniversitelere girişi yasaklanıyor.
- 15.3.1939 Alman birliklerinin Çekoslovakya'ya girişi.
- 30.4.1939 Kiracı koruma yasasında, Yahudilerle ilgili sınırlamalar getiriliyor.
- 17.5.1939 Almanya'da yaklaşık 215.000 Yahudi yaşamaktadır.
- 4.7.1939 Yahudilerin, 'Yahudi Reich Derneği'nde birleşmelerine karar veriliyor.
- 1.9.1939 2. Dünya Savaşı'nın başlangıcı. Yahudilerin, yazın saat 21'den sonra; kışın da saat 20'den sonra evlerinden dışarı çıkmaları yasaklanıyor.
- 21.9.1939 Polonya'da Yahudi pogromu.
- 23.9.39 Bütün Yahudilerin radyolarını polise teslim etmeleri gerekiyor.
- 12.10.1939 Yahudiler Avusturya'dan Polonya'ya sürülüyor.
- 9.10.1939 Yahudilerin kefaret ödentisi 1,25 milyara yükseltiliyor; son ödeme tarihi 15.11.'39
- 23.11.1939 Yahudi yıldızının Polonya'ya sokuluşu.
- 12.2.1940 Alman Yahudilerine ilk sürgün.
- 29.7.1940 Yahudilerin telefon sahibi olmaları yasaklanıyor.
- 12.6.1941 Yahudilere, kendilerini artık sadece 'inançsız' olarak tanımlama zorunluluğu getiriliyor.
- 31.7.1941 'Son çözüm'ün başlangıcı.
- 1.9.1941 Yahudilere, Yahudi yıldızı taşıma zorunluluğu getiriliyor. Bulundukları muhiti, karakoldan izin almadan terketmeleri yasaklanıyor.
- 14.10.1941 Almanya'dan toplu sürgünün başlangıcı.
- 26.12.1941 Yahudilere umumi telefon aletlerinin kullanımı yasaklanıyor.
- 1.1.1942 Almanya'da yaklaşık 130.000 Yahudi yaşıyor.
- 10.1.1942 Yahudilerin, sahip oldukları tüm yünlü ve kürklü eşyalarını teslim etmeleri gerekiyor.

- 17.2.1942 Yahudilerin gazete ve dergi almaları yasaklanıyor.
- 26.3.1942 Yahudilerin oturduğu evler, isim levhasının yanına bir Yahudi yıldızı getirilerek işaretleniyor.
- 24.4.1942 Yahudilerin umumi araçları kullanması yasaklanıyor.
- 15.5.1942 Yahudilerin kedi, köpek ve kuş gibi evcil hayvanları beslemeleri yasaklanıyor.
- 29.5.1942 Yahudilerin kuaför ve berberlere girmesi yasaklanıyor.
- 9.6.1942 Yahudilerin zorunlu olmayan her türlü giysiye teslim etmeleri gerekiyor.
- 11.6.1942 Yahudilere sigara vesikası verilmiyor.
- 19.6.1942 Yahudilerin, elektrikli ev aleti, daktilo ve bisiklet gibi her türlü eşyayı teslim etmeleri gerekiyor.
- 20.6.1942 Tüm Yahudi okulları kapatılıyor.
- 17.7.1942 Görme özürlü veya işitme özürlü Yahudilerin, trafikte tanınmaları için kullandıkları kollukları taşımaları yasaklanıyor.
- 18.9.1942 Yahudilere artık et, yumurta ve süt verilmiyor.
- 4.10.1942 Alman toplama kamplarındaki Yahudilerin tümü Auschwitz'e naklediliyor.
- 21.4.1943 Suç işlemiş Yahudiler cezalarını çekmek üzere Auschwitz veya Dublin'deki toplama kampına naklediliyor.
- 1.9.1944 Almanya'da yaklaşık 15.000 Yahudi yaşamaktadır.
- 13.11.1944 Yahudilere ısı odalarının kullanımı yasaklanıyor.
- 8.5.1945 2. Dünya Savaşı'nın sonu. Alman Reich'inin yıkılışı.

Açıklamalar

Yahudi bir çeşit “Kural dini”dir. Yahudilerin yaşamı büyük oranda çeşitli emirlere ve yasalara bağlıdır. Bu yasalar için en önemli kaynağı, Tevrat (=öğreti) oluşturmaktadır.

Tevrat, Musa peygamberin beş kitabından meydana gelmiştir ve Yahudilerin sayımına göre tam 613 emir içermektedir. Aslında, Yahudilerin hemen hemen tüm adetleri, Tevrat’tan etkilenmiştir. Şüphesiz bazı olayların uzun bir hikayesi vardır ve çeşitli gelişim aşamaları geçirmiştir.

Bunların da artık dolaysız bir şekilde açıklanması mümkün olmamaktadır.

Örneğin, İ.Ö. 5. yy. ile İ.S.6. yy. lar arasında oluşan Talmut’ta (=öğrenmek), kurallar tek tek açıklanıp anlaşılır kılınmıştır.

16. yy.’da Şulhan Aruh (kurulu sofrası) oluşmuştur; bu kitapta en önemli emirler, yasalar ve olaylar derlenmiştir. Bu kitap sofi bir Yahudi için bugün hala gerçek dini tutum ve davranışları öğretmektedir.

Elinizdeki kitapta, söz konusu dini adetler, Tevrat’ta dolaysız bir şekilde yeterince anlaşılmadığı için, dipnotlarda Şulhan Aruh’a göndermeler yapılmıştır.

Akyüz Yayınları'ndan Çıkan Kitaplar

Çeteleşme

Mezarlarınıza Tüküreceğim

Lazca - Türkçe Sözlük

Aleviliğin Anayasası

Hitler Oyuncagımı Çaldı

Baş Gelene Dek

Bir Aile Karşılaşması

(Uzaklardaki Küçük Kız) ÇIKIYOR

Boşluk

Ay Düşü

Su Resimleri

Ayşe Yaşam Güneşi

Körfezin Kutsal Adakları

Avukatsız Halk Kürtler

THKO Davası

Hitler Annen Seni Çağınyor

Hazırlıksız ve Yanlış

K.P.D.S. İngilizce

Talat Turhan

Boris Vian

İsmail Avcı Bucaklışı

Hasan Uzunhasanoğlu

İsmail Metin

J. Kerr

J. Kerr

J. Kerr

K. Peter Wolf

Mustafa Köz

Mustafa Köz

F. De Cesso

O. İyiler

Dr. H. Gstrein

Derleme

Alain Spiraux

A. K. Hızıroğlu

Ahmet Ekşioğlu

Tümzamanlar Yayıncılık'tan Çıkan Kitaplar

Osmanlı'nın Kanlı Tarihi	İsmail Metin
Allah Devletinde Demokrasi	Faik Bulut
İslamcı Örgütler	Faik Bulut
Ordu ve Din	Faik Bulut
Kürtlerin Bilinmeyen Dünyası	Faik Bulut
Kontrgerilla Cumhuriyeti	Talat Turhan
Özel Savaş, Terör ve Kontrgerilla	Talat Turhan
Korku Cumhuriyeti	Ahmet Kahraman
Cici Basının Sefaleti ve Rezaleti	Ahmet Kahraman
Medya Gerçeği	N. Chomsky
Medya Denetimi	N. Chomsky
Kürt Edebiyatı Antolojisi (Takım 1-2)	Mehmet Uzun
Helsinki Dem. ve İnsan Hakları	Veli Yılmaz
Terör Hukuku	Veli Yılmaz
Fatihler Yargılanıyor	Veli Yılmaz
Emirle Gelen İdam Kararı	Veli Yılmaz
Marksizm ve Cinsel Devrim	A. Kollantay (ÇIKIYOR)
Türkiye'de Etnik Gruplar	P. A. Andrew
Çerkes Atasözleri ve Deyimleri [†]	M. Y. Çelikkıran
Çerkes Tarihi	H. Ersoy/A. Kamacı
Eşcinsel Dahiler	T. Cowan
İnsan Haklarının Cinsiyeti Yoktur	H. Brandt
Ortak Kültür Sözlüğü	Y. Salman
Salıdan Önceki Pazartesi	Mustafa Köz
Trabzon Kuleleri	R. Macaulay
Gerilla Savaşı	Marx/Engels/Lenin
Dalga	Morton Rhue
İşkenceler Zamanı	Robert Muchembled
Son Ubıh	Bagrad Shinkuba
Frederich	Dr. Hans Peter Richter
Putların Alacaranlığı	F. Nietzsche

